

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Mgr. Barbora Číhalová

**Sociální sítě v prostředí dětského domova se školou:
subverzivní nebo subventivní vztah**

Olomouc 2015

Vedoucí práce: Mgr. Miluše Hutýrová, Ph.D

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedené v bibliografii.

V Olomouci dne 23. června 2015

.....
Mgr. Barbora Číhalová

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především svému vedoucímu práce Mgr. Miluši Hutyrové, Ph.D. za podnětné konzultace a odborné rady a připomínky. Dále děkuji svým rodičům za podporu po celou dobu mého studia a kamarádce Zdence za motivaci. V neposlední řadě patří poděkování personálu a klientům zkoumaného dětského domova se školou za vřelé přijetí, spolupráci a důvěru.

ÚVOD.....	5
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	7
1.1 Charakteristika prostředí DDŠ.....	7
1.1.1 DDŠ jako školské zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.....	7
1.1.2 DDŠ jako totální instituce.....	8
1.2 Klienti DDŠ	11
1.2.1 Období dospívání.....	11
1.2.2 Sociální kompetence klientů DDŠ.....	12
1.2.3 Rizikové chování dospívajících.....	14
1.2.4 Poruchy chování a emocí dospívajících	14
1.3 Nová média a sociální sítě	17
1.3.1 Co rozumíme pojmem nová média	17
1.3.2 Sociální sítě a Facebook.....	19
1.3.3 Rizikové chování v prostředí internetu a sociálních sítí.....	21
1.3.4 Specifika internetové komunikace	22
2 METODIKA PRÁCE.....	24
2.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky.....	24
2.2 Metoda a techniky výzkumu.....	25
2.2.1 Rozhovory (interview).....	26
2.2.2 Zúčastněné (přímé) pozorování	28
2.3 Zkoumaná populace	29
2.4 Harmonogram výzkumu	30
3 INTERPRETACE DAT	31
3.1 Charakteristika výzkumného souboru	31
3.1.1 Deskripce zkoumaného DDŠ.....	31
3.1.2 Organizace dne v DDŠ	32

3.1.3	<i>Pravidla přístupu na počítač a internet v DDŠ</i>	34
3.1.4	<i>Charakteristika výzkumného vzorku</i>	36
3.2	<i>Přístup k internetu jako příčina taktického jednání klientů</i>	40
3.2.1	<i>Taktické jednání klientů DDŠ namířené proti organizačnímu řádu</i>	40
3.2.2	<i>Taktické jednání klientů DDŠ namířené proti vnitřnímu řádu DDŠ</i>	43
3.2.3	<i>Taktické jednání klientů DDŠ namířené proti funkci a cílům této instituce</i>	46
3.2.4	<i>Taktické jednání klientů DDŠ realizované při individuálním či kolektivním zákazu počítače</i>	50
3.2.5	<i>Kontrola on-line komunikace na Facebooku ze strany vychovatelů DDŠ</i>	52
3.3	<i>On-line komunikace prostřednictvím Facebooku jako (des)integrační činitel</i>	55
3.3.1	<i>Facebook a kompenzace reálných sociálních vztahů</i>	55
3.3.2	<i>Zákaz počítače jako prostředek posílení vazeb v kolektivu</i>	57
3.3.3	<i>Facebook jako prostředek vynucené pozornosti a zpětné vazby</i>	58
3.3.4	<i>Facebook a pseudonymita klientů DDŠ</i>	62
3.4	<i>Facebook a virtuální komunita „ústavních dětí“</i>	63
4	ZÁVĚR	66
5	DISKUSE	73
6	SEZNAM ZKRATEK	77
7	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	78
8	PŘÍLOHY	80

ÚVOD

Práce s názvem „*Sociální sítě v prostředí dětského domova se školou: subverzivní nebo subventivní vztah*“ navazuje na diplomovou práci s názvem „*Média v každodenním životě totální instituce: mediální praxe klientů dětského diagnostického ústavu.*“¹ Cílem zmíněné diplomové práce byla explorace role médií v každodennosti totální instituce (konkrétně dětského diagnostického ústavu) se zřetelem na charakteristiku tohoto prostředí a osobnostní vlastnosti klientů. Práce se zaměřovala především na integrační a desintegrační potenciál médií v tomto prostředí a jedním z jejích dílčích zjištění byla skutečnost, že nová média, která jsou v diagnostickém ústavu (a také v dalších školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy) klientům k dispozici v rámci řekněme humanizačních tendencí v ústavní péči, mohou negativně ovlivnit jejich výchovně vzdělávací a terapeutický úkol.

Naši práci považujeme za originální zejména v tom, že ačkoli spadá do oblasti výzkumů věnujících se roli médií v každodenním životě dospívajících dětí, je toto poměrně klasické téma zasazeno do prostředí dětského domova se školou (dále jen DDŠ) tedy místa, kde je každodenní život jedince řízen direktivně zavedenými vnitřními pravidly a denním režimem a jehož hlavními cíli je zejména výchova a vzdělávání dospívajících dětí s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou. DDŠ (a obecně školská výchovná zařízení) je místem, kterému je při sledování role médií v každodennosti dospívajícího jedince věnována jen malá pozornost. V tomto smyslu tedy naše práce přináší zcela nový pohled na roli médií v každodenním životě a na mediální praxi specifické skupiny dospívajících dětí.

Další přínos práce spatřujeme v tom, že se nesnaží přinést obecný pohled na mediální praxi dospívajících z hlediska již klasického konceptu užití a uspokojení², ale chce hlouběji monitorovat možný subverzivní či subventivní vztah prostředí totální instituce a tzv. nových médií, konkrétně sociální sítě Facebook.

Primárně se v naší práci soustředíme na roli sociálních sítí (konkrétně Facebooku) v prostředí DDŠ, zejména pak na jejich subverzivní či subventivní vztah v souvislosti se systémem zavedených vnitřních pravidel, kterými se personál i klienti DDŠ řídí. Práce si klade otázky, zda mají sociální sítě v tomto prostředí desintegrační potenciál, zda mohou být

¹ Číhalová, Masarykova univerzita v Brně, 2011

² Teorie užití a uspokojení (Uses and Gratifications Theory) vychází z předpokladu, že každý účinek musí být v souladu s potřebami publika (McQuail, 2009: 582).

zdrojem subverzivních taktik klientů, zda mohou zmírňovat pocit izolace přítomných klientů a v neposlední řadě zda je teoreticky možné, že vlivem sociálních sítí vzniká v prostředí internetu jakási virtuální komunita ústavních dětí.

V teoretické části práce se věnujeme teoretickým konceptům z oblasti nových médií, psychologie, sociologie. Zaměřujeme se zde také na obecnou charakteristiku školských zařízení určených pro výkon ústavní výchovy (konkrétně DDŠ) a jeho klientů, a to z pohledu nastínění specifických vlastností tohoto prostředí, které ovlivňují každodenní život klientů i personálu.

V části věnované metodice práce definujeme cíl výzkumu, z nějž následně vyvozujeme jednotlivé výzkumné otázky. V této části práce je dále popsána použitá metoda, techniky, zkoumaná populace a harmonogram výzkumu.

Poslední, interpretační část práce, je rozdělena celkem do čtyř kapitol. První kapitola se věnuje charakteristice našeho výzkumného souboru, další tři kapitoly na základě výpovědí z realizovaných rozhovorů a zjištění z přímého pozorování přibližují roli sociální sítě Facebook v prostředí DDŠ.

V závěru práce se znovu vracíme k definici hlavního cíle výzkumu a předpokladům, v nichž je zakotven. Následně se v závěru práce věnujeme odpovědím na jednotlivé výzkumné otázky a zhodnocení naplnění cíle práce.

Protože jsme se při realizaci výzkumu a interpretaci setkali s několika překážkami, následuje za závěrečnou částí práce ještě diskuse, v níž se snažíme o kritickou reflexi našeho výzkumu a předkládáme i návrh dalších témat, která se jeví jako vhodná pro další výzkum.

S ohledem na charakter a rozsah bakalářské práce a zvolenou metodu a techniky výzkumu považujeme za nutné upozornit, že tato práce nemá ambice přinést obecně platné odpovědi na výzkumné otázky, nebo jakýmkoli způsobem dehonestovat či naopak glorifikovat roli sociální sítě Facebook v každodenním životě klientů a prostředí DDŠ. Jde nám zejména o to, učinit jakousi výzkumnou sondu do problematiky vzájemného vztahu totální instituce, kterou DDŠ bezesporu je, a sociální sítě Facebook; sociální sítě Facebook a klientů DDŠ a v neposlední řadě také klientů DDŠ a instituce samotné.

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Cílem této kapitoly je představit teoretická východiska, z nichž naše práce vychází. Náš výzkum se odehrával v prostředí dětského domova se školou (dále jen DDŠ) a pracoval s místními klienty, kterými byla skupina dívek ve věku 12–18 let, a částečně také s jejich vychovateli ve věku 28–59 let. V souvislosti s touto cílovou skupinou jsme se zaměřovali na jejich každodenní uživatelskou praxi nových médií, konkrétně pak sociální sítě Facebook, ve vztahu k základní funkci, respektive cíli DDŠ.

V této kapitole zaměřené na teoretická východiska si tedy přiblížíme DDŠ mimo jiné také ve vztahu ke konceptu totální instituce, klienty dětského domova se školou a jejich možné charakteristické vlastnosti a nová média (konkrétně sociální síť Facebook) a specifika on-line komunikace.

1.1 Charakteristika prostředí DDŠ

V této kapitole budeme nejprve na základě dostupných zdrojů charakterizovat prostředí DDŠ, které následně zasadíme do kontextu totální instituce definované Ervingem Goffmanem v jeho práci z roku 1961 *Asylums*.

1.1.1 DDŠ jako školské zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

DDŠ, stejně jako další školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, je instituce zřizovaná Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Obecně je účelem těchto zařízení zajišťovat nezletilé osobě, a to zpravidla ve věku od tří do osmnácti let, případně zletilé osobě do devatenácti let na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově, ochranné výchově nebo předběžném opatření náhradní výchovnou péči v zájmu jejího zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání. Zařízení spolupracují s rodinou dítěte a poskytují jí pomoc při zajišťování záležitostí týkajících se dítěte, včetně rodinné terapie a nácviku rodičovských a dalších dovedností nezbytných pro výchovu a péči v rodině. Zařízení poskytují podporu při přechodu dítěte do jeho původního rodinného prostředí nebo jeho přemístění do náhradní rodinné péče (Smolík, Svoboda, 2012: 45)³.

Účelem DDŠ je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které mají závažné poruchy chování; děti s nařízenou ústavní výchovou, které pro svou přechodnou nebo

³ Srov. Janský, 2014: 117

trvalou duševní poruchu vyžadují výchovně-léčebnou péči; děti s ulozenou ochrannou výchovou či nezletilé matky (spadají-li do první či druhé uvedené kategorie) a jejich děti, které nemohou být vzdělávány ve škole, jež není součástí DDŠ (Smolík, Svoboda, 2012: 50).

Do DDŠ mohou být podle zákona⁴ umístovány děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky. Prakticky však spodní věkovou hranici dětí v DDŠ tvoří děti od 10 let, a to z toho důvodu, že v nižším věku je velmi problematické spolehlivě diagnostikovat poruchu chování.

Základní organizační jednotkou v DDŠ je rodinná skupina, kterou tvoří nejméně pět a nejvíce osm dětí různého věku a pohlaví. V jednom areálu DDŠ mohou být zřízeny nejméně dvě a nejvíce šest takovýchto rodinných skupin, do kterých jsou děti zařazovány se zřetelem na jejich výchovné, vzdělávací a zdravotní potřeby (Smolík, Svoboda, 2012: 50).

DDŠ, respektive jeho personál, má za úkol zejména zajistit osobní bezpečí klienta, vzájemnou spolupráci, důvěru a komunikaci. Dále zabezpečuje ochranu osobnosti klienta a jeho soukromí a v neposlední řadě i respekt k dítěti, podporu rozvoje jeho osobnosti a výchovu k hodnotám, sebeuvědomění a sebeúcty (Smolík, Svoboda, 2012: 56)⁵.

1.1.2 DDŠ jako totální instituce

Kanadský sociolog Erving Goffman popsal v roce 1961 v své publikaci *Asylums* charakter tzv. totální instituce a vymezil základní vlastnosti, které jsou tomuto typu institucí vlastní. Protože DDŠ, a obecně vzato všechna školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy (stejně tak jako všechna další zařízení jakékoli ústavní péče) můžeme mezi totální instituce zařadit, přiblížíme si na tomto místě Goffmanovu práci a pokusíme se některé charakteristiky totální instituce vztáhnout také na každodenní režim a klima DDŠ.

Goffman ve své práci rozděluje totální instituce podle jejich úkolů celkem do pěti skupin. Jednu skupinu tvoří právě takové instituce, které mají za úkol chránit společnost před tím, co je pokládáno za její úmyslné ohrožení, avšak bez prosperity klientů těchto institucí (na rozdíl třeba od psychiatrických léčeben, sanatorií a nemocnic). K těmto institucím řadí

⁴ Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.

⁵ Janský, 2014: 117

Goffman v první řadě vězení (to můžeme samo o sobě i v dnešní době považovat za ukázkový případ totální instituce). Mimo něj sem však patří také tábory pro válečné zajatce a tzv. káznice, neboli polepšovny (Goffmann, 1961: 16–17). Pojem káznice či polepšovna je však dnes již sémanticky nepřesný a obecně můžeme tvrdit, že dnes by do této Goffmanem vymezené skupiny patřila také školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy – tedy i DDS.⁶

Pod pojmem totální instituce rozumí Goffman místo, které je určeno současně pro pobyt i práci většího počtu podobně situovaných jedinců, kteří jsou zde po určitou dobu odděleni od širší společnosti. Jedná se o navenek uzavřený a formálně spravovaný celek. Jedním z hlavních znaků jsou podle Goffmana neustále zamčené vnější dveře a vysoké zdi, případně mříže zamezující úniku klientů (Číhalová, 2011: 36).

Život v totální instituci je charakteristický tím, že každá činnost se odehrává na stejném místě a pod vedením stejné autority, případně relativně malé autoritativní skupiny (Goffman, 1961: 17). Každodenní činnosti, které klienti v totální instituci (v našem případě v DDS) vykonávají, jsou organizovány jednak denním režimem, jednak pravidly, jejichž dodržování je vynutitelné. Jak denní režim, tak pravidla zavedená v těchto institucích vycházejí z promyšlené koncepce ústavu a společně vedou k naplnění jeho funkcí a cílů (Číhalová, 2011: 36).

Konceptu totální instituce se ve své publikaci *Ústavní péče* dotýká i Oldřich Matoušek. Ten při popisu fungování ústavních zařízení konstatuje, že klid a soukromí jsou v těchto místech vzácností a i u většiny běžných činností musí jedinec žádat o dovolení někoho z personálu; mnohdy například nemůže zhasínat ani rozsvěcet, kdy chce. V mnoha ústavech také platí pravidlo, že do části, která je vymezena personálu, nemohou klienti svobodně vstupovat, nýbrž musí vždy zaklepat a dovolit se (Matoušek, 1999: 122).⁷

Další ze základních charakteristik prostředí totální instituce je dle Goffmana skutečnost, že každodenní aktivity klientů se odvíjejí v bezprostřední společnosti velké

⁶ Srov. Číhalová, 2011: 36

⁷ Srov. Goffman, 1961: 44–45 a Číhalová, 2011: 36–37

skupiny ostatních⁸. Se všemi se zachází stejně a požaduje se od nich, aby v určitou dobu vykonávali nebo sdíleli stejnou činnost. Denní aktivity a jejich časová posloupnost jsou vždy s předstihem plánované a vzájemně na sebe navazují, přičemž celá jejich posloupnost je nařízena shora zavedenými pravidly a časovým harmonogramem instituce. Všechny činnosti vycházejí z jediného racionálního plánu tak, aby splňovaly oficiální cíle instituce (Goffman, 1961: 17, Číhalová, 2011: 36).

Podle Goffmana je pro každodenní život v prostředí totální instituce charakteristické neustálé napětí mezi relativně velkou skupinou klientů a menší skupinou řídicích pracovníků. Onen tlak mezi těmito dvěma skupinami vzniká hned z několika příčin. Jednou z nich je skutečnost, že téměř všichni klienti jsou v instituci nedobrovolně (nebo jsou mnohdy přesvědčeni o tom, že zde jsou neoprávněně) a tráví tu takřka všechn svůj čas, zatímco pracovníci jsou zde přítomni jen po dobu své směny a dá se tvrdit, že zcela dobrovolně. Další příčinou je to, že zde klienti působí jako podřízená skupina, zatímco pracovníci jsou skupinou autoritativní. Jsou tedy klienty ústavu často chápáni jako zlí, přísní, namyšlení či arogantní, protože v rámci svých kompetencí a zajištění dosažení cíle instituce mají možnost, respektive někdy musejí udílet klientům různé tresty. Tento antagonický vztah působí v prostředí všech totálních institucí, tedy i námi zkoumaného DDS, téměř symbioticky a vytváří až charakteristickou atmosféru tohoto místa (Goffman, 1961: 18)⁹. V takto vymezených podmínkách se klienti snaží zařídít ke své maximální spokojenosti a v rámci možností s maximem dosažitelných výhod. Z místních zdrojů a pomocí omezených prostředků, které mají k dispozici, prostředí DDS jakoby kolonizují (Keller, 2010: 125). Michel de Certeau v této souvislosti zavádí metaforu „taktiky slabých“ oproti „strategii mocných“. Jde o jakousi schopnost jednotlivce postulovat si své místo a bojovat proti dominantním strukturám vytvářeným zvenčí (de Certeau, 1984).¹⁰

⁸ Dnes se v souvislosti s tzv. „humanizačními tendencemi“ v ústavní péči setkáváme se snahou stále snižovat počet jednotlivců ve skupině. Takže původní Goffmanovu tezi o vykonávání aktivit v bezprostřední společnosti velké skupiny bychom mohli upravit na bezprostřední společnost malé případně středně velké skupiny klientů. To však nic nemění na tom, že soukromí a individualita jedince je v prostředí totální instituce potlačena.

⁹ Srov. Nedbálková, 2006: 20.

¹⁰ Srov. Číhalová, 2011: 23–38.

1.2 Klienti DDŠ

Jak již bylo výše uvedeno, klienty DDŠ jsou děti a dospívající ve věku od 6 (častěji však 10 let) do ukončení povinné školní docházky, kterým byla mnohdy z důvodu rizikového chování nařízena ústavní nebo ochranná výchova. Na tomto místě si tedy definujeme období dospívání, charakterizujeme si rizikové chování dospívajících a uvedeme si výčet nejčastějších poruch chování v tomto životním období jedince.

1.2.1 Období dospívání

Období dospívání není zcela jednoznačně vymezeno a různí autoři přistupují k jeho kategorizaci různě. Například Atkinson mluví o adolescenci od 12 do 20 let (Atkinson, 1995: 120). Jiní autoři zavádí navíc kategorii tzv. časná adolescence, která začíná již mezi desátým a jedenáctým rokem (Šmahel, 2003: 23; Langmeier, Krejčířová, 1998: 86). Kabíček a kol., vymezuje dospívání 10. až 19. rokem života a rozděluje adolescenci na časnou (10–13 let), střední (14–16 let) a pozdní (17–19 let) (Kabíček a kol., 2014: 17–19).

V průběhu dospívání se z dítěte stává dospělý, a to ve všech oblastech, tedy biologické, psychologické a sociální. V **biologické oblasti** je tato životní etapa charakteristická dosažením pohlavní zralosti člověka, dovršením optimální reprodukční schopnosti a dokončením tělesného růstu.

Z **psychologického hlediska** je období dospívání charakterizováno nástupem silných pudových (sexuálních) tendencí a hledáním způsobů jejich uspokojování a kontroly.¹¹ Zvláštnost psychiky v tomto období je možné charakterizovat snahou přizpůsobit se biologickým, psychickým a sociálním změnám. V důsledku těchto změn je adolescent přecitlivělý. Přemýšlí sám o sobě a sám o sobě také pochybuje. Citové konflikty vedou k emoční nestabilitě a k negativním emocím. Převládá nevyrovnanost a konfliktnost. Současně se tato životní etapa vyznačuje rozvojem vyspělého, formálně abstraktního způsobu myšlení. Dospívající jedinci umějí již zcela rozlišovat mezi realitou a fikcí. Jsou schopni chápat abstraktní pojmy, jako je pravda, spravedlnost, právo. Při řešení problémů dokážou uvažovat o více než jednom řešení a hledají alternativy.

¹¹ V prostředí zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, kde jsou klienti zpravidla rozděleni podle pohlaví, je uspokojování těchto sexuálních tendencí omezeno. Klienti však nepřestávají být pohlavně citícími bytostmi (Matoušek, 1999: 118). Uspokojování této potřeby se potom může přenést do prostředí internetu, kde se může projevat zveřejňováním nevhodných fotografií, komentářů či navštěvováním nevhodných obsahů.

Ze **sociálního hlediska** je období dospívání přípravou jedince na život v dospělosti. Vyznačuje se emancipací od rodinných vazeb, navazováním vztahů s vrstevníky stejného i opačného pohlaví, hledáním postavení ve společnosti a hledáním smyslu vlastní existence. Každé dítě si v tuto dobu hledá vlastní cestu k dosažení samostatnosti, aby se ubránilo úzkosti vyplývající ze ztráty dosavadních jistot. Často bývá tento proces provázen přeháněním rozdílů, které adolescent hledá v chování a názorech rodičů (obecně dospělých) oproti vrstevníkům, ke kterým se nyní přiklání. Adolescent často nerozumí svým afektům a snaží si je dodatečně zdůvodňovat. Většinou si je vysvětluje nespravedlivým nebo nesprávným jednáním rodičů nebo jiné dospělé autority. Jiní adolescenti řeší obavu ze ztráty rodičovské lásky odmítáním nových vztahů a uzavřením se do sebe. Libují si v pocitech ublíženosti a utrpení. Vztahy k vrstevníkům se v období adolescence intenzivně proměňují, v pozdějším období jsou trvalejší. Nové vztahy dávají adolescentům určitou jistotu, kterou ztrácejí rozvolňováním rodinných vazeb (Langmeier, Krejčířová, 1998: 86–93 srov. Kabíček a kol., 2014: 22–23).

Období dospívání je charakteristické snahou po nezávislosti, mladí lidé touží být svobodní a dělat to, co zrovna chtějí. Mnohem více než jindy usilují o vlastní soukromí a separaci od rodiny (Šmahel, 2003: 24). Díky internetu mají děti a mladiství možnost pátrat téměř po celém světě, zda existuje někdo se stejnými zájmy, čímž mohou prolomit dosavadní formu izolace a mít tak pocit, že někam patří (Buermann, 2009: 132). Dospívající děti mají potřebu po intenzivnější interakci s vrstevníky stejného i opačného pohlaví. Z tohoto důvodu často využívají komunikační média, jako jsou internet a sociální sítě, která jim tuto možnost nabízejí (Šmahel, 2003: 24).

Ačkoliv na jednu stranu dospívající touží po soukromí a nezávislosti, jednou z jejich základních potřeb je současně potřeba být vnímán (Buermann, 2009: 49) a právě internet a sociální sítě (viz níže) napomáhají dospívajícím tuto potřebu plnohodnotně uspokojovat.

1.2.2 Sociální kompetence klientů DDŠ

Jedním ze základních a nezbytných procesů směřujících k tomu, aby byl jedinec správně začleněn do společnosti, je socializace. V nejširším slova smyslu rozumíme pojmem socializace formování a růst osobnosti pod vlivem rozmanitých vnějších podnětů včetně lidských činností, které souhrnně nazýváme výchovou. Socializace zahrnuje veškeré vlivy, které působí na vývoj jednotlivce, tedy i vlivy nezáměrné a neřízené. Zmíněná výchova je pak

pouze dílčí částí procesu socializace. Je intencionální a řízená ze strany vychovávajících subjektů. Socializace představuje klíč k uspokojivým interakcím s druhými lidmi. Díky socializaci si jedinec osvojuje společenské normy a hodnoty. Podstatou socializace je interakce jedince s druhými lidmi. Jde o proces, v němž přijímáme definici reality tak, jak je nám nabízena našim okolím (Šed'ová, 2007: 13–14).

Nejzákladnějším a nejdůležitějším socializačním činitelem je pro dítě samozřejmě rodina, která má v prvotních letech jeho života naprosto výhradní funkci. Za základ socializace je považován vztah mezi rodičem a dítětem. Tento důraz (převážně na vztah matky a dítěte) se traduje již od Freuda a je základem pro všechny další sociální vztahy. Klienti DDŠ pocházejí v mnoha případech z rodinných poměrů¹², kde docházelo k zanedbávání péče, případně se jedná o děti, které žijí od útlého dětství v tzv. „ústavní péči“. Matějček u těchto dětí poukazuje na značné odlišnosti v oblasti citové interakce s druhými lidmi, kdy neodvedou dávat a přijímat, nejsou dobře schopny náležité odezvy, když jim někdo dává najevo svou přízeň, je pro ně problémem hluboce se zamilovat a založit trvalé společenství s někým druhého pohlaví, mít rád své děti atd. (Matějček, 1994: 41). Dětem z neúplných rodin, disfunkčních rodin nebo dětem vyrůstajícím v ústavní péči není dopřávána tolik potřebná zpětná vazba ze strany druhých, případně k ní dochází omezeně nebo není pravdivá. To může směřovat k poruchám ve vývoji osobnosti, které jdou ruku v ruce s poruchami ve vývoji chování. Dospívající, kterým se nedostává přirozené pozornosti nejbližšího okolí, se chovají tak, aby na sebe tuto pozornost uměle strhli, případně o sobě dávají vědět prostřednictvím informačních a komunikačních médií. Z nich tuto funkci nejlépe plní internet a sociální síť (Buermann, 2009: 49–53)¹³.

U mnoha jedinců se zanedbávanou péčí se můžeme domnívat, že primární socializační roli rodiny nahrazuje skupina vrstevníků, nebo dokonce média, v našem případě internet a sociální síť, která jsou teoretiky považována za jeden z významných socializačních činitelů. Pokud primární socializace jedince v rodině neproběhne vůbec nebo omezeně, může to mít důsledky na další vývoj jedince (Šed'ová, 2007: 20–25).

¹² Stále častěji se dnes setkáváme s případy, kdy jsou děti vychovávány buď jen jedním z rodičů (častěji matkou), žijí v tzv. patchworkové rodině anebo jsou vychovávány prarodiči (Matějček, 1994: 22).

¹³ Srov. Číhalová, 2011: 89.

V neposlední řadě mají klienti školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy znesnadněné znovuzачlenění do společnosti po opuštění těchto zařízení. Pokud nemají dobré rodinné zázemí, ocitají se často po návratu do svého přirozeného prostředí ve vztahovém a existenčním vakuu (Matoušek, 1999: 73) a mají tendenci vyhledávat společnost lidí, kteří si prošli stejnou zkušeností jako oni (Matoušek, 1999: 123).

1.2.3 Rizikové chování dospívajících

Dnešní dospívající jedinec se musí vyrovnávat nejen s biologickými a výše popsanými psychosociálními změnami danými dospíváním, ale i s velice rychle se měnícím světem kolem. Sklon experimentovat s rizikem je dospívajícímu věku odedávna vlastní. Za normální součást vývoje však lze považovat pouze jeho přechodné trvání a také jeho omezenou míru, která neohrožuje jedince ani společnost a nepředstavuje tak chování problémové (Kabíček a kol., 2014: 32).

Problematikou rizikového chování se již od 70. let minulého století zabývali severoameričtí autoři, především psycholog Richard Jessor (mimo jiné také spolupracovník WHO v této oblasti). Na základě svého longitudinálního výzkumu¹⁴ mezi dospívajícími jedinci vymezil základní druhy rizikového chování dospívajících. Zařadil sem zneužívání návykových látek, v různé míře poruchy chování a delikvenci a rizikové sexuální chování (zejména předčasný sex). Jessor zjistil, že rizikové chování zastává určitou funkci v adolescentově psychosociálním vývoji, a to, že mu přináší významnou pozitivní satisfakci v jeho vývojových potížích, pomáhá mu řešit současnou osobní nesnáz nebo mu nahrazuje něco důležitého, co momentálně postrádá. Ačkoli jsou snahy odstranit svou nesnáz v tomto období vývoje „legitimní“, pokud jsou „řešeny“ rizikovým chováním, mohou přinášet závažné důsledky (Kabíček a kol., 2014: 32–48). Dlouhodobě se opakující a narůstající rizikové chování u jedince často přeroste v poruchy chování a emocí se všemi důsledky a následky, které s tím souvisejí.

1.2.4 Poruchy chování a emocí dospívajících

Společnou charakteristikou klientů školských zařízení určených pro výkon ústavní a ochranné výchovy je ve větší či menší míře diagnóza poruch chování a emocí.

¹⁴ JESSOR, R., *New Perspectives on Adolescent Risk Behavior*. Cambridge University Press, 1998.

Pojem porucha chování a emocí není snadno vymežitelný. Kabíček například pracuje s definicí, že porucha chování představuje opakující se trvalý obraz disociálního, agresivního a vzdorovitého chování, které přetrvává nejméně po dobu šesti měsíců. Pro jedince s poruchami chování je charakteristická neúcta k právům, majetku a zdraví druhých, zejména slabších. Často někoho šikanují nebo zastrašují, vyvolávají rvačky, ničí cizí věci a lžou více než jejich vrstevníci. Setkáváme se u nich se záškoláctvím, útekami z domova a touláním (Kabíček a kol., 2014). Vojtová chápe poruchy chování a emocí jako výraz pro postižení, kdy se chování a emocionální reakce jedince liší od odpovídajících věkových, kulturních nebo etnických norem a mají nepříznivý vliv na školní výkon včetně jeho akademických, sociálních, předprofesních a osobnostních dovedností. Současně je toto postižení něco víc než přechodná a víceméně předvídatelná reakce na stresující událost; vyskytuje se současně nejméně ve dvou různých prostředích, přičemž aspoň jedno souvisí se školou; přetrvává i přes individuální intervenci v rámci vzdělávacího programu. Poruchy chování a emocí často koexistují i s jiným postižením. Klíčem pro rozpoznání poruchy chování je dlouhodobé trvání (zpravidla šest měsíců) (Vojtová, 2008: 53–54).

Paclt řadí mezi základní příznaky poruch chování opozičnictví a agresivitu. Z nich se pak odvozují příznaky jako jsou výbuchy zlosti, časté rvačky, tyranizování, krutost k jiným lidem nebo ke zvířatům, ničení majetku, zakládání ohně, krádeže a záškoláctví. Poruchy chování zahrnují antisociální a agresivní chování, které začíná být zřetelné v časném dětství a přetrvává do adolescence, často i, jako poruchy osobnosti, do dospělosti (Paclt, 2007: 137).

Vitásková definuje poruchy chování jako každou negativní odchylku od normy, která má obraz trvalého a vědomého jednání označeného jako nežádoucí projevy v chování, které mohou vyústit až do stádia delikvence a kriminality. Jsou charakteristické opakujícím se a trvalým obrazem nepřizpůsobivého, agresivního a vzdorovitého chování (Vitásková, 2005: 24).

Pro potřeby naší práce si nyní uvedeme obecnou klasifikaci poruch chování a emocí, s nimiž se můžeme u klientů DDŠ setkat. Jsme si zároveň vědomi toho, že tato klasifikace je pouze orientační, neboť jednotlivé poruchy chování a emocí obvykle nestojí samostatně, ale vždy se vzájemně doplňují a prolínají.

Poruchy chování a emocí můžeme rozlišovat podle stupně závažnosti, obsahu a formy na chování:

- Disociální: nepřiměřené, nespolečenské, avšak zvládnutelné vhodnými pedagogickými postupy. Charakteristickým znakem takového chování je skutečnost, že nenabývá sociální dimenze. Konkrétně sem patří například kázeňské přestupky proti školnímu řádu, vzdorovitost, neposlušnost, některé formy lhaní apod.
- Asociální: vyznačuje se patrným rozporem se zvyklostmi společenské morálky, většinou chybí sociální cítění jedince, případně je na nízké úrovni. Svým jednáním jedinec většinou škodí zejména sám sobě. Konkrétně do této kategorie patří například útky, toulání se, záškoláctví, lži, krádeže, sebepoškozování, toxikománie apod.
- Antisociální: protispolečenské jednání spojené s porušováním zákonů a norem, které poškozují jak jedince, tak i jeho okolí, společnost, ohrožuje majetek, hodnoty i život. Konkrétně do této kategorie řadíme veškerou trestnou činnost, krádeže, loupeže, sexuální delikty, vandalství, vraždy apod. (Slomek, 2010: 19–20; srov. Vitásková, 2005: 27–31).

Další dělení poruch chování a emocí vychází z hlediska agresivnosti, kdy rozlišujeme poruchy:

- Neagresivní: dochází k porušování sociálních norem, ale jednání a chování nemá prvky agrese (např. záškoláctví, lži, útky, toulání, abusů různých látek).
- Agresivní: dochází k porušování sociálních norem a omezování základních práv ostatních. Často mívají násilnou podobu, jedinec naprosto postrádá schopnost empatie, typická je emoční plochost a nedostatek citového vztahu ke komukoli (Slomek, 2010: 21–24).

Vojtová uvádí zevrubnější kategorizaci poruch chování a emocí dle mezinárodní klasifikace nemocí, dále rozlišuje poruchy chování dle dimenzionální klasifikace, sociální klasifikace a školské klasifikace (srov. Vojtová 2009: 63–68). Toto dělení však pro účel naší práce považujeme za příliš detailní, a proto je zde uvádíme jen s odkazem na literaturu.

U jedinců s poruchami chování a emocí se často setkáváme s následujícími rizikovými faktory (ať už rodinnými nebo individuálními), které mohou potencovat rozvoj poruch

chování. V rovině rodinné se nejčastěji setkáváme s nízkým (i když v poslední době i naopak velmi vysokým) socio-ekonomickým statusem rodiny s mnoha dětmi, nedostatkem pozitivního odměňování, zanedbaným sledováním a řešením problémů ze strany rodičů, nedostatečně nastaveným systémem pravidel v rámci rodinného soužití, nedostatečnou komunikací mezi členy, kriminalitou rodičů apod. V individuální rovině se pak jedná o příslušnost k menšině, špatné vzory mezi vrstevníky, malou sebedůvěru a sebeúctu či hyperkinetickou poruchu (ADHD) (Paclt, 2007: 144; srov. Kabíček a kol., 2014: 48). V případě současného výskytu hyperkinetické poruchy (ADHD) a poruchy chování mluvíme o tzv. hyperkinetické poruše chování. U těchto jedinců se ve zvýšené míře a dlouhodobě projevuje agresivita, rvačky, nepodrobivost, opoziční chování, lhaní, krádeže, záškoláctví, u starších dětí mohou mít projevy závažnější asociální nebo predelikventní charakter. U této diagnózy je prognóza méně příznivá, existuje větší riziko rozvoje budoucího násilného chování a delikvence (Drtílková a kol., 2007: 76)¹⁵.

1.3 Nová média a sociální síť

V této teoretické kapitole naší práce přiblížíme pojem nová média a charakterizujeme si základní vlastnosti a možnosti sociálních sítí, konkrétně sociální síť Facebook, které se v naší práci věnujeme. Přiblížíme si také možné rizikové chování dospívajících jedinců v prostředí internetu a sociálních sítí a v souvislosti s tím si uvedeme psychologická a sociální specifika komunikace v prostředí internetu, respektive sociálních sítí.

1.3.1 Co rozumíme pojmem nová média

Definice pojmu nová média není zcela jednoznačná. Tento termín byl poprvé použit v 60. letech Marshalllem McLuhanem jako nejasné označení elektronických médií a jejich obsahu. Do dnešní doby však neexistuje žádná ustálená a jednoznačná definice nových médií a obecně se má za to, že pod pojmem „nová média“ se rozumí média, která:

- jsou založena na elektronické/digitální platformě,
- využívají procesor,

¹⁵Newcorn et al. (in Drtílková a kol, 2007) uvádí, že až 50 % dětí s ADHD má poruchy chování či poruchy opozičního vzoru. U těchto dětí se často vyskytují výbuchy zlosti, odpor k autoritám, vzdorovité chování, neposlušnost, porušování pravidel, rvačky, ničení majetku, projevy agrese, krádeže, záškoláctví nebo útěky z domova. V adolescenci se tyto děti častěji dopouštějí delikvence, abúzu drog a antisociálního jednání. (Drtílková, 2007: 109).

- jsou interaktivní, tedy reagují na podněty uživatele,
- podporují komunikaci nebo přinejmenším zpětnou vazbu (Pavlíček, 2010:10–11).

Internet a především sociální sítě, jejichž užívání se v naší práci věnujeme zejména, tedy podle výše popsaného můžeme považovat za „nová média“ a můžeme jim přisoudit základní vlastnosti, které jsou pro nová média typické. A to je multimedialita, asociativnost, víceúrovňovost a vícesměrnost, kolaborativnost, virtualita, interaktivita, komunikativnost, globalita, internacionalizace, distribuovatelnost, diverzifikace, mobilita, informační a komunikační vstřícnost, otevřenost (Pavlíček, 2010: 16–25). Tzv. nová média s sebou přinášejí také řekněme nové „užitné hodnoty“, které tradiční média (myšleno například telefon či tištěná média) nenabízejí. Mimo jiné se jedná o prohlédávatelnost, hypertextovost, otevřenost, a anonymitu.

Pro potřeby naší práce si na tomto místě nyní budeme definovat některé z výše uvedených pojmů:

Virtualita – umožňuje vytvářet vlastní či sdílený abstraktní/virtuální prostor – mikrosvět, se kterým pak jde manipulovat, vstupovat do něj, scházet se v něm a v reálném čase komunikovat. Vznik virtuálních společenství bez geografických a časových determinací umožňuje nový rozměr komunikace i nový rozměr individuality jedince. Může ale také odkrýt různá traumata jedinců, kteří ve skrytu anonymity a nepostižitelnosti otevírají prostor svým tabu či v reálném světě zakázaným fantaziím.

Interaktivita – dovoluje uživateli zasahovat do procesů nebo reagovat na získavané informace. Právě interaktivita činí nová média zejména pro dospívající jedince tak přitažlivými a zásadním způsobem je odlišuje od klasických médií.

Komunikativnost – komunikace nikdy nebyla jednodušší, levnější pohotovější a přístupnější než dnes prostřednictvím elektronických médií, a to jak prostřednictvím e-mailu, Instant Messaging¹⁶ nebo tzv. chatu¹⁷.

¹⁶ Instant Messaging se od e-mailové komunikace odlišuje tím, že komunikace mezi jednotlivými stranami probíhá recipročně tady a teď v reálném čase, se zpožděním jen několika málo vteřin - což u uživatelů vyvolává pocit virtuální přítomnosti svých komunikačních partnerů, byť reálně jsou od sebe vzdáleni třeba i několik tisíc kilometrů. Stačí, když si ve stejnou dobu zapnou počítač a připojí se k internetu (Pavlíček, 2010: 52).

Mobilita – spolu s výše popsanou interaktivitou umožňují nový způsob získávání informací bez závislosti na místě, čase a dalších podmínkách. Stávají se tak prostředkem k nalezení komunity a vytvoření vazeb a vztahů – šancí pro handicapované, seniory, osamělé, nesmělé, nemocné. Nové technologie přinášejí svět do intimity domova a zároveň domov a soukromí zveřejňují.

Otevřenost – nedostatek kontrolních mechanismů člověka spolu s anonymitou virtuálního prostředí může u některých jedinců způsobit, že se přestanou částečně nebo zcela řídit pravidly mezilidské komunikace a komunikační psychologie.

Anonymita – nikdy nebylo tak snadné získat při komunikaci anonymní status, jako je tomu při komunikaci na internetu. Avšak daleko častěji než s úplnou anonymitou se zde setkáváme s **pseudonymitou** – tedy jednou z variant částečně omezené anonymity, kde je použita jakási zprostředkující identita, ovšem bez vazby na identitu skutečnou, reálnou. Anonymita přináší uživateli soukromí a napomáhá tvorbě reputace. Problémem je však především to, že anonymita umožňuje v prostředí internetu řadu nelegálních aktivit (pomluvy, výhrůžky, sexuální deviace). Zejména možnost anonymity nebo pseudonymity láká uživatele internetu k jakémusi hraní s vlastní identitou. Nejčastěji se jedná o provokaci (provokatér se baví chaosem a hádkami, které způsobil), vylepšení vlastní identity (ať už smyšlenými informacemi o sociálním statusu nebo úpravou vlastních fotografií), předstírání identity jiné osoby, krádež identity v nejrůznější míře (Pavlíček, 2010: 16–30).

1.3.2 Sociální síť a Facebook

V naší práci se zaměřujeme především na uživatelskou praxi dospívajících klientů DDŠ ve vztahu k sociální síti Facebook. V této dílčí kapitole si proto přiblížíme základní vlastnosti sociálních sítí na konkrétním příkladu asi nejužívanější sociální sítě, kterou je Facebook.

Obecně je sociální síť definována jako propojená skupina lidí, kteří se navzájem ovlivňují, přičemž mohou (ale rozhodně nemusí) být příbuzní. Sociální síť se tvoří na základě společných zájmů, rodinných vazeb nebo z jiných, spíše pragmatických důvodů, jako je například ekonomický, politický nebo kulturní zájem. Sociální síť je systém, který umožňuje

¹⁷ Chat (v angličtině znamená klábosit, povídat si, do češtiny překládán občas jako „pokec“, ale častěji ponecháván v originále) je způsob on-line komunikace dvou a více lidí najednou prostřednictvím internetu. Nejčastěji jde o textovou formu komunikace, avšak je možné si prostřednictvím chatu přeposílat fotografie, videa či využít tzv. audiochatu, který nabízí i přenos hlasu (Pavlíček, 2010: 52).

vytvářet a udržovat seznam vzájemně propojených kontaktů, přátel. Každý uživatel sociální sítě definuje své charakteristiky a vlastnosti, které jsou veřejně dostupné pro další uživatele. Lidé se v rámci tohoto systému mohou vzájemně vyhledávat a vytvářet tak virtuální „komunitu“, udržovat kontakty se svými přáteli, spolužáky, kolegy či známými prakticky odkudkoli. Pokročilejší formou je prohledávání sociálních sítí – nahlížení do seznamů přátel našich přátel – tedy hledání známých druhé a dalších úrovní. Na zmíněném jsou založeny další vlastnosti sociálních sítí, a to je možnost publikování různých informací, vkládání fotografií nebo celých alb, vkládání videí, vytváření deníčků atd. či jejich hodnocení a komentování ostatními uživateli (Pavlíček, 2010: 125–130).

Za nejrozšířenější sociální síť můžeme v dnešní době považovat Facebook. Průměrný uživatel této sociální sítě má podle statistik na svém profilu asi 130 přátel, je připojen do 80 skupin, stránek či událostí. Každý měsíc přispěje 90 novými položkami (statusy, události, komentáře, odkazy, fotky apod.) na svůj profil – to odpovídá zhruba 3 příspěvkům denně (Pavlíček, 2010: 136).

Podmínkou vytvoření profilu na Facebooku je registrace prostřednictvím platné emailové adresy a potvrzení věku nad 13 let (na základě data narození vepsaného do registračního formuláře). Profil na Facebooku umožňuje svému uživateli sebezprezentaci. Kromě jména nebo přezdívky uživatel může vyplnit svůj rodinný stav (zda je ve vztahu, v manželství, zasnoubený apod.), vzdělání, zaměstnání, zájmy, kontaktní údaje a další. Vyplnění informací o uživateli není povinné. Je na každém, jaké informace o sobě chce prozradit anebo jestli prozradí informace pravdivé či smyšlené.

V každém profilu je samostatný prostor pro vkládání fotografií a celých alb či videí. U každého fotoalba zvlášť lze nastavit míru jeho viditelnosti buď pro všechny uživatele, nebo jen pro přátele či pro přátele přátel. Každou vloženou fotku či video je možné doplnit o popis, přidat místo určení, označit další osoby, které se na fotce či videu vyskytují atp.

Kromě profilů jednotlivých uživatelů najdeme v prostředí Facebooku také různě tematicky zaměřené stránky a skupiny. Jednotliví uživatelé pak mají možnost stát se prostřednictvím tlačítka „To se mi líbí“ fanouškem těchto stránek či skupin a pokud tak učiní, pak se přímo na jejich zdi budou zveřejňovat informace a novinky z této stránky. Informace o tom, které stránky je uživatel fanouškem, se automaticky zobrazuje u jeho profilu (Pavlíček 2010: 136–144).

1.3.3 Rizikové chování v prostředí internetu a sociálních sítí

Kdo si myslí, že sociální sítě a internet jsou pro člověka a konkrétně pro dospívajícího jedince dobrým nástrojem pro komunikaci, ten se mýlí. Anonymita internetu (a přeneseně řečeno i sociálních sítí) totiž způsobuje, že jedinci méně ovládají a kontrolují své sociální chování (Spitzer, 2014: 103–117). Navíc podle výzkumů je možné se domnívat, že jedinci, kteří měli málo příležitostí rozvíjet své sociální chování v dětství nebo mládí (což klienti DDS v mnoha případech bezesporu jsou), si značnou část svých sociálních kontaktů utvořili na internetu, takže sociálně žijí na síti a je větší pravděpodobnost, že jejich chování bude značně zaostávat za žádoucím stavem (Spitzer, 2014: 117). V této podkapitole si tedy stručně přiblížíme možné rizikové chování dospívajících jedinců (v našem případě klientů DDS) v prostředí internetu a na sociálních sítích.

Asi nečastěji zmiňovaným rizikovým chováním v souvislosti s internetem a sociálními sítěmi je **kyberšikana a kybergrooming**. Tu můžeme charakterizovat jako ponižování a zesměšňování s využitím elektronické komunikace (SMS, e-mail, chat, sociální sítě, zveřejňování urážlivých obsahů na webových stránkách). Kyberšikana se od běžné šikany příliš neliší. Jedná se vlastně o další formu ubližování, která je nebezpečná zejména rychlostí informování ostatních, časovou neohrazeností a počtem diváků (Kabíček a kol., 2014: 152). Kyberšikanu můžeme také vnímat jako formu mobbingu (opakované dotírání, obtěžování, nátlak vůči jiné osobě) právě v prostředí sociálních sítí. Ačkoli mnoho autorů vnímá jako živnou půdu pro kyberšikanu převážně již zmíněnou anonymitu internetu, zapomínat nesmíme ani na to, že při kyberšikaně hraje velkou roli i jakási sociální nezpůsobilost dospívajících jedinců (Spitzer, 2014: 103). **Kybergrooming** je proces probíhající on-line, při kterém se pachatel snaží získat důvěru dítěte a postupně je přimět, aby se s ním účastnilo různých sexuálních aktivit. Pachatel může dítě zmanipulovat tak, aby se prostřednictvím web kamery dívalo na groomerovo sexuální uspokojování či se ho také účastnilo. Pokud se groomerovi podaří svou oběť přesvědčit k osobnímu setkání, často vyústí v sexuální zneužití. Kybergrooming často předchází páchaní dalších závažných trestných činů, jako je znásilnění, distribuce dětské pornografie nebo vražda oběti (Kabíček a kol., 2014: 194).

Hulanová (in Kabíček a kol., 2014) mezi rizikové chování dospívajících na internetu řadí také tzv. **sexting**, který však kromě internetu umožňují také mobilní telefony. Jedná se o elektronické rozesílání textových zpráv, fotografií nebo videí se sexuálním obsahem. Tyto záznamy pak velmi často končí v prostředí internetu, kde si díky jeho povaze začnou „žít

vlastním životem“. Sexting je mimo jiné jedním z prostředků, který podporuje šíření dětské pornografie, přičemž prvotními šířiteli jsou paradoxně právě děti, respektive dospívající mládež.

Kromě sextingu zmiňuje Hulanová ještě „**beatdowns**“, což je pořizování videí z rvaček mezi jednotlivci nebo skupinami teenagerů a následné umístování těchto nahrávek na internet a následně jejich sdílení na sociálních sítích, přičemž mnoho z těchto videí vzniklo právě jen za účelem svého šíření na Facebooku z důvodu sklizení obdivu mezi vrstevníky. Podobně je to také s fotografiemi či videi zachycujícími požívání alkoholu, nikotinu nebo marihuany nezletilými. Tato videa či fotografie dospívajících pod vlivem alkoholu nebo lehkých drog se pak hromadně sdílejí na internetu, kde mezi sebou jedinci soutěží o přízeň ostatních. V prostředí internetu lze narazit také na videa podporující kaskadérské chování dospívajících. Vzájemné předbíhání se a dokazování si v tomto typu jednání svou jedinečnost vede dospívající ke stále hazardnějším výkonům, které jsou mnohdy na hranici (Hulanová in Kabiček a kol., 2014: 187–191).

Rizikové chování v kyberprostoru může pro dospívající představovat nástroj při získávání respektu a akceptování mezi vrstevníky, při dosahování nezávislosti na rodičích, při odmítání norem a hodnot konvenční autority, při zvládání úzkostí, frustrací a obav z neúspěchu nebo při sebepotvrzování zralosti a přechodu od dětství k postavení dospělého jedince (Kabiček a kol., 2014: 196).

1.3.4 Specifika internetové komunikace

Komunikace tváří v tvář je řízena velkým množstvím sociálních norem – lidé jsou k sobě slušní, málokdy dochází ke vzájemnému napadání apod. V prostředí internetu, jehož specifikem je již několikrát zmíněná anonymita, jedinec při internetové komunikaci jedná jinak, než by jednal při komunikaci tváří v tvář.

Díky anonymitě internetu a pocitu, že pokud nechci, nikdo mě nezná a nevidí, se při internetové komunikaci vyskytuje velmi často efekt **disinhibice**, tedy opadnutí zábran. Disinhibice je stav, kdy jedinec při on-line komunikaci překonává rozpaky, ostych a plachost a dokonce třeba i obchází zákazy a zákony. Projevuje se jistou, často až extrémní okázalostí. Jednoduše řečeno – na internetu lidé říkají i to, co by ve skutečnosti neřekli, a dělají to, co by nikdy ve skutečném životě nedělali. Sdělují o sobě velmi intimní informace, odhalují tajemství, emoce, obavy a přání anebo se projevují velkoryseji a laskavěji než v reálném

životě. Disinhibici lze vnímat jako pozitivní – třeba v případě otevřenější komunikace a pocitu bezpečí, anebo škodlivou, která se projevuje užíváním hrubého jazyka, drsné kritiky, vzteku, nenávisti, hrozby. Patří sem také navštěvování různých pornografických a tomu podobných stránek, které prezentují místa a situace, jimž by se dotyčný v reálném světě vyhýbal (Kabíček a kol., 2014: 195).

Při on-line komunikaci na rozdíl od komunikace tváří v tvář komunikační partneri vzájemně nevidí pohyby těla a mimiku obličeje a neslyší tón hlasu toho druhého, což může sdělení jednak výrazně zkreslovat, jednak to snižuje empatii (Kabíček a kol., 2014: 196).

Již zmíněná anonymita internetu přináší do on-line komunikace nové pocity a myšlenky. Zpětná vazba je navíc při této komunikaci nedostatečná, případně zcela lichá. A to především v souvislosti s tím, že mnoho mladých a dospívajících (ale bohužel i značná část dospělých), si na internetu, sociálních sítích, tzv. pohrává se svou identitou (viz výše). Vnímají prostředí internetu jako místo, kde na sebe mohou strhnout pozornost a obdiv. To je motivuje k nadměrnému zveřejňování intimních informací, ale také k osobním útokům na jiné jedince, které jsou často motivovány právě přilákáním pozornosti na sebe samého. Převážně mladí dospívající lidé zveřejňují z důvodu obdivu a přilákání pozornosti na svou osobu prostřednictvím právě sociálních sítí řadu svých osobních až intimních detailů a informací, aniž by si uvědomovali, že je může kdokoli a kdykoli zneužít.

Vědomí anonymity a jakési nehmotné prostředí internetu dále zejména dospívající jedinci vnímají jako prostor, kde je vše dovoleno. Mají pocit, že „co se stane on-line, zůstane on-line“ a že jejich jednání na internetu vlastně není jejich skutečné jednání, ale jen jednání jejich internetové identity a z tohoto důvodu jakoby odmítají za své on-line chování a projevy nést odpovědnost. Často argumentují tím, že jejich chování bylo myšleno z legrace nebo že to zkrátka nemysleli tak, jak to vyznělo (Kabíček a kol., 2014: 191–193).

2 METODIKA PRÁCE

V této části práce popíšeme metodické pozadí realizovaného výzkumu. Nejprve uvedeme cíl výzkumu a z něj plynoucí výzkumné otázky. Dále si přiblížíme výzkumnou metodu, použité techniky, zkoumanou populaci a harmonogram výzkumu.

2.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Jak již bylo uvedeno v úvodu této bakalářské práce, její cíl je inspirován a navazuje na diplomovou práci s názvem „*Média v každodenním životě totální instituce: mediální praxe klientů dětského diagnostického ústavu*“.¹⁸

Hlavním cílem naší práce je explorace role sociálních sítí v prostředí školského zařízení pro výkon ochranné a ústavní výchovy, konkrétně dětského domova se školou, se zřetelem na charakteristické vlastnosti tohoto prostředí a charakteristické vlastnosti on-line komunikace prostřednictvím sociálních sítí.

Při stanovení cíle jsme vycházeli ze dvou tezí, respektive předpokladů. Prvním předpokladem je, že většina dospívajících má na sociální síti Facebook zřízen profil, jehož prostřednictvím je v kontaktu se svou vrstevnickou skupinou. Díky této komunikaci klienti DDŠ neztrácejí kontakt se svými blízkými, což má za následek, že se na jednu stranu snižují negativní důsledky jejich izolace a klienti tak mohou snadněji přečkat svůj pobyt ve výchovném zařízení, na druhou stranu se však z klientů jednotlivých výchovných zařízení může v prostředí sociálních sítí formovat „virtuální komunita ústavních dětí“, které jsou v neustálé interakci, jež u nich prohlubuje pocit komunitní sounáležitosti se všemi možnými negativními dopady pro společnost.

Druhým předpokladem je, že média, jako je internet a sociální sítě, jsou v DDŠ klientům poskytována za odměnu a slouží tak jako jeden z prostředků behaviorální kontroly. Na základě této snížené dostupnosti internetu a sociálních sítí realizují klienti různé subverzivní taktiky vůči personálu a obecně vůči pravidlům DDŠ.

Ze stanoveného cíle a našich předpokladů jsme následně vyvodili výzkumné otázky, které nám napomohou k naplnění cíle práce. Nemáme ambice přinést na každou výzkumnou otázku odpověď a současně stanovit možná řešení. Spíš nám jde o exkurz do problematiky

¹⁸ Číhalová, Masarykova univerzita v Brně, 2011

vzájemného vztahu DDŠ (jako totální instituce) a moderních komunikačních technologií, konkrétně internetu a sociální sítě Facebook, neboť jejich vztah se nám jeví spíše jako antagonický (viz výzkumné předpoklady).

Hlavní výzkumná otázka:

Mají nové komunikační technologie, konkrétně sociální síť Facebook, v prostředí DDŠ desintegrační potenciál? Mohou narušit výchovně-vzdělávací cíl této instituce?

Vedlejší výzkumné otázky:

- 1. Slouží sociální síť Facebook a obecně internet v prostředí DDŠ jako nástroj behaviorální kontroly a může být tedy příčinou subverzivních taktik klientů?**
- 2. Slouží sociální síť Facebook klientům DDŠ jako prostředek ke snížení negativních důsledků izolace?**
- 3. Udržují klienti DDŠ prostřednictvím sociální sítě Facebook vlivný kontakt¹⁹ s dalšími klienty jiných školských zařízení pro výkon ochranné a ústavní výchovy? Formuje se v prostředí sociálních sítí virtuální komunita ústavních dětí?**

2.2 Metoda a techniky výzkumu

Vzhledem k tématu a cíli práce jsme pro výzkum zvolili kvalitativní způsob zpracování dat a metodu případové studie. A to z důvodu, že se zaměřujeme na reprezentaci populace problému a nikoli populace jedinců. Kvalitativní přístup se navíc obecně doporučuje zvolit právě při práci se sociálními a sociálně psychickými jevy (Surynek, 2001: 26). Kvalitativní výzkum má induktivní povahu a orientuje se na pochopení smyslu jednajících subjektů (Disman, 2008: 284–322)²⁰. Při tomto typu výzkumu se buduje komplexní, holistický obraz,

¹⁹ Spojením „vlivný kontakt“ máme na mysli kontakt mezi klienty různých zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, kterým se klienti vzájemně podporují například v jednání namířeném proti společenským normám a zvyklostem.

²⁰ Srov. Surynek, 2001: 26.

analyzují se slova i rozsáhlejší verbální a neverbální významové jednotky, zachycují se podrobné názory informantů a provádí se studie v přirozených podmínkách (Čermák, Miovský, 2002: 29–33).

Jsme si vědomi toho, že každá výzkumná technika kvalitativního výzkumu má své výhody a nevýhody a svým způsobem je jednostranná (Čihovský, 2006: 14). S ohledem na rozsah bakalářské práce jsme však upustili od metodologického pluralismu (i když uznáváme, že pro hlubší popis problematiky by jistě i kvantitativní a sociologické metody byly přínosné) a zůstali pouze u kvalitativních technik – konkrétně bude využito zúčastněné pozorování a rozhovory.

2.2.1 Rozhovory (*interview*)

Stěžejní technikou našeho výzkumu byly hloubkové rozhovory s použitím návodu. Abychom roli internetu a sociálních sítí v prostředí DDS zachytili co nejkompexněji, vedli jsme rozhovory jednak s klienty, jednak také s jejich vychovateli.

Technika interview je při výzkumu s dospívajícími a dětmi považována za vhodnější než dotazníky, neboť dotazníkový sběr dat je v porovnání s rozhovorem mnohem reduktivnější a nehodí se pro všechny typy témat. Vyplňování dotazníků se navíc často setkává s nevolí probandů a mnohdy také může dojít k nepochopení otázky, což se ve výsledku odrazí na nepřesné odpovědi a tedy celkové snížené validitě získaných dat. Výhodou rozhovorů je právě to, že pozorný tazatel dokáže rozpoznat, když respondent nerozumí otázce a může ji tak zopakovat nebo zjednodušit její formulaci. Pozitivem rozhovorů je dále fakt, že dovolují hlubší zkoumání kontextů a důvodů, proč respondent odpovídá na otázky tak, jak odpovídá (Kerlinger, 1972: 456–457; Surynek, 2001: 83–84). Navíc rozhovory umožňují oproti jiným výzkumným metodám navázání osobního kontaktu, který umožňuje hlubší proniknutí do motivů a postojů respondentů (Chráška, 2007: 182).

U námi realizovaných rozhovorů s klienty a vychovateli v DDS jsme se však setkali i s nevýhodami interview. Nejčastěji se jednalo o rušné, neklidné prostředí, kdy docházelo k přerušování rozhovorů vlivem vstoupení jiných klientů nebo i vychovatelů do místnosti. Dále jsme ve dvou případech narazili na velmi nízkou motivaci respondentů při odpovídání na otázky rozhovoru a také jsme se takřka u všech respondentů potýkali s problémem strohých až jednoslovných odpovědí.

Protože byl po celou dobu našeho výzkumu tazatel přiřazen výhradně k jedné rodinné skupině, probíhaly hloubkové rozhovory primárně s dívkami této rodinné skupiny. Ta čítala v době našeho příchodu do zařízení celkem čtyři klientky. V průběhu času stráveného v zařízení se skupina rozrostla o další tři dívky. Rozhovory jsme prováděli celkem s pěti dívkami²¹ z této výchovné skupiny a s jednou dívkou z výchovné skupiny jiné. Tuto dívku jsme k rozhovoru vyzvali z toho důvodu, že jsme se s ní již před třemi lety setkali v jiném školském zařízení pro výkon ochranné a ústavní výchovy a věděli jsme, že je v DDŠ již delší dobu a pomůže nám tedy lépe nahlédnout do jeho prostředí a každodenního života.

Při realizaci rozhovorů jsme měli dobrou pozici z toho důvodu, že se dvěma klientkami DDŠ jsme se seznámili již při výzkumu realizovaném v roce 2011 v jiném zařízení. Díky jejich důvěře bylo potom mnohem jednodušší získat si důvěru i ostatních dívek, což bylo pro validní výsledek našeho výzkumu stěžejní. Možná i proto se nám nestalo, že by některá z klientek účast na rozhovoru z jakéhokoli důvodu odmítla. Jen v jednom případě jsme vedli rozhovor se dvěma klientkami současně. Zde si jsme samozřejmě vědomi toho, že na skupinovém rozhovoru se většinou neúčastní jednotliví respondenti stejně intenzivně a může tak dojít ke snížení nebo zkreslení informační hodnoty výpovědí, neboť postoje a názory mohou být, třeba ze strachu nebo z nedostatku zkušeností a znalostí k tématu, ovlivněny výpovědí jiného člena skupinového rozhovoru. Na druhou stranu jsme si u tohoto rozhovoru nevšimli, že by dívky vzájemně opakovaly své názory postoje, spíše se doplňovaly nebo vzájemně upřesňovaly své výpovědi a mnohdy jsme se tak díky asociacím dostali k informacím, které pro nás byly velmi zajímavé. Skupinový rozhovor je navíc vhodné používat v případě, že se chceme dotazovat na ne zcela příjemné až choulostivé otázky, neboť při skupinovém rozhovoru účastníci nepovažují tyto otázky za tolik osobní. Určitá výhoda skupinových rozhovorů je také v tom, že tazatel má možnost prakticky ihned kontrolovat odpovědi jednotlivých respondentů. Ostatní účastníci skupinového rozhovoru totiž zpravidla opravují chyby ve výpovědích svých kolegů (Chráska, 2007: 183).

Skupinový rozhovor jsme realizovali také se skupinou celkem 4 vychovatelek. I zde si jsme vědomi jistých omezení a současně výše popsaných předností skupinového rozhovoru.

²¹ S dalšími dvěma dívkami jsme rozhovor neuskutečnili, a to z toho důvodu, že jedna klientka přišla jen pár dní před naším odchodem z DDŠ a nestihli jsme s ní navázat důvěrný vztah. Druhá klientka nám pro rozhovor nebyla doporučena vychovateli DDŠ, neboť dlouhodobě užívala zklidňující léky a bylo by prý velmi problematické ji k rozhovoru a odpovědím na otázky motivovat.

Další překážkou, jež ovlivnila kvalitu hloubkových rozhovorů, bylo pro výzkum nestandardní, ale pro tento typ instituce zároveň typické prostředí DDŠ, které se, podobně jako další zařízení pro výkon ochranné a ústavní výchovy, vyznačuje jistou ztrátou soukromí a poměrně přesně stanoveným denním režimem (viz níže). Rozhovory musely být prováděny v dobu, kdy klienti neměli naplánovány žádné jiné aktivity, a i tato doba byla narušována časem na svačinu, večeři nebo vstoupením některého z dalších klientů nebo členem personálu do místnosti, kde rozhovor probíhal.

Ve výsledku se nám tedy podařilo sesbírat celkem šest rozhovorů, z toho čtyři individuální a dva skupinové. Celkově se rozhovorů účastnilo šest klientů a čtyři vychovatelky. Před zahájením rozhovoru a jeho nahráváním byli jak klientky, tak personál ubezpečeni, že se jedná o materiál, který je anonymní, nebude poskytnut žádné třetí osobě a poslouží pouze ke studijním účelům. Klientky jsme také ujistili, že nic z toho, co během rozhovoru prozradí, nebude použito ke kompromitaci jejich osoby.

Všechny rozhovory byly zaznamenány na diktafon a jejich přepis je součástí příloh. Audio záznam není součástí příloh z důvodu zachování anonymity místa, kde výzkum probíhal, a klientů.

2.2.2 Zúčastněné (přímé) pozorování

Pozorování bylo podpůrnou kvalitativní technikou našeho výzkumu. Výhodou zúčastněného pozorování je především to, že je informačně bohaté a nejlépe vystihuje, co se v dané situaci děje – je tedy nejbližší k realitě. Na rozdíl od rozhovorů či dotazníků navíc získané informace nezávisí na schopnostech pozorovaného subjektu. Nevýhodou však je skutečnost, že pozorování je zaměřeno pouze na vnější projevy a že se odehrává v časově ohraničeném úseku. Skryto tak zůstává to, co se děje mimo tento vyhrazený úsek, a také to, co se odehrává uvnitř pozorovaného jedince (Surynek, 2001: 126 srov. Číhalová, 2011, 46). Právě z tohoto důvodu jsme zúčastněné pozorování zvolili jen jako doplňující metodu, která nám pomohla lépe se zorientovat v každodenním chodu DDŠ a také jsme si díky pozorování mohli občas nepřímě ověřit správnost výpovědí klientů. Spojení metody rozhovoru a zúčastněného pozorování se pro výzkum tohoto druhu ukázalo jako velmi vhodné, tuto kombinaci ostatně doporučuje i Surynek (ibidem: 126).

Námi realizované pozorování lze kategorizovat jako pozorování zúčastněné (přímé) a nestandardizované, neboť si jsme vědomi jisté míry intuitivního přístupu a subjektivity (srov. Chráska, 2007: 151–152). Dle Dismanova dělení pozorování podle míry participace pozorovatele můžeme naše pozorování kategorizovat jako pozorování, při němž pozorovatel vystupoval jako participant. To znamená, že pozorovatel se sice účastnil sociální interakce se členy skupiny, avšak s jeho účelem přítomnosti v DDS byl personál i klienti obeznámeni (srov. Disman, 2003: 305–306)

Zúčastněné pozorování probíhalo nesouvisle celkem sedm dní a monitorovalo jak všední dny, tak víkend. Výzkumník při něm participoval na každodenních aktivitách klientů a personálu DDS, které mu byly vedením DDS umožněny, respektive nebyly přímo zakázány. Konkrétně bylo zúčastněné pozorování zaměřeno na:

- mediální praxi klientů související s novými médii a sociálními sítěmi;
- taktické formy chování klientů ovlivňující/narušující pravidla užívání internetu a sociálních sítí zavedená v instituci;
- formy interakce jak mezi klienty a médii, tak mezi klienty navzájem – zejména na to, zda je sociální interakce uvnitř instituce nějak ovlivněna médii.

Přepis poznámek ze zúčastněného pozorování (tzv. field notes) je uveden v příloze práce (srov. Číhalová, 2011: 47).

2.3 Zkoumaná populace

Zkoumanou populaci našeho výzkumu tvořily klientky DDS a jejich vychovatelé. Jsme si vědomi toho, že výběr námi zkoumané populace není reprezentativní, avšak s ohledem na charakter práce jej považujeme za dostatečný, neboť naším cílem byla především reprezentace problému a nikoli populace jedinců.

Námi zkoumaný DDS má při maximálním naplnění kapacitu 40 klientů, kteří jsou rozděleni do pěti rodinných skupin maximálně po osmi. O každou skupinu se denně stará jeden vychovatel nebo vychovatelka²² a noční vychovatel. V DDS je přítomen vždy ještě

²² Vychovatelé mají své směny rozděleny na krátký/dlouhý týden a u každé rodinné skupiny (vyjma skupiny, která je tvořena chlapci) se vždy střídá vychovatelka a vychovatel. Nám se však po dobu našeho výzkumu nepodařilo se s vychovatelem naší skupiny setkat, neboť byl dlouhodobě nemocen.

jeden asistent, který pomáhá vychovatelům s větším počtem klientů ve skupině, případně dělá doprovod při aktivitách realizovaných mimo zařízení.

V době našeho výzkumu fungovaly v DDS celkem čtyři rodinné skupiny. Dvě skupiny mladších dívek byly plně obsazeny, chlapecká skupina čítala pět klientů a skupina starších dívek, která nám byla přiřazena, čítala na začátku čtyři klientky.

Co se týče vychovatelů, kteří byli do výzkumu taktéž nepřímě zapojeni, setkávali jsme se během našeho působení v DDS zejména s vychovatelkou nám přiřazené rodinné skupiny, dále s vychovatelkou rodinné skupiny mladších dívek a s asistentem.

2.4 Harmonogram výzkumu

Na úvodu našeho výzkumu jsme se nejprve sešli z ředitelem DDS, kde měl výzkum probíhat. Smyslem setkání bylo panu řediteli představit náš záměr, požádat jej o svolení ke zúčastněnému pozorování a pořizování audionahrávek a domluvit se s ním na případných detailech naší dlouhodobější návštěvy v DDS. Tato informační schůzka se konala 13. 2. 2014 a mimo jiné jsme se na ní dozvěděli podrobnější informace o fungování DDS a jednotlivých rodinných skupin, do nichž zde jsou klienti rozmístěni. V souvislosti s tím nám byla ředitelem přiřazena konkrétní rodinná skupina, čítající v tu dobu 4 dívky.

Protože informační schůzce předcházela již teoretická příprava a konzultace s vedoucí práce a byly vypracovány scénáře rozhovorů, mohli jsme náš výzkum zahájit prakticky okamžitě po svolení ředitele zřízení. První návštěva zkoumaného DDS tedy proběhla již v neděli 16. 2. 2014. V tento den byla shodou okolností řada dívek z rodinné skupiny, která nám byla přiřazena, přítomna na internátě a pouze jedna z nich byla na dovolence. Po seznámení se s vychovatelkou této skupiny jsme se proto mohli rychle seznámit i s přítomnými dívkami a zapojit se tak ještě v tento den do společných aktivit, abychom s nimi navázali bližší kontakt a získali si jejich důvěru. Celý náš výzkum probíhal tedy ve dnech 16. 2. 2014, 20. 2. 2014, 27. 2. 2014, 2. 3. 2014, 16. 3. 2014, 22. 3. 2014, 30. 3. 2014²³. Přičemž první dva dny našeho výzkumu byly spíše seznamovací a spolu s klientkami jsme se účastnili každodenních aktivit. V ostatních dnech byly pak kromě pozorování realizovány i rozhovory.

²³ Bohužel z důvodu dálkového studia při zaměstnání nemohl být náš výzkum realizován souvisle.

3 INTERPRETACE DAT

V této části práce provedeme analýzu a interpretaci získaných dat. Část práce je rozdělena celkem do čtyř kapitol. V první kapitole si přiblížíme strukturální a systémové prostředí DDŠ, kde náš výzkum probíhal a charakterizujeme si rovněž jednotlivé klienty DDŠ, kteří tvořili náš výzkumný vzorek. V dalších třech kapitolách se budeme věnovat úloze internetu a sociální sítě Facebook v prostředí DDŠ.

3.1 Charakteristika výzkumného souboru

Dříve než přistoupíme k samotné analýze, popíšeme si nejprve prostředí, v němž se náš výzkum odehrával, a to jak ve smyslu prostorové deskripce DDŠ, tak také ve smyslu denního režimu a pravidel, která ovlivňují přístup klientů na internet a používání sociálních sítí. Na závěr si uvedeme stručný popis klientů, kteří tvořili náš výzkumný vzorek.

3.1.1 Deskripce zkoumaného DDŠ

Námi zkoumaný DDŠ zřizuje i spravuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Nachází se v městské části okresního města, které čítá 27 000 obyvatel²⁴.

DDŠ je tvořeno čtyřmi oddělenými budovami, kdy v jedné je moderně zařízená tělocvična, ve druhé nově zřízené středisko výchovné péče, ve třetí škola, klubovna a jídelna a čtvrtá budova je budovou internátní. Všechny budovy jsou součástí jednoho areálu, který je ohraničen plotem s brankou a příjezdovou bránou, které se otevírají prostřednictvím číselného kódu.

Vzhledem k tomu, že náš výzkum se odehrával výhradně v internátní budově, budeme se dále věnovat popisu pouze této budovy a konkrétně se zaměříme na byt a prostředí nám přidělené rodinné skupiny. Internátní budova má přízemí, dvě patra a sklepní prostory. Nám přidělená rodinná skupina se nachází v prvním patře internátní budovy. Zde se kromě ní nachází ještě byt další rodinné skupiny, vychovatelna²⁵ a úklidová místnost. Obě rodinné skupiny v prvním patře jsou dívčí, přičemž nám přidělená skupina jsou převážně starší dívky od 14 do 18 let, druhá rodinná skupina na patře jsou dívky zhruba od 11 do 15 let.

²⁴ Údaj podle ČSÚ k 1. 1. 2014. Počet obyvatel byl z důvodů anonymizace města zaokrouhlen.

²⁵ Pojmem vychovatelna je míněna kancelář vychovatelů. Termín vychovatelna je běžně mezi klienty i personálem užíváný, a proto jej v naší práci budeme používat také.

Byt nám přidělené rodinné skupiny má dlouhou chodbu, z níž se vstupuje do jednotlivých pokojů, obývacího a koupelny. Nacházejí se zde tři pokoje o kapacitě dvou až tří lůžek. Kromě postelí se v pokojích nachází skříně a psací stoly. Podle délky pobytu klientek jsou pokoje dále doplněny různými osobními předměty. Obývací je doplněn malou kuchyňskou linkou, jídelním stolem a židlemi. Nachází se zde tři menší pohovky a konferenční stolek, televize a rohový stůl s počítačem, klávesnicí a kancelářskou židlí. Když vyjdeme z bytu nám přidělené rodinné skupiny, nachází se po levé straně úklidová místnost s čisticími potřebami. Vedle ní je vychovatelná, která je určena pro oba vychovatele obou rodinných skupin na patře. Po pravé straně je schodiště a naproti bytu naší rodinné skupiny je byt rodinné skupiny mladších dívek.

Vychovatelná je kromě běžného nábytku vybavena také televizorem, který přenáší obraz z kamery před internátní budovou, jednotlivé byty klientů kamerovým systémem vybaveny nejsou, ale klienti musejí nechávat stále otevřené vstupní dveře do bytu. Vychovatelé mají na vychovatelně dále k dispozici počítač, do nějž zaznamenávají každodenní události z DDŠ a dále je zde skříňka, v níž jsou umístěny cenné věci klientů (především mobilní telefony a finanční prostředky) a jimi užívané léky.

3.1.2 Organizace dne v DDŠ

V této podkapitole uvedeme denní režim, podle kterého se řídí každodenní život klientů a personálu DDŠ ve všední dny a o víkendu. Jedná se o výpis z vnitřního řádu DDŠ.

Organizace dnů školního vyučování (pondělí-pátek):

7,00 – 7,40	Budíček, osobní hygiena, úklid
7,40 – 8,00	Snídaně
8,00 – 13,30	Školní výuka, praxe
13,30 – 14,30	Oběd, osobní volno
14,30 – 15,30	I. část odpolední činnosti dětí dle týdenních plánů vychovatele, ve středu odpolední vyučování od 14,15 do 15,55
15,30 – 15,45	Svačina

15,45 – 17,00	II. část odpolední činnosti dětí
17,00 – 17,45	Příprava na vyučování, řízené osobní volno
18,00 – 18,45	Večeře
18,45 – 19,45	Osobní hygiena, úklidy
19,45 – 20,00	Denní hodnocení v rodinných skupinách
20,00 – 20,15	Druhá večeře – děti nad 15 let
20,15 – 21,00	Osobní volno, zájmová činnost, sledování televize
21,30	Večerka

Večerní sledování televizních programů:

NEDĚLE – ČTVRTEK: I. část hlavního televizního programu

PÁTEK – SOBOTA: možno sledovat do 23,00 hodin

Organizace dnů školního volna (víkend a prázdniny):

8,00 – 08,30	Budíček, osobní hygiena
8,30 – 9,00	Snídaně
9,00 – 12,00	Celotýdenní úklid, zájmová činnost, osobní volno
12,00 – 12,45	Oběd
13,00 – 14,30	Celotýdenní komunita, po ukončení osobní volno
14,30 – 16,00	Odpolední činnost dle týdenního plánu vychovatele, individuální vycházky, kroužky, výlety
16,00 – 16,30	Svačina
16,30 – 18,00	II. část odpolední činnosti dětí dle týdenního plánu vychovatele, klub, individuální vycházky, kroužky, výlety, příprava na vyučování

18,00 – 18,45	Večeře
19,00 – 20,00	Osobní hygiena, úklidy, osobní volno
20,00 – 20,15	Druhá večeře – děti nad 15 let
20,15 – 21,30	Osobní volno
21,30	Večerka

3.1.3 Pravidla přístupu na počítač a internet v DDŠ

V této podkapitole si v souvislosti se zaměřením naší práce přiblížíme základní pravidla platná v DDŠ pro přístup na počítač (internet a sociální sítě²⁶). Pravidla pro používání internetu si pro potřebu této podkapitoly rozdělíme do dvou kategorií. První se týká obecně přístupu na počítač a internet a také střídání klientů u počítače a jejich vzájemné domluvy a druhá se týká zásad a pravidel pro užívání internetu a Facebooku. Na tomto místě ještě považujeme za nutné upozornit na to, že v námi zkoumaném DDŠ neexistuje žádný konkrétní popis pravidel pro používání počítače a chování na internetu, který by měl podobu například nějakého písemného manuálu nebo tabulky umístěné na každém bytě klientů. Klienti jsou mezi sebou s pravidly užívání počítače a internetu obeznámeni a vychovatelé dodržování těchto nepsaných pravidel namátkově kontrolují.

Přístup na počítač a internet

Jak již bylo uvedeno výše, každá rodinná skupina má na svém bytě jeden počítač s klávesnicí a přístupem na internet. Jak jsme zjistili, přístup klientů k počítači a hlavně k internetu funguje na každé rodinné skupině jinak – záleží na volbě vychovatele. Pro potřeby naší práce si tedy popíšeme přístup k počítači a internetu u nám přidělené rodinné skupiny.

Počítač se nachází v obývacím pokoji, tedy společné místnosti, a mají na něj přístup všechny klientky z rodinné skupiny. Protože je počítač na bytě neustále, vychovatelé této rodinné skupiny omezují jeho používání tak, že klientky musejí večer do 20:00 hodin na

²⁶ Vzhledem k tomu, že celá naše práce se v problematice sociálních sítí soustředí výhradně na sociální síť Facebook, budeme od této chvíle používat místo pojmu sociální sítě již konkrétní název Facebook.

vychovatelnu donést kabel od internetu i od počítače. Během víkendu však stačí vrátit kabel jen od internetu a kabel od počítače si mohou ponechat déle, pokud chtějí například sledovat nějaký film, který si stáhly, nebo hrát hry. Druhý den po škole, nebo v případě víkendu po snídani, si mohou kabely zase vyzvednout. Vychovatelé tímto způsobem korigují aspoň nadměrné užívání počítače a internetu do nočních hodin.²⁷

Pokud má některá z klientek výchovné opatření za porušení vnitřních pravidel DDS²⁸ nebo za nekázeň ve škole, má tato konkrétní dívka zákaz používání počítače i internetu. Ostatní dívky ze skupiny však na počítač i internet mohou. Dodržování zákazu konkrétní klientky vychovatelé namátkově kontrolují nečekaným vstoupením do bytu a také ostatní dívky ze skupiny jsou poučeny, kdo na počítač nesmí a je v jejich zájmu si to ohlídat, neboť by pak o počítač, respektive o kabel k internetu přišla celá skupina.

Během užívání počítače a internetu se dívky musejí střídat, aby se dostalo na každou. Případné rozbroje a hádky jsou většinou vychovatelem nejprve napomenuty, poté je zabaven kabel od internetu.

I přes to, že dívky mají kabel od počítače a internetu prakticky od rána (o víkendu a prázdninách) anebo od návratu ze školy, mohou na počítači být jen v době tzv. osobního volna (buď volna vymezeného denním režimem nebo v případě, že se nechtějí nebo nemohou účastnit společných aktivit organizovaných DDS). V době, kdy je denním rozpisem stanoven úklid, se na počítač a internet nesmí.

Zásady a pravidla pro užívání internetu a Facebooku

Také pro používání internetu a Facebooku platí v DDS nepsaná pravidla, o kterých jsou klienti informováni a vychovatelé je namátkově kontrolují.

V první řadě klienti na internetu nesmí navštěvovat stránky s pornografickým obsahem, stránky podporující násilí, užívání drog a alkoholu. Dále nesmějí přes internet nakupovat a nechat si na adresu DDS zasílat balíčky.

²⁷ Na jiných skupinách klientky kabely od počítače a internetu vracet nemusejí. Mají daný přesný rozpis se jmény a časem, kdo kdy smí být na počítači, a ten musí dodržovat. V případě porušení by celý byt o počítač přišel.

²⁸ Ať už se jedná o neplnění přidělených úkolů, drzé vystupování, kouření na budově nebo útěk apod.

Při komunikaci na Facebooku nesmí na svých profilech zveřejňovat vulgární příspěvky namířené proti DDŠ, nesmí prostřednictvím Facebooku vyhrožovat, vydírat a šikanovat jiné klienty z DDŠ. Zakázáno je také umístování lascivních a vyzývavých fotografií své osoby nebo jiných klientek z DDŠ na své profily na Facebooku. Pokud vychovatelé zjistí, že klientky veřejně umísťují tyto nevhodné fotografie na svůj facebookový profil, osobně s nimi proberou rizika tohoto činu a dohlédnou na to, aby byla fotografie odstraněna. Při zjištění porušení těchto nepsaných pravidel komunikace na Facebooku dostane konkrétní klientka zákaz používání počítače a internetu. V případě velmi závažného porušení těchto pravidel, které může poškodit celou instituci, má zákaz internetu celý DDŠ. Vychovatelé dodržování těchto pravidel kontrolují prostřednictvím svým facebookových profilů, které mají zřízeny výhradně pro komunikaci s klienty DDŠ (viz níže), případně, pokud si klientky chtějí půjčit fotoaparát za účelem pořízení fotek na Facebook, musejí tyto fotografie předem ukázat vychovatelkám.

3.1.4 Charakteristika výzkumného vzorku

V této podkapitole si přiblížíme klientky DDŠ, které tvořily náš výzkumný vzorek. U každé klientky uvedeme jméno²⁹, věk, orientační dobu pobytu klienta v DDŠ a následně jeho stručnou charakteristiku. Ta je provedena na základě čtyř dostupných ukazatelů, jež jsme zvolili následovně:

- důvod umístění klienta do DDŠ;
- vzdělání a školní prospěch;
- sociální podmínky, z nichž klient pochází;
- vazby v kolektivu, způsob chování a vystupování v DDŠ. (podle Číhalová, 2011: 65)

²⁹ Z důvodu zachování anonymity jsou jména klientů fiktivní.

MIRKA

věk: 16,5; v DDŠ 3 roky

Důvod umístění do DDŠ: Asociální a antisociální chování s prvky agrese. Konzumace alkoholu, tabákových výrobků a OPL³⁰. Nerespektování autorit.

Vzdělání a školní prospěch: Při DDŠ dokončila ZŠ a studuje na SOU obor kadeřník. Dle vychovatelů je i přes svůj spíše lehce podprůměrný prospěch nejlepší z ročníku. Občas pomáhá ostatním klientkám s matematikou.

Sociální podmínky, z nichž klient pochází: Neúplná rodina, žije s matkou a nevlastním otcem. Má několik nevlastních sourozenců.

Vazby v kolektivu, způsob chování a vystupování v DDŠ: Mirka působí v prostředí své rodinné skupiny jako solitér. Za tři roky svého pobytu zde se naučila respektovat řád a pravidla DDŠ, a proto mívá každý den povoleny vycházky a o víkendech návštěvy u rodiny, které plně využívá. Z tohoto důvodu se jen zřídka účastní kolektivních aktivit pořádaných DDŠ. Jako jedna z mála klientek a jediná klientka ve své rodinné skupině má Mirka povoleno mít stále u sebe mobilní telefon. Je to především z toho důvodu, že jako jediná ze své skupiny nenavštěvuje školu při DDŠ, ale SOU, a vstává dříve než ostatní klientky. Dle názoru vychovatelů je Mirka již dlouhodobě bezproblémovou klientkou, i když v době naší přítomnosti se u ní objevilo podezření na užívání marihuany.

ANETA

věk: 14; v DDŠ 2,5 měsíce

Důvod umístění do DDŠ: Ochranné opatření a ústavní výchova. Asociální chování (především drobné krádeže), užívání tabákových výrobků a alkoholu. Emočně labilní, ADHD.

Vzdělání a školní prospěch: Navštěvuje ZŠ při DDŠ, mluví o tom, že pak by šla na SOU podobně jako Mirka.

Sociální podmínky, z nichž klient pochází: Prakticky od dětství je Aneta v dětském domově. Kvůli problémovému chování byla z dětského domova poslána do diagnostického ústavu a z něj do DDŠ. Během víkendových dovolenek jezdívá ke staršímu bratrovi, který má

³⁰ Omamné a psychotropní látky.

svou vlastní rodinu. Podle vychovatelů Anetě tyto návštěvy prospívají a její chování se výrazně zlepšuje.

Vazby v kolektivu, způsob chování a vystupování v DDŠ: Aneta se nejvíce pohybuje v kolektivu romských dívek. Po dobu naší přítomnosti v DDŠ neměla žádné vážnější kázeňské problémy. Vyniká ve sportovních disciplínách a velmi dobře reprezentuje DDŠ. Během velmi rychlé doby s námi navázala důvěrný vztah a v prvních dnech nám byla jakousi „průvodkyní“ po DDŠ.

DENISA

věk: 14,5; v DDŠ 6 měsíců

Důvod umístění do DDŠ: Ochranné opatření. Antisociální chování – trestný čin krádeže, užívání tabákových výrobků, alkoholu a OPL.

Vzdělání a školní prospěch: Navštěvuje ZŠ při DDŠ. Ve výuce příliš nedává pozor a naznačuje vyučujícímu, že ji to nebaví. Denisa by mohla mít ve škole velmi dobré výsledky, ale nejeví o školu zájem.

Sociální podmínky, z nichž klient pochází: Denisu si rodiče adoptovali když měla 2 roky. Žije v úplné nevlastní rodině, otec i matka jsou vzdělaní lidé. Denisa se chytla party a navázala intimní vztah s chlapcem, který negativně ovlivnil její chování.

Vazby v kolektivu, způsob chování a vystupování v DDŠ: Denisa se nejvíce kamarádí s romskou dívkou Žanetou (ta se v průběhu našeho výzkumu vrátila z útěku). Je spíše introvertní, mlčenlivá a působí stydlivě. Vyniká ve sportovních aktivitách a velmi dobře v nich reprezentuje DDŠ.

ŽANETA

věk: 14,5; v DDŠ 2 roky

Důvod umístění do DDŠ: Antisociální chování – trestná činnost – krádeže, užívání tabákových výrobků, alkoholu a OPL. Rizikové sexuální chování.

Vzdělání a školní prospěch: Navštěvuje ZŠ při DDŠ. Vzhledem ke dvěma dlouhodobým útěkům však nemá dobré výsledky. Škola ji nebaví a nejeví o ni zájem.

Sociální podmínky, z nichž klient pochází: Žaneta pochází z romské rodiny. Má několik sourozenců. Spolu s rodiči i sourozenci se dopouštěla trestné činnosti.

Vazby v kolektivu, způsob chování a vystupování v DDŠ: Je nejlepší kamarádkou Denisy, sdílí spolu jeden pokoj. Dle vyjádření vychovatelů je Žaneta velmi problémová a tzv. „útěkářka“. Na první dojem vystupuje velice přátelsky, ale je to zkušená manipulátorka. Údajně byla jednou z hlavních akterek šikany a vyhrožování prostřednictvím Facebooku.

ALŽBĚTA

věk: 14; v DDŠ 2,5 roku

Důvod umístění do DDŠ: Ochranné opatření a ústavní výchova. Asociální chování (především drobné krádeže) užívání tabákových výrobků, rizikové sexuální chování.

Vzdělání a školní prospěch: Navštěvuje ZŠ při DDŠ, prospěch má spíš podprůměrný. Po dokončení ZŠ by chtěla jít na SOU obor cukrář nebo kuchař/číšník.

Sociální podmínky, z nichž klient pochází: Alžběta pochází z neúplné romské rodiny. Stýká se jen s matkou, která je závislá na alkoholu a bydlí na ubytovně.

Vazby v kolektivu, způsob chování a vystupování v DDŠ: Alžběta tenduje spíše k romským dívkám, Anetě a Žanetě, ale vychází se všemi spolubydlíci. Má výrazný zájem o svůj vzhled a chlapce. Vyniká v ručních pracích.

SOŇA³¹

věk: 18; v DDŠ 3 roky

Důvod umístění do DDŠ: Ústavní výchova, sebepoškozování, asociální chování a nerespektování autorit.

Vzdělání a školní prospěch: Během pobytu v DDŠ dokončila místní ZŠ a nyní navštěvuje SOU, obor prodavačka. Soňa má dobrý prospěch.

Sociální podmínky, z nichž klient pochází: Soňa pochází z patchworkové rodiny. Má mladší sestru a nevlastního otce, se kterým se nestýká.

³¹ Soňa je jedinou klientkou, která nepatřila do nám přiřazené rodinné skupiny.

Vazby v kolektivu, způsob chování a vystupování v DDŠ: Soňa je velmi klidná a nenápadná. Většinu času je u sebe v pokoji, kde si čte nebo kreslí, případně je u počítače, a to i přes to, že má denně povolené vycházky. Během svého pobytu v DDŠ se naučila respektovat místní řád a pravidla a již dlouhou dobu je dle vychovatelů její chování bezproblémové. Jako jedna z mála klientek (podobně jako Mirka) má povoleno mít u sebe mobilní telefon, a to z důvodu, že jako jediná ze své skupiny chodí na jinou školu než je ZŠ při DDŠ a vstává ráno dříve než ostatní klientky z bytu.

3.2 Přístup k internetu jako příčina taktického jednání klientů

Jak jsme uvedli výše, každodenní pobyt klientů v DDŠ se odehrává podle stanoveného denního režimu a také zavedených pravidel, která mimo jiné ovlivňují přístup k počítači, a tedy internetu a Facebooku. Nejen v prostředí DDŠ se přístup k internetu nebo naopak jeho zakázání dnes stalo běžným prostředkem odměny a trestu,³² a tedy jedním z nástrojů sociální a behaviorální kontroly. A právě tato kontrola a pravidla charakteristická pro každodenní život v DDŠ mají vliv na taktické jednání klientů ve smyslu jejich aktivní spoluúčasti na konstruování jejich každodenního života v tomto zařízení (Číhalová, 2011: 78). Michel de Certeau mluví v této souvislosti o „taktice slabých“ proti „strategii mocných“ (de Certeau, 1984: 34–39). V našem případě můžeme taktikou slabých rozumět taktické jednání klientů DDŠ směřované proti strategii mocných, tedy proti struktuře a pravidlům DDŠ a také vychovatelům, kteří dodržování těchto pravidel dozorují. V této kapitole se tedy zaměříme na to, jaké taktické jednání realizují klienti DDŠ v souvislosti s přístupem na počítač a Facebook a jak se tyto taktiky projevují v porušování denního režimu a vnitřního řádu DDŠ.

3.2.1 Taktické jednání klientů DDŠ namířené proti organizačnímu řádu

Jak je patrné z pozorování i rozhovorů, internet a především Facebook je oblíbenou možností klientů DDŠ, jak trávit čas osobního volna a vyplnit dobu mezi jednotlivými aktivitami denního řádu. Bezprostředně po příchodu na byt klientky zapínají počítač a kontrolují, co nového se na jejich facebookové zdi událo. Oblíbenost Facebooku u klientek DDŠ můžeme vysvětlit také tím, že se nacházejí v období dospívání, které je charakteristické mimo jiné potřebou intenzivnější interakce s vrstevníky stejného i opačného pohlaví (Šmahel, 2003: 24) a také potřebou být vnímán a zpětné vazby (Buermann, 2009: 49–53). Právě internet

³² A to nejen v námi sledovaném DDŠ, ale také v jiných podobných zařízeních a dokonce i v běžných rodinách.

a Facebook napomáhají dospívajícím jedincům tuto potřebu uspokojovat. O to víc pak klientům DDŠ, v jejichž přirozeném prostředí není potřeba být vnímán mnohdy plnohodnotně uspokojována a zpětná vazba není poskytována vůbec nebo nepravdivě.

- Takže ty to nemáš tak, že přijdeš ze školy, hned sedneš k počítači a tak?

„*Tak jo, mám, protože co mám dělat tady?*“

(...)

- Kdybys dostala od vychovatelů možnost strávit celý den podle sebe, ale jen jakoby v rámci areálu DDŠka. Co bys dělala?

„*Tak šla bych dom.*“

- No, ale kdybys musela zůstat v areálu?

„*Tak byla bych na počítači, co bych jinýho dělala, když tady to mám tak. Tady jenom uklízím a jinak si můžu dělat co chci.*“ (Denisa)

- Tak pokud teda nemáš omezení, nebo zákaz na počítač a internet, co tam nejčastěji děláš, když tam seš?

„*Tak píšu si, né, a tak.*“

- A co nebo kam píšeš?

„*Tak na chatu s přátelima a tak.*“

(...)

- Kdyby ti tady vychovatelé dali možnost strávit celý den podle sebe, ale jenom tady v areálu, v domě.

„*Tak sem na Facebooku, no. Určitě.*“ (Alžběta)

- Vy tady ten Facebook, nebo ten počítač, máte v zásadě neomezeně...

„*Jak neomezeně? Do osmi, to je málo, no.*“

- Chtěla bys dýl, jo?

„*Do rána.*“

(...)

- Proč zrovna ten Facebook?

„*Tam je život, nevím proč, tam mě to tahá, já nevím prostě.*“ (Žaneta)

- Tys říkala, že bys ocenila, kdy bys tady na tom internetu mohla být častější, to kvůli čemu?

„*Tak abych se tady nenudila*“ (Soňa)

Jak bylo v předchozí kapitole, klienti mohou internet a pro ně tolik přitažlivý Facebook využívat jen v době, kdy je organizačním řádem dne vymezena doba osobního volna. V tuto dobu se musí na jednom počítači vystřídat celá rodinná skupina. Na některých rodinných skupinách to záleží na domluvě klientek, jinde je doba vymezená na počítač pro každou klientku dána rozpisem, který vytvořil vychovatel.

- Jakým způsobem vůbec probíhá nějaký určování toho, kdo kdy na tom počítači bude? Máte to nějak rozdělený, třeba podle věku, podle doby pobytu tady?

M: „Ne, my si řeknem. Normálně tam sedí, já ji řeknu 'prosim tě pusť mě tam' a du tam já.“

- Takže většinou se nějak domluvíte, nehádáte se kvůli tomu?

A: „Někdy, někdy, někdy.“

M: „Já se nehádám, já mám telefon.“ (Mirka a Aneta)

„Tak to máme jakooo, máme rozpis, že každéj po půl hodině. O víkendu nevím, jak to maj. A třeba tam bývám dvakrát prostě, dvakrát za den.“ (Soňa)

Jak je však patrné z výše citovaných výpovědí klientek, je pro ně tento čas nedostatečný, a tak se je snaží různými způsoby prodloužit. Klientky z naší rodinné skupiny se zařídily například tak, že na svém počítači mají nainstalovány dva různé internetové prohlížeče, takže mohou v jednu chvíli být na svém facebookovém profilu přihlášeny dvě klientky současně.

- Hm, a dycky se domluvíte?

„Bud'to tam pustíme někoho, nebo kdo je na tom počítači fakt jenom s tou rodinou třeba Mirka, nebo tam byla Denisa, tak bud'to tam sou dvě, protože tam sou vlastně dva internety jakože Mozilla a Google, takže můžeme zároveň.“ (Aneta)

Mirka, protože má k dispozici mobilní telefon s přístupem na internet, využívá právě mobil, pokud je zrovna počítač obsazený, a podobně to podle výpovědí dívek z naší rodinné skupiny dělají i na jiných rodinných skupinách.

„Tam jde o to, že se nehádají o počítač, nemusejí se střídat. Jakože tam jedna sedí a střídá se s dalšíma dvouma a jedna je na mobilu prostě.“ (Mirka)

Případně se dívky snaží dobu strávenou na Facebooku protáhnout aspoň o pár minut v době, kdy mají dle denního režimu stanovený úklid a na počítač se v tuto dobu nesmí.

- A když by někdo i seděl na tom počítači? Místo úklidu si tam třeba psal?

„Tak to, když mámě šňůru, tak to je spíš tak, že nikdo neuklízí (směje se) a sedíme na počítaču.“ (Denisa)

-A takový ty vaše úklidy a takhle, když vy skončíte večeri, a máte tady nějakou tu půlhodinu, hodinu, kdy máte prostě uklidit, tak to je doba, kdy se má jenom uklízet a vy na tom počítači taky nemáte být.

„No.“

-Dodržujete to?

„Někdy vezou šňůru a někdy ji nechají, tak deme tam, chodíme tam.“

-A kdo pak teda uklízí?

„*Tak střídáme se, tak. Koukneme se.*“

-A co by se stalo, kdyby na to někdo přišel, že místo, abyste tady šušovaly, tak facebookujete?

„*Tak vezmou šňůru.*“

-Ale i přesto to riskujete.

„*Tak risk je zisk.*“

-Ale nestává se to moc často asi, že by vás takhle vyhmátli.

„*Ne-e, nebo tak se deme podívat, minuta, a odcházíme. Nebo napíšem, že přijdem.*“ (Žaneta)

- Ehm. Jo. Nevím, jak to funguje tady na tomhle bytě, ale vy když přijdete z večere, tak máte takovej ten úklid, že musíte se jít všichni okoupat a uklízet. A neměly byste v tuhle dobu být na počítači, je to tak?

„*Ehm, jo.*“

- Dodržují to všechny holky?

„*No, občas třeba jedna neuklízí a sedne si k tomu, že.*“

- A co pak v takovém případě děláte?

„*Nic.*“

- Necháte ji?

„*Jo.*“

- A kdyby přišla vychovatelka, nebyl by to průšvih, že tam sedí, místo aby uklízela?

„*Ne, tak oni třeba řeknou, že má uklízet a ne byt na Facebooku.*“ (Soňa)

3.2.2 Taktické jednání klientů DDŠ namířené proti vnitřnímu řádu DDŠ

Výše jsme přiblížili, jak může užívání internetu a Facebooku klienty DDŠ směřovat k realizaci taktického jednání v souvislosti s organizačním řádem dne, a to zejména ve smyslu nedodržení denním řádem stanovených aktivit. Na tomto místě si přiblížíme taktické jednání klientů, které je namířené proti vnitřním pravidlům DDŠ a je zapříčiněno především tím, že klienti DDŠ mezi sebou mohou komunikovat on-line prostřednictvím Facebooku.

Taktické jednání klientů, kteří prostřednictvím on-line komunikace obcházejí nebo zcela porušují vnitřní pravidla DDŠ, pramení z typického prostředí a každodenního života v DDŠ jakožto totální instituce. Zavedená pravidla, denní řád, autorita vychovatelů, to vše vnímají klienti jako možné narušení své volnosti a soukromí a snaží se zachovat si v tomto prostředí aspoň trochu vlastní individuality a uspokojit jednu z typických potřeb dospívání – „dělat si, co chci“. Vzájemná on-line komunikace mezi klienty z jednotlivých rodinných skupin jim v tom výrazně pomáhá (Šmahel, 2003: 24).

Ještě před dvěma roky se mohli klienti DDŠ vzájemně navštěvovat na jednotlivých bytech rodinných skupin. Protože však docházelo k problémům spojeným zejména s rizikovým sexuálním chováním, rozhodlo vedení DDŠ o omezení vzájemných návštěv, a to

tím způsobem, že dlouhodobé návštěvy jiných rodinných skupin zkrátka nejsou povoleny. Pokud si klientky chtějí navzájem něco zapůjčit mezi jednotlivými skupinami (nejčastěji se jedná o nádobí, jídlo nebo oblečení), musí se nejprve dovolit u svého vychovatele a následně u vychovatele rodinné skupiny, kterou chtějí navštívit. Současně musí klientky sdělit, za jakým účelem návštěvu jiné rodinné skupiny realizují. Protože však klientkám tento postup přijde zdlouhavý a navíc ne vždy si chtějí půjčit „dovolené věci“, jako je oblečení, jídlo nebo nádobí, přišly na určité zjednodušení, respektive obejítí tohoto pravidla, které jim umožňuje právě vzájemná on-line komunikace prostřednictvím Facebooku.

-Tak jo, ještě mi teda řekněte. Vy jste říkaly, že máte v přátelích i děcka tady z DDŠ i z jinejch bytů. S něma si píšete často nějak?

M: „No třeba ‘puč mi cígo, puč mi, dej mi polivku‘.“

A: „No když něco potřebuju.“

- A jak si to pak třeba předáte?

M: „Tak řeknem, at’ jde do úklidové místnosti a ona přijde, viš co, si to vezmem a ...“

- Nepotřebujete souhlas vychovatelů nebo tak?

M: „Neptáme se většinou.“

- Ale měly byste.

M: „A když se zeptáme, jako občas se ptáme, ale když se nechceme ptát, třeba to je holítko, to tady nemůžem mít u sebe, tak ona de do té úklidové místnosti, tam mi to třeba nechá, já tam jdu, vezmu si to, jo, no a tak.“

A: „Tak to chodí, však víte jak.“

- No, právě, že sem myslela, že vim a zjišťuju, že nevim. A co si tak teda nejčastěji takhle půjčujete?

M: „Tak jídlo, ne.“

A: „Většinou to jídlo.“

M: „A oblečení.“ (Mirka a Aneta)

- Tys říkala, že děcka odsud tam teda moc nemáš, takže třeba nekomunikuješ s jinýma bytama?

„Tak mám tam tak tři, čtyři odsud.“

- A co si tam tak píšete?

„Tak nevim, když třeba něco potřebuju.“

- Co to je, něco potřebuju.

„Pučit něco, nějaký oblečení.“

- Tak si napíšete a jak to dál teda probíhá?

„Normálně napíšu, půjčíš mi něco, a ony mi to přinesou.“

- Normálně takhle na byt ti to donesou?

„No.“

- A nebylo by jednodušší si pro to zajít?

„Tak jako bylo, ale když mě tam vychovatelka nepustí.“

- A ona tě tam může nepustit? Kvůli čemu?

„Tak já nevim, ona nás nepouští. Mě pustí třeba jenom pan Přikryl tam. Ale Hanáková nepouští nás na druhý byty.“ (Denisa).

Prostřednictvím on-line komunikace na Facebooku porušují klienti DDS také pravidla, kterými je zákaz šikanování, zesměšňování, vyhrožování apod. Klientky si dobře uvědomují, že takovéto chování je v prostředí DDS nepřijatelné a podle vnitřního řádu je trestáno výchovným opatřením. V případě on-line komunikace však takovéto chování realizují. Je možné se domnívat, že důvodem k takovému chování v prostředí internetu je jakési přesvědčení o tom, že „co se stane on-line, zůstane on-line“ a že jednání na internetu vlastně není skutečné jednání, ale jen jednání jejich internetové identity. Z tohoto důvodu mnohdy klientky jakoby odmítají za své on-line jednání nést odpovědnost a často argumentují tím, že bylo myšleno z legrace nebo že to zkrátka nemyslely tak, jak to vyznělo (Kabíček a kol., 2014: 191–193). Pro on-line komunikaci je také typická vysoká míra disinhibice a klientky se tak ve zprávách na Facebooku vyjadřují mnohem hruběji, nenávistněji a hrozivěji, než by činily při komunikaci face to face, pokud by vůbec při běžné komunikaci takto činily (Kabíček a kol., 2014: 195).

- Nezakážou vám ten počítač pak?

„To nám zakázali když jsme psaly té Nele.“

- A to jste psaly co?

„Ona jí psala (kývne směrem k Žanetině posteli) to je jedno (směje se).“

- Tak co to bylo?

„Ne, já nevím co jí psala (směje se), to měla být jakože sranda, ale oni to vzali jakože vážně a tak. Ale ona nebyla jediná, to víc psalo.“

- A co ste teda psaly? Nějak jste ji pomlouvaly nebo co?

„Že to bude lízat, drhnut a papat a tak, že ji musí prs...³³ holkám a tak (směje se) a ona to vzala moc vážně (má záchvat smíchu).“

- A ona to na vás řekla?

„Jo a přitom váží tak o tři sta kilo víc a bála se nás. Víte, co to je? Ale dávaly tam smajlíky, mohla to pochopit (směje se).“ (Denisa)

- Tak mi teda řekni celý jak to bylo.

„No že sme, oni ted' měly přijít ty holky, ta Nela, ta velká, vite ne?“

- Nelu neznám. Ta je z jiné skupiny, ne?

„No, a potom ta Aneta a pak ještě ta Martina a my jsme jim psaly, že 'ty naše bohumínská krávo, ty přijdeš tak a my tě to' ...a tak jsme psaly.“

- Tak počkej, a to a tak, tak to řekni celý, já tomu nerozumím.

„Že tady večer se zamykají pokoje a že ať to jako, (směje se) ať to né jako (směje se) že se prostě večer zamykají dveře a že holky (směje se) že holky jim, to (směje se).“

- Počkej, vypadá to jako hrozná sranda, ale já jsem to teda ještě furt nepochopila.

„A pak to jako zjistili, že. A pak celou konverzaci...sme jim prostě vyhrožovaly, že jak přijdou, že dostanou a tak dále.“

- A kdo teda? Ty?

³³ V případě hrubých a vulgárních výrazů budou v prepisech rozhovorů v práci tato slova vytečkována. Celý prepis rozhovorů (neupravený, včetně plného znění vulgarit) je uveden v příloze.

„Já a jedna holka, ona je na útěku, teďkom (směje se)“.

- **Takže ty a ta holka co je na útěku? Ještě někdo?**

„Ne.“

- **Jenom vy dvě. A vyhrožovaly jste teda komu? Anetě?**

„Ne, Anetě ne, Nele. Ale jí taky něco, jak přišla tady tak jsme ji to, sme jí úplně jako nadávaly.“

- **To jste ale pěkný dacanky.**

„No, ale na tu Nelu nejvíc, že. ‘Ty naše bohumínská’, ona přišla z Bohumína, že.“

- **Takže ty ji znáš taky z Bohumína?**

„Ne že znám, ale byla jsem tam taky. Takže ‘ty naše bohumínská krávo, ty až přijdeš, tak musíš přinést, když chceš být s nama kamarádka, musíš nám přinést cigarety a hodně polivek’ a tak ne. A jako ona má z nás fakt strach ta holka.“

- **A ona to na vás řekla?**

„Ona že, ‘jojo, dobrý’, jo. Tak schválně, ne. No a pak to řekla, protože měla strach, ne.“

- **Vychovatelům to řekla, jo?**

„Tak my sme jí tam psaly, my sme jí úplně řekly, že to bude lízat a tak, takové sr..ky.“
(Alžběta)

Kromě vyhrožování a šikanování prostřednictvím Facebooku dává on-line komunikace klientům také možnost, jak se společně tajně domluvit nejen na útěku (viz níže), ale také na zorganizování fyzického útoku na nějakého neoblíbeného klienta. A to mnohdy z důvodu pomluvy, kterou někdo prezentuje na své facebookové zdi, nebo ji úmyslně napíše prostřednictvím chatu někomu dalšímu, čímž mezi klientkami vznikají hádky a intriky někdy se zásadními důsledky.

„Si normálně napsaly třeba ‘mr..o, počkej na večeri’. A jak šla na večeri, dostala. Nebo ‘hej zdar tototo, nechceš se mnou zmlátit tu a něco si vymysli, ona o tobě říká, že seš p..a’ a ona řekne ‘fakt? Tak pudem do ni’ a už máte dva lidi hned a tak se to povýší třeba na pět. To bylo dřív jako. A pak normálně na večeri, ne, šli a zbili ji.“ (Mirka)

„Jak Denisa, že, dělá ze sebe šaška. No a teď je jak kluk. No a libi se jí z vrchu Pavel, kluk, a třeba když jí s ním někdo chodí nebo tak, tak ona nám dělá naschvály tak, aby třebas, aby spolu ti dva nebyli. Bud’ dělá do té holky a řekne holkám, že ta holka něco udělala a tak, takže sou hádky, hádky, hádky a tak ne...“ (Aneta)

3.2.3 Taktické jednání klientů DDS namířené proti funkci a cílům této instituce

Umožnění on-line komunikace mezi klienty DDS a jejich přáteli i rodinou mimo zařízení může negativně ovlivňovat funkci a cíle DDS. Díky umožnění on-line komunikace je pro klienty například mnohem jednodušší zorganizovat si individuální, ale také skupinový útěk ze zařízení. Klientky, se kterými jsme realizovali rozhovory, se dle svých výpovědí ničeho

takového přímo nedopustily. Připouští však, že to není nic neobvyklého. V mnoha případech jsou při realizaci útěku nápomocni i rodiče klienta, od kterých se očekává, že budou cíl a funkci DDS respektovat.

- A ještě něco podobného si vybavíš? Povedlo se třeba někomu fakt zrealizovat útěk díky tomu Facebooku?

„Ehm, jo. Určitě. 'Mě počkej za hodinu pod kopcem' a tak, tam čekala mama, ségra a tak. Nasedli do auta a jeli.“

- Že třeba i rodiče v tom takhle fiigurují, že jim jako s tím útekem pomůžou?

„No jasně, no a ne?“ (Alžběta)

- A co třeba nějaký hromadný útěky nebo hromadný vzpoury nebo tak něco?

„To už teďka vůbec, to dřív bylo. Jako, dřív se takhle domlouvalo.“

- A pamatuješ si to třeba?

„Jo, já nevim. To si třeba napsali, po večeri, nebo jak pudem z večere, tak ono se chodilo normálně kouřit za bránu, že, chodilo se dřív.“

- Fakt?

„No ale ven, jakože ven, že to nebylo v areálu, to se normálně mohlo, že, a teď už ne ale. Aji s vychovatelem sme chodili.“

- Houby...

„No a to sme normálně mohli jít, že, a tak sme stáli za bránou a kuřili sme a oni se dohodli, že u kouřové, že prostě všichni utečou. A oni třeba řekli 'omlouváme se, my musíme jít' třeba a odešli, omluvili se jako a odešli, utekli prostě.“ (Mirka)

Obecně je účelem DDS zajišťovat nezletilé osobě na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově, ochranné výchově nebo předběžném opatření náhradní výchovnou péči v zájmu jejího zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání (Smolík, Svoboda, 2012: 45). Mnohdy však tento účel DDS narušují samotní rodiče klientů, kteří jsou s nimi v kontaktu prostřednictvím on-line komunikace na Facebooku. Nejen, že klientům pomáhají s plánováním a organizací útěku z DDS, ale ponoukají je také proti vychovatelům, čímž snižují autoritu vychovatele a jeho výchovné působení na klienty a narušují tak základní výchovně-vzdělávací funkci DDS.

„Další věc je taky, že prostě sou v kontaktu s rodičema, což jako je logický, ale kolikrát ty rodiče prostě popouzí vůči nám, jo. Snaží se je prostě očkovat.“

- Aha, máte nějakou zkušenost?

„No jasně.“

- Takže ty rodiče prostě nespoupracují a podrývají tu vaši autoritu.

„No.“

- Aha, a třeba ze strany těch rodičů může i nastat takový to 'tak přijď tam a tam a my si tě vedzeme'?

„Tak byly tady takový případy, kdy ty rodiče si vyloženě přijeli a čekali tady pod kopcem v autě a oni ji naložili a odjeli, takže jo. Ale to je spíš takový, když oni se nějak prezentují 'ona mi řekla' a 'ona mi' jo, tak to je samozřejmě oni jako očkují 'nedej se, ty máš právo'“

a tady tohle 'nenech si to líbit' a 'dej jí' a takovým stylem, jakože ty rodiče se prostě snaží, jak na ně kašlou normálně, tak takhlens najednou se v nich prostě něco jako jo, vzedme a mají pocit, že hrozně prostě teda ať to dítě bojuje za ty práva a že teda na moje děcko se nikdo křivo nepodívá. Samozřejmě ty děti to mají zkreslený jako jo. Takže toto, v tomto je to samozřejmě jako horší.“ (vychovatelka J. Vitásková)

Pro klienty DDŠ jsou charakteristické poruchy chování v různé míře a s nimi spojené impulsivní jednání se všemi jeho negativními důsledky. U řady z nich je navíc porucha chování spojena se syndromem ADHD, takže jednají bez ohledu na důsledky, zkrátka „tady a teď“ (Drtilková a kol., 2007: 74). Toto impulsivní jednání klientů, které se personál DDŠ snaží usměrňovat, je on-line komunikací naopak stále prohlubováno a posilováno. Klienti jsou roztěkaní a nesoustředění, což vychovatelům značně ztěžuje jejich práci.

„Ale samozřejmě často jako to komplikuje práci v tom, že to dítě prostě je za ten den má...třicetkrát změni náladu že. Pět minut je úžasný vysmátý, protože mu to, holce to olajkuje nějaký pěkný kluk, takže je z toho šťastná, za pět minut se dozví, že ten kluk má holku, takže je slzavý údolí a potom ještě nedej bože ten kluk ju pošle prostě do háje, takže to je úplně už skoro na sebevraždu, to v tom věku prostě tak je.“ (vychovatelka J. Vitásková)

Každodenní práce personálu DDŠ spočívá v cílené a systematické práci s klienty ve smyslu formování jejich společensky žádoucího chování. Z rozhovorů s personálem je zřejmé, že vychovatelé se snaží s klienty o problémech mluvit, rozebírat je, hledat možná řešení a být pro ně jakýmiś mentory. On-line komunikace klientů prostřednictvím Facebooku práci personálu znesnadňuje, a to jednak tím, že u klientů podporuje jejich impulsivní jednání a nesoustředěnost, jak jsme zmínili výše, jednak je vytrhává ze skutečné reality DDŠ do reality prezentované jejich přáteli na Facebooku. Nehledě na to, že tato prezentovaná realita může být právě vlivem vlastností on-line komunikace částečně smyšlená, zveličována nebo naopak zjednodušována.

„Protože když tam napíše nějaký kamarád 'dneska du chlastat, du do baru prostě a zhulim se' tak samozřejmě ona tam sedí a vibruje, když je nějaký feťák nebo je závislá nebo tak. Samozřejmě že ta informace pro ni není příjemná no.“ (vychovatelka J. Vitásková)

„A další věc je, že oni jako velkou křivdu berou, že třeba ne každý člověk s nějakým, s poruchou chování nebo nějakým antisociálním chováním se dostane třeba do takovýho zařízení, jo. A to je prostě neskutečně vytáčí, že oni vidí, že třeba tam právě píše, že třeba bere drogy, tam toho okradl bla bla bla něco. A tak jako 'proč já sem tady a on jako ne', jo. To je další věc.“ (vychovatelka M. Mitáčková)

Kromě taktického jednání namířeného proti funkci a cíli DDS mohou klientky DDS prostřednictvím komentářů či fotografií na zdech svých facebookových profilů poškodit také dobré jméno DDS, respektive mohou vyvolávat zcela mylný dojem o tom, jak to v těchto zařízeních funguje.

J.V.: „Ehm, ona si holka dala na Facebook, stáhla fotku, kde byli prostě zezadu vyfocení, je to prostě nějaká veřejná jako fotka.“

- Jo, jasně odněkud stažená, prostě běžně dostupná na síti.

J.V.: „Běžně dostupná, samozřejmě vulgární. Byli tam tři chlapci zezadu, měli nahý zadky a ve předu stály tři slečny, který byly tedy dole, jo...“

D.H.: „Klečely tam.“

J.V.: „No, klečely ano, a ona prostě chtěla bejt...“

L.Z.: „Já si myslím, že ta fotka, pánové byli zepředu a slečny byly zezadu.“

J.V.: „A jo, ano, pardon.“

L.V.: „A ještě byli do půl těla vyslečení.“

J.V.: „Áno, a ona prostě označila na tý fotce tři chlapce, kteří jsou nás v ústavu.“

L.Z.: „A ještě tam bylo nějaký ‘tak to tady máme u nás v pastáku‘.“

J.V.: „Áno.“

M.M.: „Tam byla i nějaká básnička složená k tomu.“

J.V.: „Napsala k tomu básničku, nějakej takovej komentář, brala to jako hroznej vtíp a samozřejmě nějaká matka někoho si prostě tady toho všimla a začali jsme to řešit tady, no. Takže díky tomu byly asi, já nevím na kolik měsíců, zablokovaný, nebo vzitý jako.“

M.M.: „No ale ta dotyčná si myslela, že ti chlapci, co jsou tam vyfocení, sou tady od nás.“

J.V.: „Že sou naši.“

M.M.: „Ale to byla prostě veřejná fotka, stáhlá.“ (vychovatelka J. Vitásková, vychovatelka L. Zmrzliková, vychovatelka M. Mitáčková)

Za určité taktické jednání klientů DDS, které je namířeno proti funkci a cílům tohoto zařízení, můžeme považovat i situace, kdy se klientky DDS prostřednictvím Facebooku kontaktují s cizími uživateli a výměnou například za lascivní fotografie své osoby po nich požadují dobítí kreditu na mobilní telefon apod. V DDS mobilním telefonem disponuje jen několik klientek a ve většině případů nemají kredit na to, aby z něj mohly telefonovat nebo jej používat k připojení na internet. Za příslib dobítí kreditu a vidiny možného telefonování či připojení na internet z mobilního telefonu se proto klientky neváhají dobrovolně účastnit tzv. „sextingu“, tedy elektronického rozesílání textových zpráv, fotografií nebo videí se sexuálním obsahem. Nedomýšlí důsledky, že díky povaze internetu mohou být tyto fotografie zneužity a šířeny dál jako dětská pornografie (Hulanová in Kabíček a kol., 2014: 187–191).

„To sme byli úplně bez počítačů, jednou to bylo, nahý fotky přes mobil za SMSky.“ (vychovatelka L. Zmrzliková)

„Tak to bylo že třeba ‘pošlu ti MMSky, dobij mi kredit‘ jo a takový jako.“ (vychovatelka J. Vitásková).

3.2.4 Taktické jednání klientů DDS realizované při individuálním či kolektivním zákazu počítače

Výše jsme si ukázali, že internet a Facebook tvoří hlavní náplň osobního volna klientů DDS. Proto, když je počítač jednotlivci nebo i celé skupině zakázán, považují to klientky za jeden z největších trestů.

- A co se teda stalo, když na to vychovatelé přišli?

„No zakázali nám počítač na měsíc.“

- Jenom na měsíc, jo? A celému bytu teda?

„Prej jenom...“

- A co ste teda dělaly, když ste neměly počítač?

„Umíraly sme...u televize“ (Denisa)

Zákaz přístupu na počítač, tedy internet a Facebook, může dostat buď jednotlivec za nějaký osobní přestupek nebo špatný výsledek ve škole, anebo celý byt případně i celý domov. Zákaz počítače pro všechny klienty DDS platí v případě velmi závažných porušení pravidel DDS větší skupinou klientů či jednotlivce, jako tomu bylo například v případě výše uvedených útěků nebo zveřejnění nevhodné fotografie na facebookovém profilu.

Ať už osobní nebo celkový zákaz počítače znamená pro klienty jistý problém v organizaci jejich osobního volna, neboť jak bylo uvedeno výše, počítač, díky přístupu na internet a Facebook, se stal jednou z jejich hlavních náplní dne. A právě zákaz jeho používání prakticky vždy vede klienty k realizaci taktického jednání za účelem zajištění si odepřeného přístupu na počítač a internet. Jak bylo uvedeno v teoretické části, každodenní život klientů v DDS je limitován zavedeným režimem a pravidly. V takto vymezených podmínkách se klienti snaží zařídit ke své maximální spokojenosti a v rámci možností s maximem dosažitelných výhod. Pomocí omezených prostředků, které mají k dispozici, prostředí DDS jakoby kolonizují (Keller, 2010: 125) a realizují různé taktiky, které jim pomáhají postulovat své místo a bojovat proti vytvářeným dominantním strukturám tohoto prostředí (de Certeau, 1984).³⁴

³⁴ Srov. Číhalová, 2011: 23–38.

- A jsou nějaká pravidla, která musíš, nebo musíte dodržovat, abyste na ten počítač mohli jít?

„No, tak asi nesmíme mít přestupky.“

A to znamená co?

„Nevim, být hodná.“

A když se teda stane, že uděláš nějaký přestupek?

„No tak nemůžu na počítač, ale stejně na něj půjdu.“

A jak je možný, že na něj půjdeš?

„Tak protože vychovatelka nestojí u počítače a nehlídá kdo tam je.“

A když třeba holky tady z bytu vědí, že máš zákaz, tak tě na něj stejně pustí?

„Jo.“ (Denisa)

- Jo, ráno o víkendu, a ve všední dny je nafasujete po škole?³⁵

M: „Jo, ale podle toho, kdo má jaký přestupek, že? A máme je do večera do osmi.“

A: „No pokud někdo třeba ve škole dostal přestupek, tak má zákaz počítače.“

M: „No, podle toho jak je to závažný, jak se učil.“

- Jo, ale jenom ten jeden člověk. Tu šňůru vy na ten byt dostanete, ale vy si musíte pohlídat, aby on tam nešel.

A: „Ano.“

M: „No a když tam jde tak nám to vezmou.“

No a hlídáte to?

M: „Ne.“

A: „Ne.“

Kryjete si záda, jo?

M: „Jo.“

A: „Jo.“ (Mirka a Aneta)

- A stane se někdy, že jenom ty sama, za špatný chování, můžeš mít zakázaný počítač?

„Jo, když máte to, přestupek, tak nemůžete jít na počítač.“

- A jak oni to hlídají? Když ten počítač tady mají ostatní holky.

„Normálně, tak chodí tu ne, kontrolovat každý půl hodiny a tak.“

- A stalo se ti to někdy, žes tenhle zákaz měla?

„Já? Po útěku, jinak ne.“

- A dodržovalas to, žes tam fakt nešla?

„Ne.“

- A jaks to udělala, že na to nepřišli?

„Normálně, sem řekla ať hlídá holka, kdyby přišel, tak ať zakašle nebo tak a já sem odstoupila a šla jakože do koupelky.“ (Žaneta)

Pokud dostane zákaz počítače celý byt nebo domov, není tak snadné jej obejít jako při individuálních zákazech. I v tomto případě si však aspoň někteří klienti umí přístup na internet zajistit jinak než přes počítač.

- Ale jim jde teda spíš o to, abyste nesurfovaly na internetu.

³⁵ Myšleno kabely k počítači a internetu.

M: „Na Facebooku. Nám taky kdysi zrušili internet, nechali nám jenom počítač, ale bez Facebooku, šel nám jenom Seznam.“

- **Aha, a to bylo kdy a kvůli čemu:**

M: „To bylo taky skrz to co tam psali.“

- **Tu „hymnu“ myslíš?**

M: „No, ono to bylo zrušený nejdřív. Pak to dovolili, ale jenom tak, že nešel Facebook a žádný stránky, kde se dá psat. Takže jenom Seznam šel. To je k ničemu, že. Ani e-mail, nic.“

- **Jo, takže šlo to jenom tak, že ste mohly dělat jenom ty věci, který vám nedovolily komunikaci ven, je to tak, jo?**

M: „Hm. No tak ti lepší mají telefon s internetem, že (směje se).“

- **Ale vy tady nemůžete mít telefony, tys říkala, že seš výjimka.**

M: „No, jako já a ta Soňa dole vlastně, že.“

A: „Tak někdy tady sou ty výjimky, že mají aji normální děcka. Jako třeba Veronika, ta má mobil, že.“

M: „Jo, ale bez SIM karty. Oni jim dají normálně jako bez SIM karty na to, že. Ale že ona má propašovanou SIM kartu u sebe, to už je jedno, že.“

- **To si děláš srandu? Další telefon s propašovanou SIM kartou?³⁶**

M: „Nooo (směje se) to tak tady, to je normální.“

- **A která holka to tady má? Dole někdo?**

M: „Ne dole ne, tady naproti, ale ona to nemá u sebe pořád, to jenom odpoledne, když jí dají telefon.“

A: „Ale tak to spíš nemá jenom ona, to mají skoro všichni.“

M: „No tak podle chování, oni řeknou 'dáte nám telefon na písničky do sluchátek'? A ona řekne 'jo, ale SIM kartu mi tady necháš'. A on jim tam dá SIM kartu, ale ona má třeba ještě u sebe z domu.“ (Mirka a Aneta)

3.2.5 **Kontrola on-line komunikace na Facebooku ze strany vychovatelů DDŠ**

Podobné taktiky, jaké realizují klienti vůči pravidlům DDŠ a tedy i vůči vychovatelům, kteří dodržování pravidel dozorují, se snaží realizovat i vychovatelé vůči klientům. Protože vychovatelé si jsou vědomi, že 100% kontrola on-line komunikace prostřednictvím Facebooku je prakticky nemožná, snaží se v klientech aspoň vzbudit pocit, že je jejich facebooková komunikace kontrolována. Tento dynamický vztah taktického jednání klientek vůči vychovatelce a taktického jednání vychovatelky vůči klientkám se podílí na charakteristické atmosféře prostředí DDŠ, tak jak to zmiňuje Goffman při popisu totální instituce. (Goffman, 1961: 18)³⁷.

³⁶ Viz diplomová práce *Média v každodenním životě totální instituce: uživatelská praxe klientů dětského diagnostického ústavu* (Číhalová, 2011).

³⁷ Srov. též Nedbálková, 2006: 20.

- A jak to jako můžou zjistit vychovatelé?

„No, tak oni to kontrolují, víte.“

- Jo? A jak to kontrolují? To by mě zajímalo.

„To je Kanderka, se menuje pán. A tam je přístup jenom k němu no a tam se podívá jako a ... se to dá lehce zjistit.“

- Počkej, a to je nějaký pan vychovatel?

„Ne, to není vychovatel, to je prostě jeden pán, který tu chodí.“

- Jo aha, nějaký počítačový expert, jo?

„Jo.“

- A on se jako zpětně může podívat do historie toho, co ty sis psala, nebo tak?

„Ano.“

- A to tady fungovalo dycky nebo až od nějaké doby?

„Jooo.“ (Alžběta)

- Kontroluje třeba někdo tu tvou zed' na Facebooku, že by se podval, jaký tam dávaš fotky, jaký stavy a takhle?

„Nevím, asi jo, potají to dělají, kdo ví, ale oni to, když prostě je nějaký problém tak to se dozví a zruší ten počítač, takže to tam musí mít podle mě.“

- Ehm, ale že by za tebou třeba jednou za týden někdo přišel a řekl „tak a teďka mi ukaž celej tvůj Facebook, komentáře, fotky, za celej týden, aby viděli, že třeba já nevím nedomlouváš útky a tak.

„A kdo ví co dělají na černo, všechno možný.“ (Žaneta)

- A jak je to s tím IT specialistou, který má možnost zpětně zkontrolovat komunikaci holek na Facebooku?

„No, to je můj výmysl. Tady je centrála, je tady jakémsi prostě mozek toho všeho a já jsem jim nakecala, protože prostě aby toho nezneužívaly, že se jim sdělilo co můžou a co nemůžou, ale člověk nemůže u toho sedět jo a čekat kdy co si tam kdo jede. Ten vychovatel jeden není schopnej u toho sedět a hlídat to. Takže sem jim řekla, že jako jednou za čas si udělám kontrolu s panem, co nám tady spravuje celou síť počítačů a těch pípáků a toho všeho. A že on si to otevře, že to má paměť a že si zjistíme, kdyby tam někdo jel něco škaredého. A ony tomu prostě uvěřily, no.“

- Někteří.

„Vypadá to, že někteří fakt to zbaštili.“ (vychovatelka D. Hanáková)

Pro aspoň částečnou kontrolu on-line komunikace klientů DDŠ prostřednictvím Facebooku používají někteří vychovatelé speciální profily na Facebooku, které označují jako „dětský Facebook“ a na kterých mají mezi přáteli pouze klienty DDŠ. Původně tyto profily vznikly za účelem udržení kontaktu s klienty, kteří prostředí DDŠ opustili. Později se z těchto profilů však dle vychovatelů stal celkem účinný nástroj kontroly porušování pravidel DDŠ, a to zejména v případě organizace útěků.

„Tak já osobně teda, když sem ve službě nebo když mám jít do práce, tak se na to podívám každéj den. Jestli tam není něco závadovýho, protože oni tam třeba prezentujou i svoje útky, jako jo. Dřív to teda bylo docela pravidelně, že tam psali jako prostě že ‘už toho mám plný

zuby, dneska uteču', jako takže prostě hnedka se to nějakým způsobem řeší, rozkryje.“ (vychovatelka J. Vitásková)

„Jako teďka už si to více hlídají, dříve byli takoví jakože více impulzivnější v tomto, že oni okamžitě když měli problém, no tak to tam prostě vyventilovali. Takže to sme jako mohli tím docela rychle podchytit.“ (vychovatelka L. Zmrzliková)

Prostřednictvím těchto „dětských Facebooků“ kontrolují vychovatelé také umístování nevhodných fotografií klientů na své profily. Pokud vychovatelé vidí, že klientky se na svých profilech prezentují nevhodnými fotografiemi, převážně se sexuálním podtextem, promluví si s nimi o vhodnosti těchto fotek a případně o jejich zmazení.

„To já neřeším, já to řeším u dětí, který jsou tady jo, takže za tím přijdu osobně a řeším to s ním osobně, jo. Popřípadě, když se mi tam něco nelíbí, tak řeknu prostě 'je to tvoje veřejná vizitka, prostě seš tady, není to v pořádku, stáhni to, smaž to', jo, ale řeším to osobně, určitě. Někým komentářem k fotce, to fakt ne. Nevim teda, jak to dělají ostatní.“ (vychovatelka L. Zmrzliková)

„Když je nějaká fotka, která je podle mě nad rámec a mám tu chuť na to nějakým způsobem reagovat, jako, jo, tak to napíšu spíš do chatu. V tomto jako chcu bejt tolerantní jakože v podstatě mně může bejt úplně jedno, co ty děcka, když tady nejsou, tak co si tam dávají. Jako to už musí být hodně přes míru, ale řeším to tak jak kolegyně, pozitivní komentář a když je něco přes, tak prostě to vyřešíme tady.“ (vychovatelka J. Vitásková)

V prostředí DDS, tedy pokud se nejedná o fotky klientek, které jsou na dovolence, se vychovatelé snaží kontrolovat vhodnost fotografií, které klientky umísťují na své facebookové zdi, ještě před tím, než je na zeď umístí.

„To je jejich soukromá věc, takže když ony se nafotí na mobil, tak to nasdílí, plus doma, dovolenky, jo. Samozřejmě na foťák, kterej je tady, tak taky to kontroluju.“ (vychovatelka L. Zmrzliková)

„Tak já to kontroluju přímo v tu dobu. Vim, že má foťák prostě, 'ukážeš mi to, vim že si to tam chceš dát'. Protože párkrát se mi stalo, že to musely odstranit, protože to byly výstříhy a lechtivý nějaký jako pózy.“ (vychovatelka J. Vitásková)

Vychovatelé jsou si vědomi i potřebné prevence zaměřené na pravidla on-line komunikace, na rizika, která přináší a obecně také na pravidla chování na internetu. Dle jejich výpovědí se na téma kyberšikany a stalkingu pravidelně pořádají pro celý DDS preventivní komunity. Pokud je kyberšikana mezi klienty DDS odhalena, je probírána se všemi v rámci víkendové komunity.

„Na ten stalking oni mají, měli hodně, docela dost komunit, řešilo se to jak ve škole, tak na těch komunitách.“ (vychovatelka J. Vitásková)

„Pořád se to řeší, pořád se to probírá, obnovuje. I ta důležitost té komunikace.“ (vychovatelka L. Zmrzlíková)

„Jo, jako jednalo se to na té komunitě a tam u toho byli všichni.“ (Alžběta)

3.3 On-line komunikace prostřednictvím Facebooku jako (des)integrační činitel

On-line komunikace prostřednictvím Facebooku může v prostředí DDS působit jako (des)integrační³⁸ činitel. Klienti prostřednictvím Facebooku zůstávají v kontaktu se svými rodiči a přáteli z přirozeného prostředí, což u nich může zmiřňovat pocit osamění a izolace, který může být pobytem v DDS vyvolán. Jak si však ukážeme níže, má udržování kontaktu mezi klienty a rodinou či přáteli z přirozeného prostředí i svá negativa.

3.3.1 Facebook a kompenzace reálných sociálních vztahů

Jak jsme uvedli v teoretické části naší práce, sociální sítě jsou jedním z hlavních nástrojů, který uspokojuje potřebu dospívajícího člověka po intenzivní interakci s vrstevníky stejného i opačného pohlaví. (Šmahel, 2003: 24). Facebook zároveň v mladých lidech vzbuzuje tolik potřebný pocit, že i když jsou daleko od domova, tak někam patří (Buermann, 2009: 132).

Klienti DDS tráví v prostředí a vkolektivu tohoto zařízení po dobu školního roku mnohem více času než tráví s rodinou a svými přáteli a partnery. Je tedy možné se domnívat, že se jim po jejich blízkých stýská a jejich nepřítomnost v DDS si snaží kompenzovat právě prostřednictvím on-line komunikace nebo fotografiemi na Facebooku.

- A co bylo, asi možná ne tady, ale obecně ve všech těch domovech, je něco co vám tam chybí? (...) Kromě volnosti a cigaret?

„Pes.“

- Hm, se psem se přes Facebook asi moc nekontaktuješ, že?

„Jak to, že ne. Přes Sskype.“

- No jasně, přes fotky nebo přes Skype. A ty to takhle máš?

„No, tak to je jasný.“

³⁸ S pojmem integrace operujeme pro naše potřeby ve smyslu scelení, začlenění a s pojmem desintegrace naopak ve smyslu rozpad, rozdělení.

- **Jo ty máš pejska někde, jo?**

„No, a mám normálně Skype a skupuji.“

- **Takže když je ti po něm smutno, tak tam máš jeho fotky a prohlížíš si je.**

„Jo no.“

(...)

„No tak kromě psa asi moje sestra.“

(...)

„Ale já si nepíšu ani moc s kamarádama, já si spíš píšu s rodinou.“ (Aneta)

- **Tys říkala, že jsi tady dva roky. Po čem nebo spíš po kom je ti tady nejvíc smutno?**

„Ne jakože smutno, ale, po jedné kamarádce vite. Co sme se znaly.“

- **A odkud ses s ní znala?**

„Z Bohumína, vite, tam sme byly na diagnostickém ústavu.“

- **Jo, a jsi s ní teďka nějak v kontaktu?**

„Jo.“

- **Právě přes ten Facebook, třeba?**

„Jo, no.“

- **A jak často se kontaktujete.**

„No pořád.“

(...)

- **A pamatuješ si třeba, koho prvního jsi kontaktovala přes ten Facebook, když jsi sem přišla?**

„Sestru, no.“ (Alžběta)

„No, tak jako tady se to strašně seká, takže tady si většinou píšu.“

- **A s kým tak?**

„Ježiš...ze sestrou.“

- **A jak často si s ní tak píšeš nebo jinak, kdybys měla jmenovat tři lidi, se kterými si na Facebooku nejčastěji píšeš...**

„Tak ze sestrou, s mamkou a s kámošem.“ (Soňa)

„Tak klady to má ty, že teda jsou v kontaktu s rodičema, oni si s rodinou, s kamarádama, jo takže se necítí tak izolovaní, jo. (...) Pokud se to bere rozumě a nepřehání se to, tak si myslím, že je to dobrý, že ty děcka jsou klidnější, když si tady denně promluví třeba s mámou s tátou“ (vychovatelka D. Hanáková)

Vychovatelé DDS také evidují případy, kdy klienti DDS díky on-line komunikaci na Facebooku, respektive díky zde existujícím vazbám objevili své sourozence a biologické rodiče, o kterých vlivem vyrůstání v dětském domově vůbec nevěděli.

„Tak já bych tam vyzdvihla asi to, že sou tady prostě klienti, kteří prostě třeba sou od malička někde po ústavech, mají někde dalších devět sourozenců a do té doby je neznali, tak tady aspoň si je prostě vyhledají třeba, nebo i biologickou rodinu a aspoň zjistí jak třeba ta matka nebo ti sourozenci vypadají. A můžou navázat kontakt.“ (vychovatelka M. Mitáčková)

Jak jsme uvedli v teoretické části naší práce, principem Facebooku je vytváření vazeb mezi uživateli, ať už na základě rodinného příbuzenství, nebo jen na základě podobných zájmů. Uživatelé Facebooku mohou díky těmto vazbám zůstat v kontaktu se svými přáteli prakticky odkudkoli, kde funguje internet (Pavliček, 2010: 125–130). Tato skutečnost se sice na jednu stranu jeví jako pozitivní ve smyslu snížení pocitu izolace, který pobyt klientů v DDŠ doprovází. Na druhou stranu udržováním neustálého kontaktu klientů s jejich přirozeným prostředím se klienti jakoby brání začlenění se do kolektivu DDŠ, případně se do něj začlenit vůbec nechtějí a prostřednictvím on-line komunikace v sobě upevňují pocit, že do prostředí DDŠ nepatří.

„Ten Facebook je únik, oni potom se nechtějí jako kdyby zapojit, nechtějí tady vzít nový přátele, jo. Oni se pořád tady snaží jakoby přežít, jo, jakože ty vazby už nejsou, ty vazby nejsou tak pevný, protože oni řeknou 'a já mám doma kamarádky, ty jsou aspoň kamarádky', tam sou v každodenním kontaktu třeba a 'toto nejsou kamarádky', hotovo, jo.“ (vychovatelka J. Vításková)

„Pro ně je to vzrušení, pro ně je to trošičku únik od této situace, jo, takže teďka chvílku mám půl hodiny a budu si tam prostě řešit úplně jiný věci, budu v jiným světě, jo. (...) Oni žijou úplně ve virtuálním světě.“ (vychovatelka L. Zmrzlíková)

*„Já tam³⁹ nemám ani děcka z tadyma, jenom Žanetu tam mám.“
- **A proč tam nemáš děcka odsad’?**
„Nevim, protože sou hloupý.“ (Denisa)*

3.3.2 Zákaz počítače jako prostředek posílení vazeb v kolektivu

V kapitole zaměřené na taktické jednání klientů DDŠ jsme naznačili, že vzájemná on-line komunikace mezi klienty DDŠ může směřovat k jakémusi vyřikávání si mezi sebou účtů tak, aby o tom vychovatelé DDŠ pokud možno nevěděli. V souvislosti s vlastnostmi on-line komunikace, konkrétně disinhibicí a také určitou mírou anonymity, je pro klientky jednodušší řešit případné spory mezi sebou prostřednictvím chatování na Facebooku než vzájemnou komunikací tváří v tvář. To místo k vyřešení problému vede častěji spíš k jeho dalšímu prohloubení případně vyhocení, které může přerůst až v šikanování, zastrašování anebo domluvený fyzický útok.

³⁹ Myšleno mezi přáteli na Facebooku.

„Voni i třeba ty děcka samozřejmě to trošičku, je to takový zneužitelný v tom, že když se hádají na tom chatu mezi sebou, tak pak už se to třeba vyhrotí, jo, třeba k takovému tomu vyhrožování a tak. (...), Ono je takový jako zvláštní, že holky se pohádají na skupině, naštvou se na sebe, takže spolu nemluví, a ta jedna okamžitě napíše vulgárně na zeď, aby to všichni teda viděli jakože teda ty 'chcípneš do rána', jo, dávám příklad a teď prostě ... 'udělalas mi, podrazilas mě, nechci tě nikdy vidět' a sedijou vedle sebe, jo.“ (vychovatelka J. Vitásková)

V tomto vidí především vychovatelé DDŠ problém a považují to za velké negativum Facebooku v prostředí DDŠ. Řada vychovatelek má za dobu své praxe v DDŠ zkušenost i s obdobím cca před šesti lety, kdy Facebook a internet v prostředí DDŠ nebyl. Podle nich byly vzájemné vztahy mezi klienty kvalitnější, a to právě díky vzájemné intenzivnější komunikaci tváří v tvář.

„Ale já třeba vidím velkej rozdíl a velkej problém v tom, že ty děcka nemají mezi sebou tak kvalitní vztahy tady, že nejsou schopný spolu natolik komunikovat, protože mají samozřejmě ventil v těch svých mnohdy virtuálních přátelích jo, takže se jako ventilují tam a že ty vazby nejsou tady tak silný mezi těma holkama, jo.(...) Já když to srovnám, protože to srovnání mám, jo. Tak to bylo fakt jako hodně jiný. Učily se řešit problémy tím, že musely spolu hovořit, jo. Což někdy příjemný není, nešlo to obejít nějakýma vzkazama a podobně a teďka, on když má konflikt s jedním, tak se vyleju tam dvaceti dalším prostě lidem na chatu a s tím člověkem to neřeším. A ten paradoxně se to dozví oklikou přes další holky, takže zbytečně vznikají takhle intriky hodně velký, takže třeba v tomhle já vidím to negativum. (...) Paradoxně se osvědčilo, když se udělá problém a počítače nejedou, tak ta skupina se stmelí. Ale to chce delší čas, třeba měsíc bez počítačů, tak ta skupina se stmelí. Jo, protože oni nemají ten ventil jinej, jo. A oni musí spolu začít mluvit, protože o sebe zakopávají tady, že.“ (vychovatelka L. Zmrzliková)

3.3.3 Facebook jako prostředek vynucené pozornosti a zpětné vazby

Poruchy chování a emocí jsou často reakcí jedince na nedostatek přirozené pozornosti nejbližšího okolí. Potřeba pozornosti a zpětné vazby je také jednou z potřeb dospívání, a právě internet a konkrétně Facebook je jednou z možností, jak o sobě mohou dospívající dát vědět ostatním a vyvolat jejich reakci a zájem o svou osobu a případně tak legitimizovat své místo v kolektivu.

„Já osobně s tím nemám problém, sou součástí nějaké skupiny doma, můžou to tam ventilovat prostě svoje problémy. (...) Sou v kontaktu třeba s rodinou se světem, no.“ (vychovatelka J. Vitásková)

- Jako že se tam třeba můžeš bavit s lidma? Seznamovat se cizíma lidma? Nebo špehovat někoho, vlastně jako do soukromí se mu dívat když tam má ty fotky a takhle?
„Ne-e, tak psát si, tak s kamarádama v kontaktu byt. Nebo domluvit se a tak, ne.“ (Žaneta)

Někdy vyvolávají klienti zájem o svou osobu také tím způsobem, že na zdi svého profilu avizují útek nebo aktuální pocity z DDS a čekají na reakce ostatních.

*„No tak jako někdy jo, když sem fakt na... když se mi jako něco stalo. Tak sem třeba napsala, že třeba, jo, takové ty pocity, jaké sou tady, aby věděly děcka, třeba se mě ptají jaký to je.“
(Aneta)*

*„No jasně, tak né samozřejmě, oni tam nejdřív napíšou nějakou status a potom jim na to někdo napíše, reaguje, jako co se děje a oni okamžitě napíšou chat. A jdou do chatu, že.“
(vychovatelka L. Zmrzliková)*

*„Takže oni buď to napíšou jako veřejně s tím, aby jim to ti lidi nějakým způsobem rozmlouvali anebo si tam třeba zajišťovali nějak odvoz, no že si tam prostě hledali to alibi, no.“
(vychovatelka J. Vitásková)*

Potřeba pozornosti a zpětné vazby a také potřeba dospívajících, kterou je navozování vztahů s vrstevníky stejného i opačného pohlaví (Langmeier, Krejčířová, 1998: 86–93), vede klienty DDS (a samozřejmě nejen je) k tomu, že na Facebooku doslova sbírají přátele a snaží se jich mít co největší počet. Často i v případě, že mnoho z nich vůbec neznají.

- Tak jo, tak já se tě ještě zeptám. Jaks říkala, že máš kolem stovky těch kamarádů na Facebooku, máš tam třeba i děcka, který vůbec neznáš, že jsou to třeba kamarádi nějakých kamarádů?

„Jooo, určitě hodně jako, někteří třeba přijdou a já si to jako z rychlovky třeba přidám ne, a tak.“

- Ehm, a bavíš se s nima nějak hodně?

*„Ne, třeba se mě zeptaj odkud sem a tak, říkám 'prosim tě nepiš mě tam'. Fakt, to musite.“
(Alžběta)*

- A co to je teda za lidi, když je vlastně neznáš?

„Nevim, tak furt tak ne kámoši mají víc přátel, brácha a tak, tak já sem si též potvrdila pořád.“ (Žaneta)

- Ještě k těm přátelům na tom Facebooku. Vy ste říkaly, že tam máte i děcka, co jste je potkaly v jinejch zařízeních. Máte tam třeba nějaký lidi, který vůbec neznáte, jenom pro to, že to sou třeba kamarádi nějakých vašich kamarádů?

„Ne tak třeba co mám tady, to dřív sem si přidávala co neznám, jo dobrý seš pěkněj, vezmu si tě do přátel, tak mám tam co neznám, no, to je jasný.“ (Mirka)

Komunikace s několika přáteli současně prostřednictvím chatu anebo počet pozitivních ohlasů v podobě „lajků“ u svých příspěvků, přináší klientům DDS pocit uspokojení.

„Nebavi mě, jak někdo píše 'jdu si promazat přátele', mě to nebaví, ale aspoň mám víc lajků, vite. U fotky a tak.“ (Mirka)

„Tak třeba teďka nechcete volat nebo tak, tak jdete na Facebook, teďka se nudíte, máte tam kamarády nějaké online, teďka si píšete. Zároveň si třeba se čtyřma, a tak. A uteče vám čas a řešíte věci a tak.“ (Žaneta)

V souvislosti s uspokojením potřeby pozornosti a zájmu o svou osobu jsme v prostředí DDS vysledovali, že některé klientky mají tendenci se prostřednictvím Facebooku kontaktovat s vychovateli a žádat je o radu v situacích, kdy si nejsou jisty, jak se správně rozhodnout, a kdy nemají ve svém okolí nikoho, kdo by jim pomohl. Jak jsme uvedli výše, řada vychovatelů DDS má zřízen tzv. „dětský Facebook“⁴⁰, na kterém má v přátelích pouze klienty z DDS. Jak ty, kteří již zařízení opustili, tak ty, kteří v něm v současné době pobývají. Z výpovědí vychovatelek je zřejmé, že v případě, kdy se klientky ocitnou zpět ve svém přirozeném prostředí a nevědí si rady s řešením problémů, spojí se prostřednictvím on-line komunikace na Facebooku s vychovateli a prosí je o radu. On-line komunikace klientek z jejich přirozeného prostředí s vychovateli může mít pozitivní vliv na znovu začlenění klientek zpět do společnosti po opuštění DDS.

„Nebo když jsou venku, na dovolence a mají nějaký problém, tak se i radí, že. Ozvou se a potřebují nějakou podporu.“ (vychovatelka D. Hanáková)

„No oni většinou o vztazích. Když mají nějakýho partnera a teď jako s ním prostě mají nějaký problémy, tak to třeba ona jako řeší. To většinou oni řeší jako chlapy.“ (vychovatelka J. Vitásková)

„No já mám hodně zkušenost, když mám děcko na dovolence, tak že řeší vztah s rodiči, s mámou, jo. Že třeba 'doma je ponorka, co mám dělat', jo, prostě 'zase sme se pohádali a co

⁴⁰ Zřízení dětského Facebooku personálem DDS je zajímavý počín, neboť vychovatelé tak udržují s klienty kontakt i po jejich odchodu z DDS. Dle Matouška je totiž odchod z tohoto zařízení a následné vztahové a existenční vakuum jedním z hlavních rizik ústavní péče (Matoušek, 1999: 73).

ted'. (...) *Ted'ka nedávno mi Kája psala jenom dvě větičky, že máma není doma, že nemá peníze na cestu zpátky, co má dělat, jo prostě. A takový spíš...*“ (vychovatelka L. Zmrzliková)

„Tady za ně přemýšlíme my a hlídáme, aby se něco, do něčeho ne to. A tam sou odkázaný sami na sebe a když rodiče selžou, tak není kdo a potřebují někde jinde tu radu, že.“ (vychovatelka D. Hanáková)

Kromě kontaktování vychovatelů v době, kdy jsou klienti na prázdninách nebo na dovolené ve svém přirozeném prostředí, jsme se však setkali i s tím, že někteří klienti DDS spolu udržují vzájemný kontakt prostřednictvím on-line komunikace na Facebooku ve chvíli, kdy je někdo z nich tzv. „na útěku“. V tomto případě klienti z opatrnosti nekontaktují vychovatele, ale ostatní klienty ze své rodinné skupiny, případně z jiných skupin. Ptají se například, co nového se v DDS stalo apod. Jako by tak chtěli s prostředím DDS zůstat stále v kontaktu i přes to, že odtud z nějakého důvodu utekli. Důvody tohoto jednání můžeme jen odvozovat. Může to být například opět jen snaha o vyvolání pozornosti, neboť klienty DDS samozřejmě zajímá, kde se další klient na útěku nachází a co dělá. Anebo klienti na útěku udržují s klienty v DDS kontakt z toho důvodu, aby byli aspoň částečně obeznámeni s tím, co se v DDS odehrává, a jejich případný návrat a opětovné začlenění do tohoto prostředí by pro ně byl následně jednodušší.

- Jo ještě mě napadlo, když seš na tom útěku, tak byla si nějak v kontaktu přes Facebook s děčkama tady? Jako sondovalas, co se děje, jestli se po tobě někdo shání nebo tak?

„Tak jo, napsala sem, co je novýho a tak.“

- Takže oni o tobě věděli jako.

„Jako nevěděli, kde sem, a tak, ale jako jo.“

- Spojila ses s nima.

„Jo.“

- A s kým?

„Nevim, s holkama.“

- Jako tady ze skupiny?

„Různě, různě.“

- Aha a nebála ses, že třeba řeknou vychovatelům, žes s nima navázala kontakt?

„Tak ne každému. A aji kdyby, tak co, nic se nestane.“

- A na co ses jich tak ptala nejčastějš?

„Jak je, co je novýho a čau.“

- A neřeklas jim třeba, co děláš, kde seš nebo...

„Tak ptaly se, ale neodepsala sem.“

- A proč?

„Nechtělo se mi.“ (Žaneta)

3.3.4 Facebook a pseudonymita klientů DDŠ

V teoretické části jsme se zabývali problematikou identity v prostředí internetu. Anonymní prostředí internetu a anonymita on-line komunikace svádí mnoho uživatelů k vytváření pseudonymity, tedy k úpravám své skutečné identity (Pavlíček, 2010: 28–30). V souvislosti s užíváním Facebooku klienty DDŠ jsme v jejich výpovědích (a ve výpovědích vychovatelů) zaznamenali zejména tendenci klientů si svou vlastní identitu vylepšovat. A to jak z důvodu, že se snaží svůj pobyt v DDŠ zastírat, nebo z důvodu, že před vychovateli chtějí i po opuštění DDŠ vypadat jako bezproblémoví a poučení.

- Takže ty tam dávaš nějaký fotky jo? Třeba co tady nebo ve škole děláte a tak?

„Ne, jenom sebe. Já tam žiju jinej život, vite? Třeba na Facebooku nikdo neví, že sem tady, jenom z těch, co tady sou taky.“

- Kecáš.

„Fakt, oni, prostě já tam nepíšu žádný statusy jak ostatní třeba 'jááj, v tom pastáku je nuda' a takový blbosti, vubec.“

- Aha, a proč?

„Já nevím, protože se za to stydim.“

- Fakt?

„No, nebo jako ne stydim, ale je to takový, divný to je.“ (Mirka)

„Protože oni samozřejmě málokdy napíšu, protože oni se stydí, jo, oni prostě jako chtějí mít nějakou laťku, chtějí aby prostě sme teda na ně byli pyšní. Jako oni se nám snaží, jako nám všem, oni se nám hrozně snaží dokázat, že v tom životě obstojí. Jo a proto jako i pro ně je docela náročný, aby oni napsali prostě 'sem v háji, prostě nemám kde bydlet, su pod mostem', tak je jednodušší napsat 'bydlím ve čtyřpokojáču krásným luxusním, mám krásnýho chlapa a dvě pěkný děti a práci za 30 tisíc', jo. Toto jako je samozřejmě jednodušší. Jo, takže já to беру jakože hodně s rezervou.“ (vychovatelka J. Vitásková)

Mnoho klientek má také na Facebooku více než jeden profil, přičemž některé z nich jsou zcela smyšlené, s nepravdivými informacemi a falešnými fotografiemi. Důvody pro zakládání několika různých profilů se nám od klientů nepodařilo zjistit. Můžeme se jen domnívat, že prostřednictvím jednoho z profilů komunikují klientky například s vychovateli, prostřednictvím druhého třeba s přáteli. Případně fiktivní profil používají podobně jako Mirka k tomu, aby zakryly svůj pobyt v DDŠ. Přidávají na něj fotografie a čekají na pozitivní komentáře apod. Při zúčastněném pozorování nám Žaneta ukazovala své dva profily. Na jednom má své vlastní fotografie, fotografie rodiny, na dalším nám ukazovala video z nějaké rvačky. Tento poznatek jsme bohužel s ohledem na rozsah naší práce a dobu strávenou v DDŠ nemohli více rozpracovat.

„Tak to sou takový úplně fiktivní prostě, že oni tam nemají prostě použitý svoje fotky, úplně jiný iniciály, úplně jiný přezdívky a tak. Vymyšlená práce, vymyšlený vzdělání, úplně fiktivní prostě profil.“ (vychovatelka M. Mitáčková)

„Oni se předváděj, nebo jako co oni si tam dají, stahnou si fotku nějaké třeba polonahé slečny, která má pěkný tělo a teď si to tam dají a teď oni jim to prostě všechno komentují jako ta je krásná, ta je úžasná a takový, jo, a oni se čepýří, no.“ (vychovatelka J. Vitásková)

„Já mám třeba, co si vzpomínám, tak to je taková úsměvná příhoda, jednu holčinu, a ta má dva profily, na jednom je Nikol Smutná Doj...ná a na druhým je Nikol Zamilovaná Šťastná. A souběžně funguje ze dvou tady těchto profilů. Takže prostě, jo...ono totiž některý věci u těch dětí jsou hodně nelogický a spontánní.“ (vychovatelka L. Zmrzlíková)

3.4 Facebook a virtuální komunita „ústavních dětí“

Klienti ze zařízení zaměřených na výkon ústavní a ochranné výchovy (a obecně všichni klienti „ústavních zařízení“) se mnohdy po opuštění tohoto zařízení necítí v běžné společnosti dobře a vyhledávají společnost jedinců, kteří prošli stejnou zkušeností (Matoušek, 1999: 118–123). Právě Facebook je v tomto případě jedna z možností, jak mohou tito jedinci zůstat stále v kontaktu. Je tedy možné se domnívat, že klienti jednotlivých zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy jsou prostřednictvím on-line komunikace na Facebooku ve vzájemné interakci a že se v prostředí internetu začíná díky Facebooku vytvářet jakási "virtuální komunita ústavních dětí" s vlastnostmi, které jsou pro dlouhodobé klienty ústavů zaměřených na kontrolu jejich chování typické – nezdrženlivost, explozivita, nižší obecná inteligence, povrchnější vztahy k lidem apod. (Matoušek, 1999: 118–123).

Z výpovědí klientek DDŠ můžeme potvrdit naši domněnku, že některé z nich mají mezi přáteli na Facebooku také klienty jiných výchovných zařízení.

- A kdybyste měly poměrem odhadnout, říct, kolik zhruba tam máš děcek, co byly dřív s tebou v diagnostiku a tak a teď jsou třeba někde jinde?

M: „Asi tak sto, sem ještě byla před tím ve dvou.“

A: „Tak já mám asi tak půlku z toho, protože furt jenom po domovech sem. Takže spíš ta půlka.“ (Mirka a Aneta)

- Tak jo. A ještě teda, tys neřekla přesnej počet, řekla, že přes stovku, dovedeš nějak odhadnout, kolik z těch kamarádů na tom facebooku, co máš, jsou právě děcka buď z toho předchozího DDúčka nebo odsud nebo třeba z nějakých jiných těchhle těch zařízení?

„Tak čtyřicet, třicet. Nevím jako přesně.“ (Alžběta)

- A mezi těmi 500 přáteli, který máš na facebooku, dokázala bys odhadnout, kolik z nich, sou třeba děcka, kterýs potkala tady, nebo právě v tom DDÚčku nebo jinde?

„Ježiš, nevím, úplně málo. Tak dvacet. Já tam nemám ani děcka s tady, jenom Žanetu tam mám.“ (Denisa)

- Ty jo, a ty mezi přáteli teda fakt nemáš nikoho třeba z toho DDÚčka? Kdo tam všechno byl, myslím Kamila, pak Marcela...

„Jo, Marcela, tak tu tam ještě mám, s tou se občas potkáme tady na nádraží.“

- A píšeš si s ní?

„Ne-e, nepíšu“ (Soňa)

Z výpovědí klientek se nám však nepodařilo zjistit, zda se dá vzájemný kontakt s klienty z jiných zařízení považovat za negativní a zda může mít vliv jak na chod instituce, tak na chování a jednání klientů DDS. Dle výpovědí našich klientek totiž k častému kontaktu s jinými klienty nedochází. Při on-line komunikaci na Facebooku upřednostňují klienti DDS rodinu a přátele ze svého přirozeného prostředí. Pokud jsou v kontaktu s nějakými klienty z jiných zařízení, je to mnohdy z toho důvodu, že se z nich stali po dobu pobytu blízcí přátelé. Nezjistili jsme však, že by se při on-line komunikaci vzájemně utvrzovali ve svých „protispolečenských“ postojích a jednání. Jedná se spíše o běžnou konverzaci.

- A odkud ses s ní znala?

„Z Bohumína, vite, tam sme byly na diagnostickém ústavu.“

- A vy si třeba tak píšete co ona dělá nebo tak?

„Nooo, že třeba dáme sraz a tak dále, že sme spolem venku a tak.“ (Alžběta)

„To sou spíš malý děcka. Mají 12 roků a oni mě mají strašně rádi, tak mi napíšou někdy jak se mám, jestli puđu někdy za nima nebo tak.“ (Aneta)

„Tak normálně, ale když už s někým, tak jak se má, co je novýho, jestli furt někde je nebo jestli už je doma. No a tak.“ (Mirka)

- Já se tě ještě jednou zeptám, i když tys už to tak nějak řekla. O čem se s děckama přes ten Facebook, a teď třeba myslím spíš s těma dětma, který znáš z toho Bohumína anebo s těma děckama co byly tady, ale už odešly, tak o čem vy se tak jako nejčastěji bavíte na tom Facebooku? Kdybys měla jmenovat třeba tři témata, který tak nejčastěji probíráte.

„Tak 'ahoj, jak se máš', šak jasný, nebo řešíme nevím jako, co mám, nevím jako...“

- Tak kluky třeba řešíte?

„To ne jako, spíš jako nevím, prostě. Tak všechno.“

- Třeba co tě našťvalo ve škole, nebo tak?

„Ne jako co sme dělali, nebo co budeš dělat nebo co se třeba stalo, co ona jako, co se jí stalo a takový.“ (Alžběta)

Aneta nám však v rozhovoru nepřímo řekla, že klientům z jiných zařízení, které má na Facebooku ve svých přátelích, občas radí při realizaci útěku z tohoto zařízení. Detailněji nám na to však odpovědět nechtěla.

- **A stane se někdy, že jsou třeba v nějakém jiném zařízení a napíšou ti, že plánujou útek?**

„Jo.“

- **Jo? A jak na to reaguješ?**

„Tak jim třeba řeknu nedělej anebo dělej co chceš.“

- **A jako nějak nápomocná u toho útěku třeba seš?**

„Ehm, jo.“

- **Jako když chce někdo utéct, tak mu s tím pomáháš?**

„Jo, ano.“

- **Jo? A jak?**

„To je moje věc, ne?“

- **Ale mě by to docela zajímalo.**

„Hm.“

- **Neřekneš mi to, jo?**

„Ne.“ (Aneta)

Z výpovědi Mirky se dá usuzovat, že jí další vývoj klientů, s nimiž se potkala v ústavních zařízeních dříve, zajímá. Nemá však snahu s nimi jakkoli pozitivně či negativně rozebírat jejich jednání, i když jí připadá, že je nevhodné.

- **A co většinou je ta odpověď od těch děcek? Že furt někde je nebo už je doma?**

„No, že furt někde je.“

- **A nějaký průšvihy maj, nebo už sekaj latinu?**

„Jooooo, právě, že ne, nikdo! Právě, že oni sou ještě furt horší.“

- **Jo? Přijde ti, že se ještě zhoršujou?**

„Jo.“

- **A to sou spíš holky nebo kluci?**

„Kluci spíš.“

- **A máš někoho na kom jako fakt vidíš, že se řítí někam do háje?**

„Jo.“

- **A máš nějak snahu mu třeba pomoct, něco mu říct nebo na to kašleš?**

„Ne, kašlu na to, protože, to nemá cenu, vite.“ (Mirka)

4 ZÁVĚR

V závěrečné části práce se stručně vrátíme k celému jejímu průběhu a znovu zde zmíníme její hlavní cíl a předpoklady, v nichž je ukotven. Na základě zjištění jednotlivých kapitol z části věnované interpretaci dat a s ohledem na vedlejší výzkumné otázky se na tomto místě pokusíme odpovědět na hlavní výzkumnou otázku naší práce, tedy zda **Mají nové komunikační technologie, konkrétně sociální síť Facebook, v prostředí DDŠ desintegrační potenciál a mohou narušit výchovně-vzdělávací cíl této instituce?**

V teoretické části práce jsme si představili teoretická východiska, z nichž naše práce vychází. Přiblížili jsme prostředí a funkci DDŠ ve vztahu ke konceptu totální instituce, klienty dětského domova se školou a jejich možné charakteristické vlastnosti a nová média (konkrétně tedy sociální síť Facebook) a specifika on-line komunikace.

V části práce, která se věnuje metodice, jsme stanovili cíl naší práce a předpoklady, v nichž je ukotven. Následně jsme vyvodili výzkumné otázky. Protože byl náš výzkum případovou studií, zvolili jsme pro jeho realizaci kvalitativní způsob sběru a zpracování dat – rozhovory a přímé pozorování. Rozhovory byly vedeny s klienty ústavu i s jejich vychovateli. Ve výsledku se nám podařilo získat celkem šest rozhovorů, z toho čtyři individuální a dva skupinové. Celkově se rozhovorů účastnilo šest klientů a čtyři vychovatelky. Před zahájením rozhovoru a jeho nahráváním byli jak klienti, tak personál ubezpečeni, že se jedná o materiál, který je anonymní, nebude poskytnut žádné třetí osobě a poslouží pouze ke studijním účelům. Klienty jsme také ujistili, že nic z toho, co během rozhovoru prozradí, nebude použito ke kompromitaci jejich osoby.

Zúčastněné pozorování probíhalo nesouvisle celkem sedm dní a monitorovalo jak všední dny, tak víkend. Výzkumník při něm participoval na každodenních aktivitách klientů a personálu DDŠ, které mu byly vedením DDŠ umožněny, respektive nebyly přímo zakázány. Konkrétně bylo zúčastněné pozorování zaměřeno na mediální praxi klientů související s novými médii a sociálními sítěmi, taktické formy chování klientů související s užíváním internetu a sociální sítě Facebook a formy interakce jak mezi klienty a médii, tak mezi klienty navzájem – zejména na to, zda je sociální interakce uvnitř instituce nějak ovlivněna užíváním sociální sítě Facebook.

Analytickou část této práce jsme rozdělili do čtyř kapitol. V první kapitole jsme si nejprve popsali DDŠ, kde se náš výzkum odehrával, a také charakterizovali klienty, s nimiž jsme vedli rozhovory. V dalších třech kapitolách jsme se zaměřili na roli počítače a Facebooku v prostředí DDŠ.

Naše práce má název **Sociální sítě v prostředí dětského domova se školou: subverzivní nebo subventivní vztah?** Hlavním cílem naší práce byla explorace role sociálních sítí v prostředí školského zařízení pro výkon ochranné a ústavní výchovy, konkrétně dětského domova se školou, se zřetelem na charakteristické vlastnosti tohoto prostředí a charakteristické vlastnosti on-line komunikace prostřednictvím sociálních sítí. K naplnění cíle jsme si stanovili hlavní a vedlejší výzkumné otázky, na které se na tomto místě, v závěru práce, pokusíme odpovědět.

Jako první vedlejší výzkumnou otázku jsme si položili: **Slouží sociální sítě Facebook a obecně internet v prostředí DDŠ jako nástroj behaviorální kontroly a může být tedy příčinou subverzivních taktik klientů?**

Z výsledků rozhovorů a také z přímého pozorování jsme si všimli, že, podobně jako v mnoha dalších školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy, je v námi zkoumaném DDŠ přístup na internet a zejména Facebook odměnou za bezproblémové chování klientek a dobré výsledky ve škole. Pokud klientky nemají žádné přestupky, dovolí jim vychovatelé ve svém osobním volnu používat počítač s internetem a pro ně tolik oblíbeným Facebookem.⁴¹ Toto využívání je omezeno jak pravidly „chování na internetu“, tak pravidly vycházejícími z vnitřního řádu DDŠ. A právě tato omezení, a také omezená doba vyhrazená na počítač organizačním řádem DDŠ, směřují klientky k realizaci určitých více či méně závažných subverzivních taktik, které jsou namířeny proti pravidlům a mnohdy i funkci DDŠ.

Z velké míry můžeme tyto taktiky považovat za „neškodné“ respektive nenarušující chod DDŠ. A to například v případě, kdy si klientky snaží prodloužit organizačním řádem

⁴¹ Zavádění počítačů, zejména pak možnosti přístupu na internet a sociální sítě, můžeme považovat za jeden z humanizačních kroků v ústavní péči. Dříve klienti těchto zařízení takové možnosti neměli a jejich komunikace s lidmi mimo zařízení byla omezena pouze na telefonáty či běžnou poštu. Dnes je u velkého množství zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy běžné, že klienti zde mají, byť i omezený, přístup na internet.

omezenou dobu vyhrazenou pro použití počítače. Za tímto účelem si na počítač nainstalovaly dva různé internetové prohlížeče, díky nimž mohou být na svém facebookovém profilu z jednoho počítače přihlášeny dvě dívky současně, čímž si prodlužují čas strávený na počítači, protože se nemusejí tak často střídat. Za víceméně neškodné, můžeme považovat také obcházení vnitřních pravidel DDŠ prostřednictvím on-line komunikace na Facebooku. Vzhledem k tomu, že vzájemné návštěvy klientů z různých rodinných skupin jsou povoleny pouze s výslovným souhlasem vychovatelů, komunikují spolu dívky vzájemně prostřednictvím chatu na Facebooku. Pokud si od sebe chtějí půjčit například oblečení, nádobí nebo nějaké jídlo a nechtějí žádat o povolení jednotlivé vychovatele, domluví se prostřednictvím Facebooku a požadovanou věc si předají. Jako místo předání používají úklidovou místnost, do níž mají volný přístup po celý den a stačí jen ode dveří vychovatelny oznámit, že klientka jde do úklidové místnosti. Za jakým účelem klientka do úklidové místnosti jde, se vychovatelé neptají, a ani nekontrolují, co si odtud klientka odnáší. K závažnějšímu porušování pravidel dochází, pokud si klientky prostřednictvím on-line komunikace na Facebooku přes úklidovou místnost vyměňují v DDŠ zakázané věci, jako jsou například holítko, jejichž používání je umožněno pouze s vědomým souhlasem vychovatele, anebo tabákové výrobky.

Facebook v prostředí DDŠ se ukázal jako problémový v případě, kdy z výpovědí klientek i vychovatelů vyplynulo taktické jednání klientů, které je namířeno proti základní funkci a cíli DDŠ. Z výpovědí klientek i vychovatelů jsme se dozvěděli, že klienti DDŠ si prostřednictvím on-line komunikace na Facebooku domlouvají organizaci útěku ze zařízení. Mnohdy jsou těmto útěkům nápomocní i rodiče klientů, kteří je čekají za branou zařízení v autě. Případně se klienti z různých rodinných skupin prostřednictvím Facebooku domluví a zorganizují útěk hromadný.

Velkým problémem umožněné on-line komunikace prostřednictvím Facebooku v prostředí DDŠ se ukázala být šikana a vyhrožování. Zatímco intenzita organizace útěků ze zařízení se podle slov vychovatelů i klientek za poslední rok snížila, šikanování, urážení a vyhrožování přes Facebook zůstává stále aktuálním problémem. Poslední závažný incident se stal pár měsíců před našim příchodem do DDŠ, a to v souvislosti s příchodem nové klientky. Několik dívek z nám přidělené rodinné skupiny psalo této klientce prostřednictvím Facebooku urážlivé, výhružné a vulgární zprávy. Ta se nakonec ze strachu svěřila

vychovatelům. Celá rodinná skupina byla potrestána zákazem počítače a klientky, které se psaní zpráv přímo účastnily, dostaly navíc i další výchovná opatření.

Vyhrožování a šikanování prostřednictvím Facebooku se mnohdy může vyhrotit i v organizaci a následnou realizaci skupinového fyzického útoku na šikanovanou nebo jakkoli jinak neoblíbenou klientku. I přes to, že v poslední době se žádný takový útok neodehrál, z výpovědí klientky, která je v zařízení již delší dobu, je zřejmé, že v minulosti k takto organizovaným fyzickým útokům docházelo.

Svým neuvážlivým jednáním na Facebooku dehonestují funkci a cíl DDŠ a poškozují dobré jméno instituce. Například tak, že na svých facebookových zdech veřejně prezentují vulgární fotografie a vulgární texty, což se může negativně podílet na utváření celkového obrazu tohoto místa v povědomí široké veřejnosti.

Klienti DDŠ také prostřednictvím Facebooku a on-line komunikace často navozují vztahy s nevhodnými osobami. Mnohdy za příslib dobití kreditu těmto cizím lidem posílají své intimní fotografie, a to bez ohledu na důsledky na toto jednání a hlavně snadné zneužití těchto fotografií k nelegálním účelům.

Druhá vedlejší výzkumná otázka naší práce zněla: **Slouží sociální síť Facebook klientům DDŠ jako prostředek ke snížení negativních důsledků izolace?**

Z výpovědí klientek a vychovatelek je zřejmé, že on-line komunikace prostřednictvím Facebooku slouží klientkám k potlačení pocitu izolace, který mohou v prostředí DDŠ zažívat. Díky umožněné on-line komunikaci se mohou klientky spojit se svými rodiči, sourozenci a přáteli z jejich přirozeného prostředí. Prostřednictvím on-line komunikace a fotografií, které mají na svých facebookových profilech, si do jisté míry kompenzují reálné sociální vztahy. Vychovatelé tuto skutečnost hodnotí pozitivně, protože podle nich jsou pak klientky klidnější. Na druhou stranu má však tento kontakt s rodiči a přáteli z přirozeného prostředí klientek i negativní důsledky. Jedním z nich je neochota spolupráce rodičů klientů s vychovatelem DDŠ, která se projevuje tím, že rodiče prostřednictvím on-line komunikace na Facebooku klienty nabádají vůči vychovatelům, snižují autoritu vychovatelů a podporují tak klienty v jejich vzdorovitém chování.

Z výpovědí klientů i vychovatelů DDŠ jsme zaznamenali také skutečnost, že on-line komunikace, především s přáteli z přirozeného prostředí klientů, může negativně ovlivnit proces integrace klientů do prostředí DDŠ. Klienti jakoby odmítají se do kolektivu DDŠ začlenit. Upřednostňují on-line komunikaci se svými kamarády z přirozeného prostředí před komunikací tváří v tvář s ostatními klienty DDŠ. Facebook a on-line komunikaci, kterou umožňuje, berou jako únik z prostředí DDŠ do svého přirozeného světa mezi své skuteční kamarády. Podvědomě se tak utvrzují v tom, že do DDŠ nepatří a že jejich skutečný život je za zdmi tohoto zařízení. Tato skutečnost se negativně odráží také na výsledcích každodenní práce vychovatelů.

On-line komunikace prostřednictvím Facebooku je ze strany klientů používána také jako prostředek uspokojení potřeby pozornosti a zpětné vazby. Klienti mnohdy přidávají na své facebookové profily fotografie a zprávy jen za účelem, aby vzbudili zájem o svou osobu. Čekají na komentáře a počítají, kolik dostali tzv. „lajků“ ke své fotografii. S potřebou pozornosti a zpětné vazby souvisí také pocit izolace, který mohou klienti DDŠ zažívat v případě, kdy toto zařízení opustí a buď trvale, nebo třeba jen v rámci prázdnin či dovolenky, se vrátí do svého přirozeného prostředí. V tuto chvíli se ocitají v tzv. vztahovém a existenčním vakuu a ve svém rozhodování jsou odkázáni pouze na sebe. Protože pro mnoho klientů je racionální rozhodnutí a zejména vyhodnocení důsledků, které přináší, složité, využívají Facebooku k tomu, aby se spojili s vychovateli DDŠ a požádali je o radu. Za tímto účelem mají někteří vychovatelé DDŠ zřízen tzv. „dětský Facebook“, kde mají v přátelích pouze klienty DDŠ a snaží se s nimi takto udržovat vztah i mimo zařízení. Eliminují tak jedno z hlavních rizik ústavní péče, kterým je právě recidiva klientů vycházející z důsledků vlastního rozhodování a řešení situace.

Třetí vedlejší výzkumná otázka naší práce byla: Udržují klienti DDŠ prostřednictvím sociální sítě Facebook vlivný kontakt s dalšími klienty jiných školských zařízení pro výkon ochranné a ústavní výchovy? Formuje se v prostředí sociálních sítí virtuální komunita ústavních dětí?

Z výpovědí klientek DDŠ je zřejmé, že mezi svými přáteli na Facebooku mají také klienty z jiných školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a jsou s nimi v kontaktu. Množství těchto přátel se liší podle doby strávené v těchto zařízeních. Zatímco

některé klientky odhadují počet těchto přátel zhruba na několik stovek, jiné mluví v řádu desítek. Je zřejmé, že tito klienti jsou spolu v kontaktu. Nepodařilo se nám však zjistit, jak je tento kontakt intenzivní a zda se může negativně odrážet například na formování protispolečenských postojů klientů nebo zda může negativně ovlivňovat funkci a cíle DDŠ a obecně i dalších školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

Ze zjištění z rozhovorů se tedy stále domníváme, že prostřednictvím sociální sítě Facebook, jejíž hlavní funkcí je vytváření vazeb mezi uživateli, se v prostředí internetu mohou formovat „virtuální komunity“, v nichž se setkávají uživatelé se společnou vlastností, kterou je pobyt v některém ze školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. To, co je předmětem jejich konverzace a jak spolu komunikují, se nám, i s ohledem na zvolené techniky výzkumu, nepodařilo zjistit. V diskusi se proto zaměříme na návrh jiných technik, jejichž prostřednictvím by se nám na tuto výzkumnou otázku mohlo podařit získat detailnější odpověď.

Jednotlivé vedlejší výzkumné otázky naší práce směřovaly k hlavní výzkumné otázce: **Mají nové komunikační technologie, konkrétně sociální síť Facebook, v prostředí DDŠ desintegrační potenciál? Mohou narušit výchovně-vzdělávací cíl této instituce?**

Na hlavní výzkumnou otázku jsme si částečně, prostřednictvím vedlejších výzkumných otázek, odpověděli již výše. Zde si tedy odpověď ještě rozšíříme o další informace, které se nám při realizaci našeho výzkumu podařilo získat.

Z výpovědí klientů i vychovatelů DDŠ je zřejmé, že Facebook má v prostředí DDŠ jak integrační, tak desintegrační potenciál, a tedy, že vztah mezi Facebookem a prostředím DDŠ je subverzivní i subventivní zároveň.

Na jednu stranu je přístup na Facebook příčinou subverzivních taktik klientů vůči pravidlům a dennímu řádu DDŠ, na druhou stranu jsou prostřednictvím on-line komunikace na Facebooku klienti DDŠ v kontaktu se svou rodinou a přáteli a zmírňuje se tak jejich pocit izolace. Bohužel však komunikací prostřednictvím Facebooku dochází ze strany klientů i jejich rodin k narušení výchovně-vzdělávací funkce tohoto zařízení, a to v případech, kdy si klienti prostřednictvím Facebooku domlouvají útěk, případně jsou v kontaktu se svými rodiči, kteří je prostřednictvím on-line komunikace nabádají vůči vychovatelům.

Subverzivní vztah Facebooku a prostředí DDŠ spatřujeme také v tom, že prostřednictvím on-line komunikace dochází mezi klienty DDŠ k psaným útokům, které mohou přerůst až ve vyhrožování a šikanu a dokonce i zorganizovaný fyzický útok na znelíbenou klientku nebo klienta.

On-line komunikace prostřednictvím Facebooku v mnoha případech znesnadňuje každodenní práci vychovatelů, neboť u klientů povzbuzuje jejich impulzivní jednání a roztěkanost. Klienti mezi sebou nemají tak silné vazby a případné konflikty řeší „on-line“ prostřednictvím zpráv na Facebooku, kde se vlivem anonymity a disinhibice tyto konflikty ještě vyhrocují.

Existenci Facebooku v prostředí DDŠ můžeme považovat za subventivní v případě, kdy klienti po opuštění zařízení zůstávají díky on-line komunikaci v kontaktu s vychovatelem a řeší s nimi situace, v nichž se neumějí, nebo se obávají, sami rozhodnout. Vychovatelé tak mají i na dálku možnost korigovat jednání klientů a předcházet možné recidivě, samozřejmě, pokud klienti o jejich radu stojí.

Zatímco klienti DDŠ si svůj pobyt v tomto zařízení bez Facebooku nedovedou představit, vychovatelé, kteří za dobu své praxe mohou srovnat dobu tzv. „před Facebookem“ uznávají, že i přes řadu výhod, které on-line komunikace prostřednictvím Facebooku má, byla práce vychovatele jednodušší a efektivnější v době, kdy v DDŠ Facebook nebyl.

„Jestli byste to položila jinak tu otázku a byla možnost, že by Facebook nebyl nebo byl, tak já bych brala, aby nebyl. Právě kvůli tomu, že mám tu zkušenost s tím, jak se s těma dětma pracovalo tehdy. Že ta skupina byla soudržnější, vztahy byly opravdovější a teď je to daleko víc povrchní.“ (vychovatelka L. Zmrzliková)

5 DISKUSE

Náš výzkum můžeme zařadit mezi výzkumy spadající do oblasti výzkumů zaměřených na uživatelskou praxi médií v období dospívání. Na rozdíl od jiných výzkumů jsme však toto téma zasadili do prostředí DDŠ, který můžeme považovat za určitý typ totální instituce se zavedenými pravidly a zavedenou organizací dne. Domníváme se, že DDŠ (a také mnohá další školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy) je místem, kterému je v souvislosti s mediální praxí dospívajících věnována jen malá pozornost.

I když jsme se snažili náš výzkum provádět zodpovědně s ohledem na stanovený cíl práce výzkumné otázky, vyskytlo se při jeho realizaci několik překážek, s nimiž jsme nepočítali a které měly vliv na kvalitu a množství získaných dat. Na tomto místě považujeme za vhodné se k těmto omezením průběhu výzkumu vyjádřit.

V prvé řadě se nám nepodařilo realizovat tak podrobné přímé pozorování, s jakým jsme při stanovení výzkumu počítali. A to zejména z toho důvodu, že vychovatelka z nám přidělené rodinné skupiny nás mnohdy předem neinformovala o plánovaných aktivitách DDŠ případně o počtu přítomných klientů, takže se mnohdy stalo, že jsme do DDŠ přijeli ve chvíli, kdy na bytě rodinné skupiny prakticky nikdo nebyl.

Dále musíme uznat, že přímé pozorování klientů v DDŠ se výrazně odlišovalo od pozorování klientů v dětském diagnostickém ústavu (dále jen DDÚ), které jsme realizovali v roce 2011. Důvodem je pravděpodobně vyšší počet klientů v DDÚ, kde se pozorovatel snadněji „ztratil“ a nebudil tolik pozornost jako v případě rodinné skupiny, kde jsou přítomny třeba jen dvě dívky. Ty si s námi místo realizace běžných aktivit raději povídaly.

Co se týče rozhovorů s klienty DDŠ, byli jsme si ještě před jejich realizací vědomi toho, že prostředí DDŠ a organizace dne budou pro realizaci rozhovorů překážkou. Předpokládali jsme také nízkou motivaci a ochotu klientů i personálu nám rozhovor poskytnout. Nakonec jsme proto byli příjemně překvapeni, že klientky i vychovatelé při realizaci rozhovorů ochotně spolupracovali. I když uznáváme, že zájem některých klientek byl nízký a při rozhovoru bylo z tónu jejich hlasu i formulace odpovědí zřejmé, že je odpovídání na otázky nebaví a že je spíš nudí. Odpovídaly stroze, jednoslovnými větami. Také jsme si vědomi, že některé klientky se při odpovědích na otázky rozhovoru obávaly vyzrazení nějakého nepovoleného jednání, a proto nám ne vždy odpovídaly úplně a pravdivě.

Obzvláště v případě jedné z nich jsme si všimli vyhýbavých odpovědí a také popření toho, co nám pár dní dříve řekla mimo diktafon nebo co nám prozradily jiné klientky.

Zejména v otázce komunikace prostřednictvím Facebooku s jinými klienty ze školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy jsme se setkaly s neochotou klientek odpovědět, případně své odpovědi formulovaly obecně a bránily se konkrétnímu vyjádření. Podobně tomu bylo také v otázkách zaměřených na to, zda jsou klientky nějak nápomocny při realizaci útěků ze zařízení apod. Interpretaci těchto výpovědí proto považujeme spíše za domnělou. V souvislosti se snahou zjistit, jaké jsou v prostředí Facebooku vzájemné vazby mezi různými klienty různých školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, také uznáváme, že použitá technika rozhovoru s klienty nebyla v tomto případě vhodně zvolena. Pokud bychom někdy výzkum opakovali a chtěli bychom se zaměřit právě na zjištění toho, zda mezi sebou klienti prostřednictvím sociální sítě Facebook udržují vlivný kontakt a zda se dokonce v prostředí sociálních sítí formuje „virtuální komunita ústavních dětí“, jeví se jako lepší varianta provést longitudinální výzkum ideálně přímo v prostředí Facebooku, například prostřednictvím založeného profilu, v němž budou mezi přáteli výhradně různí klienti z různých ústavních zařízení zaměřených výkon ústavní a ochranné výchovy.

Podobně jako v roce 2011 jsme se i při tomto výzkumu potýkali s morálním problémem, neboť z výpovědí klientů jsme mnohdy zjistili skutečnosti, které byly pro naši práci sice zajímavé, ale týkaly se například porušování vnitřních pravidel DDS. Na jednu stranu bylo samozřejmě žádoucí vychovatele DDS na tyto skutečnosti upozornit, na druhou stranu jsme však nechtěli přijít o důvěru klientů, kterou se nám podařilo získat. Po uskutečnění rozhovorů s vychovateli zařízení jsme však zjistili, že o některém porušování pravidel DDS prostřednictvím Facebooku vědí.

Jednotlivé kapitoly interpretační části naší práce přinesly kromě odpovědí na výzkumné otázky také řadu dalších zjištění, která jsme s ohledem na rozsah a obsah této bakalářské práce hlouběji neanalyzovali, ale považujeme za žádoucí se o nich aspoň na tomto místě zmínit a nastínit tak další možné směry výzkumů zaměřených na roli médií v prostředí zařízení podobných DDS, mediální praxi dospívajících jedinců vyznačujících se rizikovým chováním či obecně problematiku rizikového chování na internetu.

V souvislosti s problematikou kyberšikany či stalkingu se nabízí možné zaměření studie na prevenci tohoto rizikového chování právě v prostředí DDŠ. Od vychovatelů z rozhovorů víme, že jistá prevence v DDŠ funguje, a to na základě pravidelných víkendových komunit i výuky v místní základní škole, kde se s klienty na tato témata vedou diskuse. Otázkou však zůstává, zda je tato forma a intenzita prevence dostatečná a jak to vnímají samotní klienti. Zda si jsou vědomi rizik a nebezpečí, které toto jednání na internetu vyvolává, zda klienti vůbec rozumí tomu, proč není toto jednání žádoucí a zda si vůbec klienti uvědomují další rizika spojená s on-line komunikací a zejména rizika spojená s prezentací své osoby na Facebooku. Z výpovědí vychovatelů jsme také zjistily, že kromě kyberšikany se v souvislosti s on-line komunikací klientek DDŠ na Facebooku setkávají i s náznaky „sextingu“. Tento typ rizikového chování na internetu i přes svou nebezpečnost a zneužitelnost je u nás stále poměrně málo diskutovaným tématem a určitě by výzkum na toto téma, třeba i z pohledu prevence, mohl přinést zajímavé výsledky

Při realizaci výzkumu jsme také zjistili, že některé klientky DDŠ měly na Facebooku založeno více než jeden profil, přičemž se mnohdy jednalo o profil zcela smyšlený. Jeví se proto jako zajímavé vysledovat, co dospívající jedince, zejména pak klienty DDŠ a podobných zařízení, směřuje k zakládání různých facebookových profilů, na kterých pak například prezentují fiktivní fotografie stažené například z internetových stránek. V souvislosti s tím pak jeví jako zajímavý poznatek i to, že některé klientky před přáteli na Facebooku tají svůj pobyt v DDŠ a prezentují svůj život v jiném, lepším světle. Podobně to dělají i klientky, které DDŠ již opustily a zůstávají prostřednictvím Facebooku v kontaktu s vychovateli. I tyto klientky mnohdy na Facebooku prezentují svůj život jinak, lépe, než jaký je ve skutečnosti.

Ještě před stanovením cíle a výzkumných otázek naší práce jsme uvažovali nad tím, zda jsou klienti DDŠ, a obecně dospívající mládež vyznačující se rizikovým chováním, intenzivnějšími konzumenty médií a konkrétně pak Facebooku než dospívající jedinci, kteří se rizikovým chováním nevyznačují. A také, jaké jsou rozdíly v uživatelské praxi médií dospívajících vyznačujících se rizikovým chováním a dospívajících, kteří se rizikovým chováním nevyznačují. S ohledem na rozsah naší práce a zvolené techniky výzkumu jsme od tohoto dílčího zaměření práce nakonec upustili. Stále se však domníváme, že takto zaměřený výzkum by mohl přinést zajímavé výsledky například v souvislosti s kompenzací nedostatečné pozornosti, zpětné vazby apod.

V návaznosti na výpovědi vychovatelů DDŠ, podle nichž nejsou vlivem používání Facebooku vztahy mezi klientkami ve skupině tak pevné a kvalitní jako dříve, se nabízí další možnost, na co se zaměřit při dalších obdobných studiích. Konkrétně, jakým způsobem se mění vztahy ve skupině klientů při používání Facebooku a při jeho dlouhodobém odejmutí.

6 SEZNAM ZKRATEK

DDŠ: Dětský domov se školou

OPL: Omamné a psychotropní látky

SOU: Střední odborné učiliště

ZŠ: Základn škola

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ATKINSON, R. a kol. *Psychologie*. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85605-35-X.
- BUERMANN, U. *Jak (pře)žít s médii: Příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky*. Hranice: Fabula, 2009. ISBN 978-80-86600-58-1.
- CERTEAU, Michel de. *The Practice of Everyday Life*. Berkley: University of California Press, 1984
- ČERMÁK, I. - MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí*. Brno: Psychologický ústav Akademie věd ČR Brno, 2002. ISBN 80-86620-03-4.
- ČÍHALOVÁ, B. *Média v každodenním životě totální instituce: mediální praxe klientů dětského diagnostického ústavu*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
- ČIHOVSKÝ, J. *Sociologický výzkum: studijní text pro posluchače FTK UP Olomouc*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006.
- DIESMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Třetí vydání. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-0139-7.
- GOFFMAN, E. (1961): *Asylums*. Harmondsworth, 1973.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- JANSKÝ, P. *Děti s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy*. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2014, ISBN 978-80-7435-534-9.
- JESSOR, R. *New Perspectives on Adolescent Risk Behavior*. Cambridge University Press, 1998.
- KABÍČEK, P. a kol. *Rizikové chování v dospívání*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-793-4.
- LANGMEIER, J. - KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyziologie*. Praha: H&H, 2002. ISBN 80-7319-016-8.
- MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6.

- MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*. Praha: SLON, 1999. ISBN 80-85850-76-1.
- McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.
- NEDBÁLKOVÁ, K. *Spoutaná rozkoš: sociální (re)produkce genderu a sexuality v ženské věznici*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-65-2.
- PACLT, I. a kol. *Hyperkinetická porucha a poruchy chování*. Praha: GRADA, 2007. ISBN 978-80-247-1426-4.
- PAVLÍČEK, A. *Nová média a sociální síť*. Praha: Oeconomia, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1.
- SLOMEK, Z. *Etopedie*. Praha: Univerzita J. A. Komenského, 2010. ISBN 978-80-86723-84-6.
- SPITZER, M. *Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7294-872-7.
- SURYNEK, A. a kol. *Metody sociologického a sociálně psychologického výzkumu*. Praha: VŠE, 1999. ISBN 80-7079-203-5.
- SVOBODA, Z., SMOLÍK, A. *Etopedické propylaje I. aktuální otázky systému náhradní výchovné péče o jedince s poruchou chování*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2012. ISBN 978-80-7414-529-2.
- ŠEĐOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-149-2.
- ŠMAHEL, D. *Adolescenti a internet: identita, vztahy, komunikace*. Brno, 2003. Disertační práce. Masarykova univerzita.
- DRTÍLKOVÁ I., ŠERÝ O., a kol. *Hyperkinetická porucha ADHD*. Praha: GALÉN, 2007. ISBN 978-80-7262-419-5.
- VITÁSKOVÁ, K. *ETOPEDIE Vybrané okruhy etopedické problematiky*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2005. ISBN 80-7368-123-4.
- VOJTOVÁ, V. *Úvod do etopedie*. Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-7315-166-9.
- VOJTOVÁ, V. *Přístupy k poruchám emocí a chování v současnosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3532-3.

8 PŘÍLOHY

Přepisy rozhovorů

Alžběta:

Tak první, na co bych se tě zeptala, je, jak to tady máte s internetem a Facebookem.

Máte tady nějaký omezení anebo můžete jít kdykoli se vám zachce na internet?

Tak když uděláme nějaký přestupek nebo tak, nějaký problém, tak nemůžem.

Ale jinak teda, ten počítač, co tady máte, tak ho máte permanentně, pořád, k dispozici?

Jo.

A „když uděláte přestupek“, to znamená co?

No ve škole, že máme průser. Tak nám to zakážou vychovatelé a tak.

No a jakým způsobem vám to zakážou?

No zakážou nám to. Prostě tam nemůžeme.

Jakože oni vám jenom řeknou „nesmíš na Facebook“?

No.

A kdo zjistí, žes tam fakt nešla?

No to nikdo nezjistí, prostě. Když nás tam nachytají, tak prostě máme další průser tady.

Jo. A dodržíš to? Když teda ve škole, řekněme, bys měla nějaký průsvih, měla bys špatný hodnocení, že teda nemůžeš jít na Facebook, nebo obecně nemůžeš jít na počítač, na internet, dodržíš to, že na něj fakt nesmíš, tak na něj nejdeš?

Jo.

Fakt?

Jo.

A dá se to nějak...tys říkala, že to stejně nikdo nezjistí, žes to porušila. Takže se to dá udělat i tak, že se třeba s holkama domluvíte, že ti budou krejt záda...

No šak jo.

A takhle to děláte, teda jo?

Hm.

Jo? A co by se stalo, kdyby vás teda vychovatel načapal?

No tak prostě máme další přestupek, když nás nachytají.

A co vám za to udělají?

No tak máme jakože další zákaz.

Něčeho dalšího?

Tak počítače.

Ehm, a to teda vychovatelé dělají jak?

No tak máme prostě další zákaz.

No, mně třeba paní vychovatelka říkala něco o tom, že třeba seberou i ty šňůry od počítače.

Jo no.

A to je nejhorší možná situace, jo

No.

A stalo se ti to někdy?

Ne.

Ne? Jakože vám nikdy tady z pokoje nevzali šňůry od počítače?

Jakože jo, ale ne při mé té jako.

Jakože nějaká jiná holka za to mohla?

Jo.

A kvůli ní ste pak nikdo nemohl na internet.

Ano.

A co jste potom dělaly? Potrestaly jste ji nějak za to, že udělala vlastně průšvih celému bytu?

Ne.

Ehm. Tak pokud teda nemáš omezení, nebo zákaz na počítač a internet, co tam nejčastěji děláš, když tam seš?

Tak píšu si, né, a tak.

A co nebo kam píšeš?

Tak na chatu s přátelima a tak.

Jako na Facebooku, jo?

No.

Takže máš profil na Facebooku, jo?

Ano.

A kolik tam tak máš přátel?

Nevim.

Tak odhadem...

Tak sto něco, no.

A jsou to jakože kámoši normálně, nebo děcka i tady z výchovňáku?

No i tady děcka.

A to jsou třeba i děti z jinejch bytů tady, nebo jak tomu říkáte?

Ne asi. Jako jo, i z jinejch skupin.

A s nima si taky píšeš?

No.

A o čem si tak jakože píšete?

No tak co děláme a tak. Z nudy.

A třeba. Já nevím, když tady přijde někdo nověj anebo je tady někdo, kdo ti nějakým způsobem vadí, tak ho třeba i takhle pomlouváte přes ten Facebook?

Jo, no, někdy jo.

Jakože...

Jakože jo, když prostě... Ale to se správně jakože nemůže. Kdyby to zjistili, tak nám to jako vezmou. Celý počítač nemáme.

A jak to jako můžou zjistit vychovatelé?

No, tak oni to kontrolujou, víte.

Jo? A jak to kontrolujou? To by mě zajímalo.

To je Kandra, se menuje pán. A tam je přístup jenom k němu no a tam se podívá jako a ... se to dá lehce zjistit.

Počkej, a to je nějaký pan vychovatel?

Ne, to není vychovatel, to je prostě jeden pán, který tu chodí.

Jo aha, nějakěj počítačovej expert, jo?

Jo.

A on se jako zpětně může podívat do historie toho, co ty sis psala, nebo tak?

Ano.

A to tady fungovalo dycky, nebo až od nějaké doby?

Jooo.

Takže celou dobu, co ty seš tady, tři roky...

Dva.

Takže celý dva roky, co seš tady, jednou týdně chodí pán, expert, a kontroluje vám, co jste dělali na počítači?

Jo no.

A to ti nevadí?

Tak vadí, že, tak když mám soukromí, že a to...

A co když si tam píšeš...třeba s klukama z vrchu, to si taky píšete?

Jo píšeme si jako. Tak normálně.

To je blbý když mu tam chceš třeba napsat, že se ti líbí a někdo ti to tam chackuje, ne?

No, tak co už naděláte.

No a i s tím, že víš, že ti to někdo zkontroluje, tak píšeš i soukromý věci.

No, ano. Tak co už.

No a ten pán, co to tak chodí kontrolovat, on to pak nějak hlásí vychovatelům?

No, třeba jim řekne no, 'takže oni si tam psali to a to', no a třeba ať to zakážou jako, ne?

Kdyby tam bylo nějaké vyhrožování, nebo nějaké sprosté slova a to, ne, tak to hned zakážou.

A vy tam třeba...nebo, když se to stane na jiným bytě, než tady u vás...

Tak jim to spíš zakážou než nám. Takže...nejsou všichni potrestaní, ale jenom ten, kdo v tom byl.

Aha, a vy to pak nějak řešíte hromadně? Nebo, ty se to dozvíš, že děcka na jiným bytě udělaly nějaké průšvihy?

Tak to se dá zjistit tady všechno.

Tak třeba jak máte nějakou tu společnou komunitu...

No, jo.

Tak tam se to třeba probírá taky?

No, jo, všechno.

Aha, dobře. Jinak vy tady teda máte jeden počítač na jeden byt, je to tak?

Hm.

A uvítala bys, kdybyste měly třeba každá svůj? Nebo ti to takhle stačí?

Tak co, tak tady je to jako dětský domov se školou, takže to nám asi nemůžou dát každý svůj počítač.

Aha, takže takhle seš s tím smířená, stačí ti to.

Jo, no.

A jak to třeba probíhá když...ted'ka si tady sama, ostatní holky někde lítají, ale když jste tady třeba pak všechny čtyři, tak...

Tak se střídáme co hodinu.

Joo? Fakt jo? Nehádáte se?

Ne.

Máte to takhle nastavený.

Hm.

A když přijde...kdyby třeba ted'ka přišla nějaká úplně nová holka, neznámá, ...

Tak ji nepustíme.

Tak ji nepustíte hnedka? Jo?

No tak hned určitě ne.

A co teda jakoby ona musí udělat, abyste ji na počítač pustily?

Tak nic. Musí byt v klidu.

A jak poznáš, že je v klidu?

Tak nedělá takové nějaké něco, vite. Jakože nepřide a hned úplně dělá něco jakože, prostě baví se normálně, přide, no...

Jo, není třeba namyšlená, nepovyšuje se, nebo není třeba sprostá na vás, zlá a tak?

No, jo.

Aha, tak až potom si zaslouží jít na počítač, jo?

Jo, no.

Tys říkala, že jsi tady dva roky. Po čem nebo spíš po kom je ti tady nejvíc smutno?

Ne jakože smutno. Ale po jedné kamarádce, vite. Co sme se znaly.

A odkud ses s ní znala?

Z Bohumína, vite, tam sme byly na diagnostickém ústavu.

Jo, a jsi s ní teďka nějak v kontaktu?

Jo.

Právě přes ten Facebook, třeba?

Jo, no.

A jak často se kontaktujete.

No pořád.

Každej den třeba?

No, třeba.

Několikrát denně?

Jo.

A vy si třeba tak píšete co ona dělá nebo tak?

Nooo, že třeba dáme sraz a tak dále, že sme spolem venku a tak.

Aha takže třeba že ty jsi zde, ona je, já nevím, někde jinde.

No, ona bydlí v Opavě.

Aha, takže ty víš, kam třeba ona z toho diagnost'áku šla, jak se má, co dělá.

No šak.

A když třeba ty víš, že budeš mít dovolenou a ona bude mít dovolenou, tak se domluvíte.

No tak se sejdeme a tak.

Ehm. A je jediná vlastně z těch dětí z toho Bohumína, jaks říkala, s kým seš takhle v kontaktu, nebo ještě s jinejma?

Mě nikdo nezajímá.

Ne? Jenom tahle kámoška, jo?

Ona jakože mně to tam jako to...

Aha. S ní jsi jako byla nejradši, jo?

Jo.

Ti ostatní, to prostě byli jenom spolubydlíci.

No.

A třeba děcka, co byly tady, protože ty už seš tady dva roky, tak asi se stalo, že třeba odsud už někdo odešel. Buď třeba že dostal zrušku, nebo jak tomu říkáte a šel domů, anebo šel třeba...

Do jinýho zařízení

Jo, do jinýho zařízení, přesně. A kolik asi tak děcek, za tu dobu, co seš tady, odešlo?

Odhadem.

Tak čtyry, tři.

A byli to nějakí kámoši, velcí, tvoji?

Jo.

A v kontaktu s nimi seš?

Jo.

Taky je máš na tom Facebooku?

Áno.

A bavíš se s nima nějak?

Tak bavim se, prostě píšu a tak ne?

Ale ne tak moc jako s tou kamarádkou z Bohumína?

To zas jako ne, že jo.

A máš přehled třeba o tom, jak se jim daří a tak?

Jo, to jo.

A zajímá tě to nebo je ti to jedno?

Jo, jako někdy jo, že.

A teďka třeba...na tom Facebooku můžeš dávat i fotky.

Ano.

No a dáváš tam nějaký?

Jako dávám, no.

A jaký?

Tak normální, ne?

Jako třeba fotky odtud nebo z domu, když jsi na návštěvě?

No, z domu.

A komentuješ třeba fotky jinejch?

Ano, komentuju.

Tys teda říkala, že když seš na internetu, tak pravděpodobně nejčastěji seš na Facebooku. Používáš třeba e-mail nebo tak?

To ne jenom Facebook.

Jenom Facebook, aha, on je rychlejší, že, to je lepší?

Hm.

Když seš teda na Facebooku, tak si nejraději píšeš s tou kamarádkou z Bohumína?

Ne, tak se všema, kdo tam je. Třeba s kým se bavím z domu a tak, ne? Kamarádi. Určitě nepíšu s někým z tady nebo tak.

Tam jsou vlastně dvě varianty, ty buď můžeš chatovat, když oni jsou připojení, že, anebo tam můžeš prásknout jenom nějaký komentář na zed'.

No, můžu tam co chci.

Jo, a co děláš teda častěji? Seš na tom chatu nebo se staráš o tu svou zed', že tam dáváš svoje fotky a tak?

Ne, já si píšu.

Jenom chatuješ, jo?

Ano.

Kdyby ti tady vychovatelé dali možnost strávit celej den podle sebe, ale jenom tady v areálu, v domě.

Tak sem na Facebooku, no. Určitě.

A třeba kulečnick, fotbálek?

Jako jo no, ale ne že bych tam zase byla celý den.

A já teda teďka než sem přišla, taks byla taky na Facebooku?

Jo.

Tys říkala, že kdyby teda přišel někdo novej, tak si ho nejdřív proklepnete.

Jakože kdyby řekla 'můžu se prosím tě podívat', tak jako jooo, no.

A jak to probíhalo, když's přišla ty?

Tak co, tak sem přišla, ne, ptaly se mně odkud sem a tak, a pak sme se tak bavily a tak. Ale ne že sem tam šla hned, třeba druhý den až.

A pamatuješ si třeba, koho prvního jsi kontaktovala přes ten Facebook, když jsi sem přišla?

Sestru, no.

A jako přes chat, jo?

Jo no.

A té kamarádce tvojí jsi dala vědět, kam jdeš? Nebo ona to asi věděla, že?

Ona to věděla, že sme tam byly spolu, takže.

Co byla první věc, o kterou ses tady zajímala, když jsi sem přišla? Jakože si sem přišla, že jo, nový prostředí, nový lidi a teďka je něco co tě hnedka zajímá. Já třeba to mám tak, že mě dycky nejdřív zajímá, kde je záchod, nevím proč. Tak jak to bylo u tebe?

Mě zajímalo jak se jmenuje vychovatel a tak spíš. Kdo mě bude mít a tak.

A třeba tě nezajímalo, jestli budeš mít vlastní pokoj nebo s kým budeš na pokoji?

Ne.

Takže jména vychovatelů. A třeba z těch provozních věcí? Třeba jak často se tady musí uklízet a tak?

No tak jasně, to je jasný. Co se tady děje, jak je režim a tak.

Když ty odsud jedeš na vycházku nebo na dovolenku domů, tak udržuješ nějak kontakt s děčkama, co zůstávají tady? Máš možnost třeba z domu, jakoby zase se připojit na Facebook a jít pokecat s děčkama?

Jo, no.

A děláš to, nebo spíš výhradně trávíš ten čas na Facebooku tady, asi pravděpodobně z nudy.

No spíš tady než když sem doma, tak třeba napíšu jak se mám a co dělám a takový.

A vy když jedete na ty dovolené, tak to je od pátku odpoledne do neděle odpoledne.

Jenom jako víkendy, že? Takže to asi není moc potřeba se s děčkama tady kontaktovat.

No.

A když byly jarní prázdniny? Nebo vánoční? Tos byla doma třeba dýl nebo tak?

To mi taky psali, jako.

Já se tě ještě jednou zeptám, i když tys už to tak nějak řekla. O čem se s děčkama přes ten Facebook, a teď třeba myslím spíš s těma dětma, který znáš z toho Bohumína anebo s těma děčkama co byly tady, ale už odešly, tak o čem vy se tak jako nejčastěji bavíte na tom Facebooku? Kdybys měla jmenovat třeba tři témata, který tak nejčastěji probíráte.

Tak ahoj, jak se máš, šak jasný, nebo řešíme nevím jako, co mám, nevím jako...

Tak kluky třeba řešíte?

To ne jako, spíš jako nevím, prostě. Tak všechno.

Třeba co tě naštvalo ve škole, nebo tak?

Ne jako co sme dělali, nebo co budeš dělat nebo co se třeba stalo, co ona jako, co se jí stalo a takový.

A napadlo tě třeba, i když je to hlídání, ale ze zkušenosti z jinejch zařízení vím, že se to stává, že přes ten Facebook, protože děcka tady nemají telefony, tak si třeba plánovaly útky.

Jo to taky no.

A třeba ty sama sis takhle někdy něco naplánovala?

Ne. Abych řekla pravdu tak ne.

Fakt ne, jo?

Tak jako, třeba sem si to neplánovala, ale tak sem si jako řekla třeba že jo, že chci utéct, ale ne že přes Facebook, jako.

Neřešilas to přes Facebook...

Prostě sem to udělala sama.

A proč ne přes ten Facebook. Že třeba by ti někdo pomohl, někde by na tebe počkal.

Ne, ne. To nemůžete nikdy vědět že třeba to, že vás tam bude fakt čekat nebo to. Sou takový lidi v tomtok.

Aha, já jsem právě myslela, že jo, že si třeba napíšete 'hele nebaví mě to tady, chci jít pryč', tak prostě 'počkej mě tehdy a tehdy tam a tam'.

Ne.

Ne, aha.

Jako někteří to udělali, jo, ale pak z toho byl průser. Tak nám vzali počítač a nic sme neměli.

Tak jo, tak já se tě ještě zeptám. Jaks říkala, že máš kolem stovky těch kamarádů na Facebooku, máš tam třeba i děcka, který vůbec neznáš, že jsou to třeba kamarádi nějakých kamarádů?

Jooo, určitě hodně jako, někteří třeba přijdou a já si to jako z rychlovky třeba přidám ne, a tak.

Ehm, a bavíš se s nima nějak hodně?

Ne, třeba se mě zeptaj odkud sem a tak, říkám prosím tě nepiš mě tam. Fakt, to musite.

Tak jo. A ještě teda, tys neřekla přesnej počet, řekla, že přes stovku, dovedeš nějak odhadnout, kolik z těch kamarádů na tom Facebooku, co máš, jsou právě děcka buď z toho předchozího DDúčka nebo odsud nebo třeba z nějakých jiných těchhle těch zařízení?

Tak čtyřicet, třicet. Nevim jako přesně.

To teda spíš hádáš?

Tak já nevim, já si to nepamatuju.

Tak jo. Ještě se tě zeptám, když bys mi měla jmenovat tři věci, bez kterých bys tady nevydržela. A teď nemyslím cigarety. Co by to bylo? Tři věci, který ti prostě ten pobyt tady nějak zlepšují. Bez čeho by ses neobešla?

Volnost, jo volnost.

A ještě něco?

A jídlo ještě.

A ještě něco tě napadá? Bez čeho by se ti tady jakože špatně vegetilo.

Televize. A sprcha kdyby tady nebyla.

A obešla by ses bez počítače?

Ne.

A třeba nějaký knížky čteš? Máš tady něco jakože na čtení?

Ne. Já nečtu. To nepotřebuju.

Kdybys dostala teďka na výběr, já ti dycky řeknu dvě dvojice věcí, a ty si mezi nima vybereš tu, kterou bys nejvíc chtěla. Jo?

Hm.

První je vlastní počítač s internetem a Facebookem a druhá je vlastní pokoj, co bys víc chtěla?

Vlastní pokoj.

Vlastní počítač s internetem a Facebookem nebo krabička cigaret?

Určitě krabičku cigaret.

Anebo vlastní počítač s internetem a Facebookem anebo playstation nebo jak se tomu říká, herní konzoli?

Tak určitě ten Facebook.

Tak jo, tak to je asi všechno.

Jako nejsem nějaký závislák, ne?

Na čem? Jako na Facebooku?

No.

To evidentně nejseš, no.

No.

A tys říkala, že se někdy stane, že děcka z jinejch pokojů třeba přes ten Facebook pomlouvají jiný děcka. Teda pokojů, z jinejch bytů. Anebo si třeba domlouvají ty útěky a takhle. Ty za ty dva roky, co seš tady, bylas svědkem někdy nějakýho velkýho průšvihů co se tady stal?

Jaký svědek jako?

Jestli jsi zažila, že prostřednictvím toho Facebooku..

Jo, jako jednalo se to na té komunitě a tam u toho byli všichni. Ne jako že sem byla u toho svědek, že tam sem to přiměla, aby to psali nebo...

Jo, to ne, ale šlo mi o to, jestli se to stalo.

Jo, to jo.

A co to teda bylo za průšvih, šlo třeba o nějakou, já nevím, pomlouvání nebo nějaká nepřímá šikana nebo...

Ne, útek.

Anebo že se třeba na někoho domluvili a pak ho zbili.

To ne, to třeba spíš ty výhrůžky a tak dále no.

Kolikrát, nevzpomeneš si, kolikrát ste to třeba na té komunitě projednávali?

Tak s tou Anetou, pak s Nelou. Hodně.

Aha, Aneta tady z toho bytu měla průšvih, jo?

Ne, to my jsme měly ten průšvih.

Tak mi teda řekni celý jak to bylo.

No že sme, oni ted' měly přijít ty holky ta Nela, ta velká, vite ne?

Nelu neznám. Ta je z jiné skupiny, ne?

No, a potom ta Aneta a pak ještě ta Martina a my jsme jim psaly, že 'Ty naše bohumínská krávo, ty přijdeš tak a my tě to'...a tak jsme psaly.

Tak počkej, a to a tak, tak to řekni celý, já tomu nerozumím.

Že tady večer se zamykají pokoje a že ať to jako, (směje se) ať to né jako (směje se) že se prostě večer zamykají dveře a že holky (směje se) že holky jim, to (směje se).

Počkej, vypadá to jako hrozná sranda, ale já jsem to teda ještě furt nepochopila.

A pak to jako zjistili, že. A pak celou konverzaci...sme jim prostě vyhrožovaly, že jak přijdou, že dostanou a tak dále.

A kdo teda? Ty?

Já a jedna holka, ona je na útěku, teřkom (směje se)

Takže ty a ta holka co je na útěku? Ještě někdo?

Ne.

Jenom vy dvě. A vyhrožovaly jste teda komu? Anetě?

Ne, Anetě ne, Nele. Ale jí taky něco, jak přišla tady tak jsme jí to, sme jí úplně jako nadávaly.

To jste ale pěkný dacanky.

No, ale na tu Nelu nejvíc, že. 'Ty naše bohumínská', ona přišla z Bohumína, že.

Takže ty ji znáš taky z Bohumína?

Ne že znám, ale byla jsem tam taky. Takže 'ty naše bohumínská krávo, ty až přijdeš, tak musíš přinést, když chceš být s nama kamarádka, musíš nám přinést cigarety a hodně polivek' a tak ne. A jako ona má z nás fakt strach ta holka.

A ona to na vás řekla?

Ona že, 'jojo, dobrý, jo'. Tak schválně, ne. No a pak to řekla, protože měla strach, ne.

Vychovatelům to řekla, jo?

Tak my sme jí tam psaly, my sme jí úplně řekly, že to bude lízat a tak, takové sračky.

Takže ona to řekla vychovatelům a oni provedli nějakou kontrolu toho jo?

No, my sme úplně měly nervy potom.

A co se teda stalo, když oni vám na to přišli?

No a potom že pani prišla, no 'tam se jedná o šest lidí'. A my jakože, 'kdo, že jako co se děje'. No ale přitom z toho byly jenom tři holky obviněné. Jakože já, Denisa a Žaneta

A co vám teda za to udělali?

Zákaz počítače na měsíc, nebo jak dlouho to bylo.

A dodržovaly jste ten zákaz?

Tak určitě, protože to tady vůbec nebyl.

Jo oni to vzali celému bytu?

No.

Aha, takže celej měsíc ste neměly počítač. A ještě něco nebo jenom toto?

Jenom toto.

Jako třeba zákaz vycházek?

Jo, vycházky taky sem neměla.

Tohle teda, cos říkala, to se stalo, to je tak dva, tři měsíce zpátky.

Ano, ano. Tak.

To bylo teda, když prišla Aneta, jo? Ta tady vlastně dlouho není, že?

No, ta je chvílku, měsíc.

A ještě před tím teda nějaký takovej větší konflikt byl?

Nevím pani.

Ale no tak. Fakt si nepamatuješ?

Ne, to teď jako.

Takže před tím se nic podobného nestalo?

Anebo tam ještě byly nějaké jakože nějaké ty. Třeba že kluci složili nějakou sprostou jakože...

Básničku?

To bylo prostě sprosté jako. Prostě sprosté.

Strašně moc, jo?

Ehm.

A oni to napsali jakože na zeď toho Facebooku?

No na zeď to dali. Složili o pasťáku, že, že tady sme jak psi a takový blbosti. No a ten, pan ředitel, to někdo že mu zavolal a řekl 'co se tam jako děje na tom pasťáku'? (směje se)

A co oni tam teda napsali o tom?

Tak kluci složili jakoby hymnu, sprostou. A jedna holka to měla na papírku doma, její mama si to přečetla a řekla co to jako je, tak sem volala a zakázali nám snad na rok počítač nebo tak nějak. No dlouho sme ho neměli, tak půl roku asi.

A to bylo kdy teda?

To je tak dva roky.

Dva roky?

No, asi tak.

A to zakázali jako všem tady, všem bytům?

Ehm, jo.

A jak to, že počítač. Oni to jako našli u té holky na papírku, ale zároveň to bylo zveřejněný i na Facebooku, jo?

No, na Facebooku, (směje se) hymna (směje se).

A ještě něco podobného si vybavíš? Povedlo se třeba někomu fakt zrealizovat útěk díky domu Facebooku?

Ehm, jo. Určitě. 'Mě počkej za hodinu pod kopcem' a tak, tam čekala mama, ségra a tak. Nasedli do auta a jeli.

Že třeba i rodiče v tom takhle figurují, že jim jako s tím utěkem pomůžou?

No jasně, no a ne?

Denisa:

Tak nejdřív bych tě poprosila, jestli mi můžeš popsat, jak to tady funguje u vás s počítačem a internetem. I když už jsem si tak trochu všimla, ale jestli mi to teda můžeš říct, jak to máš ty?

Tak normálně, když chci na počítač, tak jdu na počítač.

A počítač tady máte k dispozici...

Když máme šňůru, když jsme hodní.

A jsou nějaká pravidla, který musíš, nebo musíte dodržovat, abyste na ten počítač mohly jít?

No, tak asi nesmíme mít přestupky.

A to znamená co?

Nevim, být hodná.

A když se teda stane, že uděláš nějaký přestupek?

No tak nemůžu na počítač, ale stejně na něj půjdu.

A jak je možný, že na něj půjdeš?

Tak protože vychovatelka nestojí u počítače a nehlídá kdo tam je.

A když třeba holky tady z bytu vědí, že máš zákaz, tak tě na něj stejně pustí?

Jo.

A když teda můžeš na počítač, stačí ti ten čas, který na to máš? Nebo bys třeba chtěla být na počítači déle? Změnila bys to nějak?

Ne, mně je to jedno, já čekám, až pojedu domů.

Takže ty to nemáš tak, že přijdeš ze školy, hned sedneš k počítači a tak?

Tak jo, mám protože co mám dělat tady?

A co teda tady ve svém volném čase děláš?

Tak sem na počítači.

A tam konkrétně děláš co?

Nevim, Facebook, hry a tak.

A hry jaký?

Nevim, poker a tak.

Tys říkala Facebook, máš teda předpokládám profil na Facebooku, víš tak odhadem, kolik tam máš přátel?

Nevim, málo, pět set.

Tobě to přijde málo, jo? A když se tě zeptám, předpokládám, že tady DDŠko není první zařízení tohoto charakteru, kde jsi, před tím si byla možná někde v DDÚčku...

Jo, no.

A mezi těmi 500 přáteli, který máš na Facebooku, dokázala bys odhadnout, kolik z nich, sou třeba děcka, kterys potkala tady, nebo právě v tom DDÚčku nebo jinde?

Ježiš, nevim, úplně málo. Tak dvacet. Já tam nemám ani děcka s tady, jenom Žanetu tam mám.

A proč tam nemáš děcka odsad'?

Nevim, protože sou hloupý. A komentujou mi fotky třeba Dlesková....a vadi mi to.

Tobě to vadí, jo?

Jo.

A oni ti tam píšou třeba nějaký špatný komentáře, uráží tě?

Ne, právě, že ne.

Takže pozitivní komentáře...

Jo, ale třeba deset za sebou, furt stejnejch.

A tobě to vadí, že ti někdo pochválí fotku?

Jo, když je to Dlesková, tak mi to vadí, protože, nevím, ona je moc hloupá.

A kdyby to byl někdo jinej?

Tak to mi nevadí.

Ale však jí můžeš dát nějak blokovat, přece?

No šak já ji nemám v přátelích. Já už sem si ji oddělala.

A když teda jdeš na ten Facebook, tak tam děláš hlavně co?

Píšu si.

A s kým teda tak nejčastějš?

Nevím, s tetou a s mladym?

Každej den?

Jo.

A nějaký třeba přidávání fotek nebo takhle?

Ne, jenom když sem doma.

Fotky odsud tam nedáváš? Když jste třeba byli někde na výletě?

Ne.

Jedna holka, tady odsud mi právě říkala, že na tom Facebooku nechce říkat, že je tady, že tam jako by žije jinej život, jako by mimo DDŠko, je to třeba i tvůj případ?

Ne.

Takže tam komunikuješ naprosto otevřeně, že jsi třeba tady?

Jo.

A třeba nějaký statusy tam píšeš?

Málo kdy.

Tys říkala, že děcka odsud tam teda moc nemáš, takže třeba nekomunikuješ s jinýma bytama?

Tak mám tam tak tři, čtyři odsud.

I z jinejch bytů teda, jo?

Jo.

A bavíte se teda?

Jo.

A co si tam tak píšete?

Tak nevím, když třeba něco potřebuju.

Co to je, něco potřebuju.

Pučit něco, náký oblečení.

Tak si napíšete a jak to dál teda probíhá?

Normálně napíšu 'půjčíš mi něco' a ony mi to přinesou.

Normálně takhle na byt ti to donesou?

No.

A nebylo by jednodušší si pro to zajít?

Tak jako bylo, ale když mě tam vychovatelka nepustí.

A ona tě tam může nepustit? Kvůli čemu?

Tak já nevím, ona nás nepouští. Mě pustí třeba jenom pan Příkryl tam. Ale Hanáková nepouští nás na druhý byty.

Ty seš tady jak dlouho?

Půl roku

A chybí ti tady něco?

Tak ne asi

A co teda?

Tak všechno doma...

Jako nějakí lidi nebo spíš věci?

Tak lidi, tak mladej a kamoška a tak, a mama a tak.

A seš s nima nějak v kontaktu?

Jo, tak volám si, ale nemám kredit ted'ka, takže ted' nemužu.

Jo vy máte vlastně telefony u vychovatelů a můžete si je jednou denně půjčit, že?

No, ale pan Příkryl mi ho půjčuje na celý den, Hanáková ne.

A máma nemá profil na Facebooku, že by ses s ní mohla kontaktovat takhle?

Má, ale tak já ji mám bloklou.

Ty ji máš zablokovanou, ale přitom je ti po ní smutno?

Ježiš tak já ji nechci mít na Facebooku, ona s tím stejně neumí.

Ty jako nechceš, aby třeba viděla fotky, co tam dáváš nebo tak jako, jo?

Ne, já spíš nechci, aby mi tam komentovala a tak.

Myslíš, že by ti komentovala něco?

Tak ne asi, moje mama určitě.

Aha, ale kdybys ji třeba měla na tom Facebooku, tak bys nemusela čekat na telefon, abys jí zavolala, ale mohly byste si popovídat i tak.

Když chodí do práce?

Tak večer.

Večer mám telefon.

A třeba e-mail, to nepoužíváš?

Ne-e.

Ještě se tě zeptám, když se teda s někým bavíš na tom Facebooku, tak o čem tak nejčastěji? Tys říkala, že teda s tetou, s přítelem...o čem se tak bavíte?

Nevim, co bude, až přijedu dom, co budeme dělat.

Kdybys dostala od vychovatelů možnost strávit celý den podle sebe, ale jen jakoby v rámci areálu DDŠka. Co bys dělala?

Tak šla bych dom.

No, ale kdybys musela zůstat v areálu?

Tak byla bych na počítači, co bych jinýho dělala, když tady to mám tak. Tady jenom uklízím a jinak si můžu dělat co chci.

Jak jsme se bavily o tom, že na tom Facebooku máš děcka tady odsud i třeba z toho DDÚčka, bavíš se s nima někdy, třeba když seš doma, jak se jim daří, co dělají, jak se mají a tak?

Ne, jenom s Žanetou.

A o čem se tak bavíte?

Nevim, co chce koupit.

A s těma děcka z diagnost'áku?

Tak s těma vůbec.

Jak si říkala, že se těšíš domů, že bys chtěla jít domů, napadlo tě třeba si přes ten Facebook naplánovat že bys prostě se zdejchla? Že bys utekla?

Jo napadlo.

A povedlo se ti to, nebo udělala to někdy?

Ne.

Jenom tě to jako napadlo?

Jo, tak nemůžu, když tady chodím na školu, ne?

Nevim, tak ale někteří to třeba udělali.

Hm.

A máš třeba zkušenost, že to takhle někdo udělal?

No, třeba tady tahle (směje se a pokyvuje hlavou směrem k Žanetině posteli)

Aha, takže se to občas tady stane, že ten Facebook, takhle využijete k útěku.

Jo.

A co na to vychovatelé?

Nevim, tak to je asi špatný.

Nezakážou vám ten počítač pak?

To nám zakázali, když jsme psaly té Nele.

A to jste psaly co?

Ona jí psala (opět kývne směrem k Žanetině posteli) to je jedno (směje se).

Tak co to bylo?

Ne, já nevím co jí psala (směje se) to měla být jakože sranda, ale oni to vzali jakože vážně a tak. Ale ona nebyla jediná, to víc psalo.

A co ste teda psaly? Nějak jste ji pomlouvaly nebo co?

Že to bude lízat, drhnout a papat a tak, že ji musí prstít holkám a tak (směje se) a ona to vzala moc vážně (má záchvat smíchu).

A ona to na vás řekla?

Jo a přitom váží tak o tři sta kilo víc a bála se nás. Víte, co to je? Ale dávaly tam smajlíky, mohla to pochopit (směje se).

A co se teda stalo, když na to vychovatelé přišli?

No zakázali nám počítač na měsíc.

Jenom na měsíc, jo? A celému bytu teda?

Prej jenom..

To byly muka, jo?

No.

A co ste teda dělaly, když ste neměly počítač?

Umíraly sme...u televize.

A třeba na mobilu nemáte internet?

Když nemáme kredit? A když nemáme telefon u sebe?

Ehm.

A oni nám nechtěli dat ani telefon.

A to bylo ted'ka někdy?

Ne, tak dva měsíce zpátky.

Kdybys mi měla říct tři věci, bez kterých bys tady nevydržela, který by ti ten pobyt tady znesnadnil, co by to bylo?

Že bych nemohla na počítač, že bych si nemohla zapálit vůbec nikdy...

A?

Že bych nebyla s Žanetou na pokoji.

A kdybys ti ted' dala na výběr ze dvou věcí, tak mi řekni, co by sis vybrala a proč.

Kdyby ti nabídli vlastní počítač s internetem nebo vlastní pokoj?

Vlastní počítač.

Vlastní počítač nebo krabičku cigaret?

Počítač, protože cigarety si můžu koupit kdykoliv.

A vlastní počítač a nějakou herní konzoli? Playstation nebo něco takovýho?

Playstationa.

Joooo?

Tak na tym jde aji Facebook.

Fakt?

Jo, tak na tym je wifina.

Kdyby sis třeba psala na Facebooku s nějakou kámoškou odsud nebo tak a ona ti řekla, že má třeba chuť utéct, měla bys tendenci jí to nějak rozmluvit, nebo tak něco?

Ne. Mně by to bylo jedno. To je její věc, ať si dělá problémy, když chce.

Jak vy tady máte odpoledne, teda po večeri ten úklid, že prostě tady uklízíte...

No.

Tak vy musíte v tu dobu uklízet a nesmíte na počítač.

No.

Dodržujete to?

Ne.

A jak to teda probíhá, když to nedodržujete?

Pustíme si písničky.

A když by někdo i seděl na tom počítači? Místo úklidu si tam třeba psal?

Tak to když mámě šňůru, tak to je spíš tak, že nikdo neuklízí (směje se) a sedíme na počítaču.

Ale tak oni pak po vás přece ale kontrolují, jestli máte uklizeno, ne?

Ale my máme uklizeno (směje se).

A jak často se to stává, že místo úklidu sedíte na počítači? Pořád nebo jednou za čas.

Tak když tady není pani Hanáková.

Ona je jako přísná jo, nebo víc vás hlídá?

No.

A kterého toho vychovatele máš radši, vám se tady střídá paní Hanáková a pan Příkryl.

No, Příkryla mám radši, on je lepší, s ním si dokonce aji píšem na Facebooku.

Počkej, ty máš na Facebooku vychovatele?

No, to je jedinej vychovatel, kterýho tam mám.

Jo, a on teda vidí tvoji fotky, statusy a tak? A co si s ním píšeš?

Tak on mi třeba píše co novýho a tak.

A to jako často?

No, tak třeba teďka když je nemocnej, tak se zeptá, co novýho a tak.

Tak to je super, ne?

Jo, je.

A on tady bude kdy? Příští týden?

To nevím, doufám.

Tak jo, já už tě teda nechám, ať se můžeš nachystat. Díky moc.

Jo, nemáte za co.

Mirka a Aneta:

Tak jo, můžete odpovídat teda obě, nejlíp nějak na střídačku, nebo kterou jak co napadne.

Tak jo, shrňte mi teda, jak to tady máte s internetem. Jestli můžete kdy se vám zachce na počítač, jaký jsou třeba omezení, kdy se může stát, že vám počítač zakázou anebo co musíte udělat pro to, abyste na něho mohly?

M: *Tak dostanem to po škole, že, podle toho jakej má kdo přestupek.*

A: *Přes víkend to můžeme dostat i ráno.*

M: *O víkendu ráno, no. A vemou to v 8 večer a když to dáte třeba později, tak druhý den nemáte.*

Počkej a co 'to'?

M: *No tu šňůru od počítače.*

A: *No tam je ta elektřina a my můžem surfovat na tom.*

Hele, já vím, k čemu je ta šňůra (smích) ale nevím, že vy je odevzdáváte na noc?

M: *No, ty dvě od počítače a od obrazovky.*

A: *Protože kdyby tam byly, tak to je jasný, že sme tam furt, že.*

M: *Aji v noci bysme tam chodily třeba.*

No to já nevim, aha. A ráno je nafasujete?

M: *No.*

A: *Ano.*

M: *Když je víkend. Teda po úklidech ráno.*

Jo, ráno o víkendu a ve všední dny je nafasujete po škole?

M: *Jo, ale podle toho, kdo má jekej přestupek, že? A máme je do večera do osmi.*

A: *No pokud někdo třeba ve škole dostal přestupek, tak má zákaz počítače.*

M: *No, podle toho jak je to závažný, jak se učil.*

Jo, ale jenom ten jeden člověk. Tu šňůru vy na ten byt dostanete, ale vy si musíte pohlídat, aby on tam nešel.

M: *Hm.*

A: *Ano.*

M: *No a když tam jde tak nám to vezmou.*

No a hlídáte to?

M: *Ne.*

A: *Ne.*

Kryjete si záda, jo?

M: *Jo.*

A: *Jo.*

Když Alžbětě třeba řekne, teď to plácnu, i když se jí to netýká, ale kdyby prostě Alžběta dostala zákaz, že nemůže, ale potřebovala by tam jít, tak vy byste ji prostě pustily?

M: *Jo.*

A: *Jo.*

A musí ona pro to něco udělat pro vás?

M: *Ne.*

A: *Ne.*

M: *Prostě sme si tady všichni rovni, prostě když potřebujem něco třeba my, tak ona nám to udělá a když ona potřebuje něco, tak my.*

A když třeba..vy to máte tak, že uklízíte, já nevim, po té sedmé hodině nebo po večeri tak nějak, máte ty úklidy.

M: *Po večeri, no, v šest.*

Tak to se na počítač taky nesmí.

M: *Ne.*

A: *Ne.*

A není to třeba tak, že tři uklízí a čtvrtá surfuje?

M: *Ne to ne, to vždycky každej si uklidí svoje, že. Ale třeba já mám koupelnu a pokoj a mám to dřív než ona tak já si tam jdu, že a pak tam jde zas ona.*

A: *Anebo to třeba děláme tak, že třeba jak je ten internet, tak spíš si můžem pustit tu hudbu na ten úklid.*

Ale na tu hudbu to až tak nevadí. To mi říkali, že třeba někdy večer i na film vám to nechají dýl.

M: *No, jo.*

A: *No, to jo, no.*

Ale jim jde teda spíš o to, abyste nesurfovaly na internetu.

M: *Na Facebooku. Nám taky kdysi zrušili internet, nechali nám jenom počítač, ale bez Facebooku, šel nám jenom Seznam.*

Aha, a to bylo kdy a kvůli čemu:

M: *To bylo taky skrz to co tam psali.*

Tu 'hymnu' myslíš?

M: *No, ono to bylo zrušený nejdřív. Pak to dovolili, ale jenom tak, že nešel Facebook a žádný stránky, kde se dá psat. Takže jenom Seznam šel. To je k ničemu, že. Ani e-mail, nic.*

Jo, takže šlo to jenom tak, že ste mohly dělat jenom ty věci, který vám nedovolily komunikaci ven, je to tak, jo?

M: *Hm. No tak ti lepší mají telefon s internetem, že (směje se).*

Ale vy tady nemůžete mít telefony, tys říkala, že seš výjimka.

M: *No, jako já a ta Soňa dole vlastně, že.*

A: *Tak někdy tady sou ty výjimky, že mají aji normální děcka. Jako třeba Veronika, ta má mobil, že.*

M: *Jo, ale bez SIM karty. Oni jim dají normálně jako bez SIM karty na to, že. Ale že ona má propašovanou SIM kartu u sebe, to už je jedno, že.*

To si děláš srandu? Další telefon s propašovanou SIM kartou?

M: *Nooo (směje se) to tak tady, to je normální.*

A která holka to tady má? Dole někdo?

M: *Ne dole ne, tady naproti, ale ona to nemá u sebe pořád, to jenom odpoledne, když jí dají telefon.*

A: *Ale tak to spíš nemá jenom ona, to mají skoro všichni.*

M: *No tak podle chování, oni řeknou dáte nám telefon na písničky do sluchátek? A ona řekne jo ale SIM kartu mi tady necháš. A ona jim tam dá SIM kartu, ale ona má třeba ještě u sebe z domu.*

Ehm, a na té má internet a prostě si valí na netu, když potřebuje.

M: *Ehm, jo. Ale hlavně to není o tom, že by nemohla na počítač, to by jí nedali ani ten mobil, tam jde o to, že se nehádají o počítač, nemusejí se střídat. Jakože tam jedna sedí a střídá se s dalšíma dvouma a jedna je na mobilu prostě.*

Aha.

M: *Třeba já tam moc nechodím, já sem spíš na mobilu, prostě. Oni tam sedijou dvě a co.*

A: *Já spíš jakože na Facebook chodím jenom někdy, jako kvůli rodině, že napíšu, ale spíš se spíš dívám na filmy nebo tak.*

Jo?

M: *No, si postahujem filmy přes internet a díváme se na filmy.*

A: *No přes to, vite, tu stránku ulož to.*

Jasně, no. Takže jo, obě dvě máte Facebook, obě tam máte nějaký množství přátel.

A: *No.*

M: *Tisíc.*

A ty tam máš kolik tak zhruba?

A: *Tam mám tak 400 myslim.*

A jsou tam i děcka tady odsud z DDŠka?

M: *Jo, aji z jiných.*

A: *Hm.*

A kdybyste měly poměrem odhadnout, říct, kolik zhruba tam máš děcek, co byly dřív s tebou v diagnostáku a tak a teď jsou třeba někde jinde?

M: *Asi tak sto, sem ještě byla před tím ve dvouch.*

Tys nešla rovnou z Kopečku sem?

M: *Jo, já sem byla před Kopečkem ještě, já sem byla ve Zlíně a v Kelči ještě.*

Jo jasně v SVPčku, že?

M: *No.*

Takže tak stovka těch lidí, co tam máš sou děcka takhle ze zařízení, co ses s nima někde setkala?

M: *No, tak osmdesát, sto, tak.*

A máš mezi nima třeba i děcka, co tady odsud odešly ať už třeba do jiného zařízení nebo domů nebo tak?

M: *Jo, no.*

A ty, Aneto?

A: *Tak já mám asi tak půlku z toho, protože furt jenom po domovech sem. Takže spíš ta půlka.*

Ehm. A ste s nima jakoby nějak hodně v kontaktu?

M: *Občas.*

Občas, to je jak často?

M: *Tak nevím, jak s kým, že. S někým si píšu a s někým ani ne. Třeba někdo, s kým sem byla ve 12 někde, tak mi napíše, kdo sem, že. (směje se) tak mu to řeknu a on aha.*

A třeba z toho Kopečku konkrétně, máš tam jakoby někoho, s kým ste se zůstali bavit do teďka?

M: *Jo.*

A kdo třeba konkrétně?

M: *Tak Helena, ta blondýna, pak nevím, Soňa, ale ta je vlastně tady, pak ještě nevím ta Marcela.*

No jo, Marcela. A ta je teď kde?

M: *Tu Soňa potkává, ta je teď tady. Ona chodí někde tady na nějakou školu.*

A ty to máš teda Anet jak, s těma kamarádama na Facebooku z jinejch domovů?

A: *No, takže. Já to mám tak, že se bavím jenom s těma, ti co mi napíšou, jakože ti nejhlavnější třeba. Jakože ti, co jsem se s nima moc nebavila nebo takový ti, co byly nějaký trapní nebo nudní nebo tak, to je jenom koš, a ti co sou fajn, tak s těma si píšu.*

Počkej, co to znamená, že to je jenom koš?

A: *Tak nic.*

Jakože nevnímáš je, nereaguješ na zprávy, nic.

A: *Tak, no.*

A na tom Facebooku děláte teda hlavně co? Chatujete nebo tam dáváte i nějaký příspěvky na zed', třeba fotky a tak?

A: *Tak to je jasný, ne?*

M: *Já si to spíš jedu fotkama.*

Takže ty tam dáváš nějaký fotky jo? Třeba co tady nebo ve škole děláte a tak?

M: *Ne, jenom sebe. Já tam žiju jinej život, víte? Třeba na Facebooku nikdo neví, že sem tady. Jenom z těch, co tady sou taky.*

Kecáš.

M: *Fakt, oni, prostě. Já tam nepíšu žádný statusy jak ostatní třeba 'jááj, v tom pasťáku je nuda' a takový blbosti, vubec.*

Aha, a proč?

M: *Já nevím, protože se za to stydim.*

Fakt?

M: *No, nebo jako ne stydim, ale je to takový. Divný to je.*

Aha, takže nechceš, aby to ti ostatní, nebo jinak, ty zasvěcení, jakože ti přátelé, co..

M: *No, jenom pár kamarádů to ví.*

Jasně, někteří to vědí, tak protože s tebou byly třeba v nějakým tom zařízení.

M: *No jasně, nebo třeba kámoška, co ji znám odmalička z domu, že, tak ta taky.*

Aha.

M: *Sourozenci, že. To je jasný.*

Jo, takže ne všem to prostě jakoby dáváš najevo.

M: *Ne-e no, tak jako nějaký takový statusy 'jaj more pracovký' a takový sra... ty, jakože, blbosti, to ne jako, tss (pohrdavě se směje) to. Já jedu jinak, vite co, jakože tam sem jiná prostě.*

Jo, jasně slušňačka, co?

M: *No, no, no, asi tak.*

Aspoň trochu, přiměřeně, jako všeho moc škodí. (smích). A ty to máš teda Anet jak?

Tobě to nevadí? Nebo ty tam jakože píšeš nějaký statusy tady jakože odsud.

A: *No tak jako někdy jo, když sem fakt na... když se mi jako něco stalo. Tak sem třeba napsala, že třeba jo takové ty pocity, jaké sou tady, aby věděly děcka, třeba se mě ptají jaký to je.*

M: *Jo no, mě taky se ptají.*

A: *Tak třeba odepíšu na nějaký velký status ať to ví všichni, ať to nepíšu kolikrát do zprávy.*

Když jste sem přišly, vzpomenete si, co byla první věc, o kterou ste se tady zajímaly? Nebo co bylo první, co jste chtěly vědět?

M: *Jestli se tady může kouřit (směje se).*

No a dál?

M: *Nevim, jak můžu jezdit dom často, vycházky a tak.*

Jasně, nějakaj ten provozní řád prostě.

M: *No.*

A co bylo, asi možná ne tady, ale obecně ve všech těch domovech, je něco co vám tam chybí?

M: *Volnost.*

Jo a kromě volnosti a cigaret? Třeba nějakaj člověk?

A: *Pes.*

Hm, se psem se přes Facebook asi moc nekontaktuješ, že?

A: *Jak to, že ne. Přes Skype.*

No jasně, přes fotky nebo přes Skype. A ty to takhle máš?

A: *No, tak to je jasný.*

Jo ty máš pejska někde, jo?

A: *No, a mám normálně Skype a skypeji.*

A co je to za rasu?

A: *Zlatý retrívr křížený s labradorem.*

Tak to je krasavec, že?

A: *Tak to je jasný, tak určitě.*

Fakt jo? Nevymýšlíš si ted'?

A: *Ne, fakt mám psa.*

Takže když je ti po něm smutno, tak tam máš jeho fotky a prohlížíš si je.

A: *Jo no.*

M: *(směje se)*

Mirko, co se tak uchychtáváš, holky, že vy mě taháte za nos.

M: *Ne tak já nevim, že má psa, já se s ní moc nebavim jako takhle o rodině a tak.*

A: *No, proč by se mě ptala na psa.*

Jak rychle po tom, ty jsi tady Aneto, relativně krátce, tři měsíce, jak rychle po té, cos přišla, ses kontaktovala s někým blízkým, ať už je to rodina, nějakí kamarádi nebo tak, přes Facebook?

A: *Na druhý den.*

A proč ne hned první den?

A: *Protože to bylo takové, že sem se musela seznámit, takové jakože vybalit, ukázat ty místa a takové a to trvalo moc dlouho, moc dlouho, takže ten první den byl...*

A holky tě na počítač pustily hnedka, jo?

A: *Tak ony tu nebyly.*

Jo aha. A když přijde třeba někdo novejš, nějaká nová holka a chce honem na počítač?

M: *Tak podle toho, jak vypadá, jaký má hadry (směje se).*

A: *Podle toho, jak se chová, no.*

Jo a co je důležitý, podle toho jaký má hadry, jakože jestli je značkově oblečená nebo co?

M: *Neee, tak právě podle toho, co nám pučí, ne?*

A: *Ne, spíš to je tak, jako ne že bych ted' za sebe, ale spíš když se podíváme jak se chová. Když mi řekne 'pusť mě vole na ten počítač' tak to je jasné, že ne. Prostě dělá ze sebe. Ale pokud je normální, přijde a normálně řekne, tak proč ne, že.*

Takže záleží to na domluvě, na nějakých sympatiích k tomu člověku, jo?

M: *No.*

A: *Jo. A prvně se musí člověk poznat a ne že všechno chce hned a že.*

Jo, tak to je to, cos říkala, že se tady snažíte dodržovat takový to jeden za všechny.

M: *No, tak sme vlastně skupina, ta skupina to je.*

V průběhu rozhovoru přišla Žantea s tím, že Kamila ze spodu musí jet do nemocnice.

M: *To je hrůza, to je jak na psychiatrii tady, ta se přepráškuje, de do nemocnice.*

A: *Kamila, no.*

Ježišmarja, čím se přepráškovala?

M: *Nevim, ňákýma práškama.*

Kde je vzala?

A: *Tak ona to vzala na spaní nebo to. Ale ona aji dřív.*

M: *Z domu, ne?*

Tak oni vás tady moc neprohledávají, že, když přijdete z vycházek?

A: *No, ne, to je právě chyba. Jakože třeba u nás ne, ale u těch mladších holek. U té Kamily, protože oni ví, že byla v Opavě za to, že byla prostě...*

Jako závislá na něčem?

A: *Ehm.*

M: *Ne, ona je prostě, ona mluví sama pro sebe, ona je jak blázen.*

Jako třeba schizofrenie nebo tak něco?

A: *No, to ano, to ji čeká. Nejspíš.*

Prej to ji čeká...

A: *Ano ale, tak když mluví člověk sám se sebou? To je jak kdybych mluvila tadyk s nějakou květinou. Přitom tady žádná není. Takže to je úplně blbost, ne? Takže to je prostě ta schizofrenie a jak to není schizofrenie, tak je to magor.*

Jo, jasně, ty to máš úplně rozškatulkovaný.

A: *Ano.*

Ještě mi řekněte, co jsou takový nejčastější témata, který s těma kámošem na Facebooku tak nejvíc probíráte? Na tom chatu?

A: *Kdy pudem ven.*

M: *Jako s kým? já si moc nepišu s nikým, nevim.*

A: *Kdo mi co přinese.*

M: *Já si píšu s mladým akorát a se spolužákama.*

A mladej ví, že seš tady?

M: *Ehm.*

Ten jo. A mladej je taky v nějakým takovým zařízení?

M: *Ne. Bývalej byl v tom, ve Strílkách.*

No a s mladým si teda nejčastějš píšeš asi jak se máš, co děláš, kdy se uvidíte.

M: *No, asi jo.*

A ty Anet?

A: *Tak kdy pudem ven, kdo mi co přinese. Ale já si nepišu ani moc s kamarádama, já si spíš píšu s rodinou.*

Takže častěji s rodinou než s kámošem, jo? Jako že ti je po nich smutno?

A: *Ne, tak že mi musej něco přinést, nebo když něco chcu.*

A je ti tady teda po někm tak smutno, že si to vynahrazuješ právě tím, že jsi s ním na tom Facebooku, kromě toho psa teda?

A: *No tak kromě psa asi moje sestra.*

Kdybyste dostaly od vychovatelů možnost strávit celý den podle sebe, ale jenom tady v prostorách DDška. Co byste dělaly celej den?

A: *Tak cigarety, ne.*

M: *Kouřila bych.*

A: *Celý den.*

Ale to nesmíte v prostorách DDška, ani venku.

M: *Ne.*

A: *Ne.*

Takže něco z toho co můžete?

M: *Na Facebooku asi.*

A: *Bych tady udělal nějakou párty, ne.*

M: *Jídlo ať nám koupí, plno. To je tady paní, fakt, já sem včera myslela, že chcípnu hlady. Na snídani rohlíky s medem.*

A: *A jenom dva.*

M: *A jenom dva. A na oběd, co to bylo...*

Hej, vy tak moc jíte? Já to nechápu.

A: *Tak kdybyste tady byla každej den zavřená a jedla byste furt to stejné dokola a furt.*

M: *Každej den máte na pití čaj, každej den, co sem tady – čaj.*

Jo, a ještě takovej ten, co je jak v nemocnici, taková ta ponožková chuť.

M: *Jo, to je furt, hnus a ty jídla. Špagety se špenátem, fazole, čočka dohromady.*

A: *A když třeba ty špagety, kdyby, oni je dělají třeba dobře ty špagety, ale dávají tam vodu.*

M: *Anebo rozvařený těstoviny.*

A: *A to maso dávaj z konzervy.*

M: *Anebo třeba Karel, ten co tam je dneska, dělá všechno slaný. To maj jak kdybyste z moře vodu pila, rýži úplně slanou dělá.*

A: *Já si někdy říkám, oni dělali kuchař číšník asi určitě, tak jakože to mohli udělat. Nebo já sem chtěla říct, tak jak můžou vařit doma, když vaří takhle...ble. Ta rodina musí být nakažená nějakým virem nebo já nevím (směje se).*

M: *Tak já třeba ji když doma vařim, tak radši dám málo soli a solničku na stůl, než aby to bylo přesolený, dosolit si to může každej vždycky, ale slaný, to nikdo jíst nebude. To je logický, ale on to nikdy nepochopí, když mu to řeknem.*

A vy si tady nevaříte sami? Že byste jako někdy tak ...

M: *Ne.*

A: *Jako někdy jo.*

M: *Ale musíme si koupit my z kapesnýho, to máme tři stovky. A co. Tto na cestu si necháme, když jedem domů, na cigára a nikde žádný už, na čínský polivky, to je jediný, na co nám to ...*

Proto na těch polivkách všichni tak ujíždíte, že? Je to levný.

M: *No, 4 koruny stojí a ze dvou se najíte. Dobře. Nebo aspoň já teda. Protože to se nedá to jídlo tady.*

A: *Z polivek sem přibrála tady 5 kilo.*

M: *A ničí to žaludek, a stanete se na tom závislá.*

No, když si do toho dáš to koření, tak možná jo. Tak jo, ještě mi teda řekněte. Vy jste říkaly, že máte v přátelích i děcka tady z DDS i z jinejch bytů. S něma si píšete často nějak?

M: *No třeba 'puč mi cígo', 'puč mi, dej mi polivku'.*

A: *No když něco potřebujem.*

A jak si to pak třeba předáte?

M: *Tak řeknem, ať jde do úklidové místnosti, a ona přijde viš co, si to vezmem a ...*

Nepotřebujete souhlas vychovatelů nebo tak?

M: *Neptáme se většinou.*

Ale měly byste.

M: *A když se zeptáme, jako občas se ptáme, ale když se nechceme ptat, třeba to je holítko, to tady nemůžem mít u sebe, tak ona de do té úklidové místnosti, tam mi to třeba nechá, já tam jdu, vezmu si to, jo, no a tak*

A: *Tak to chodí, však vite jak.*

No, právě, že sem myslela, že vim a zjišťuju, že nevim. A co si tak teda nejčastějš takhle půjčujete?

M: *Tak jídlo, ne.*

A: *Většinou to jídlo.*

M: *A oblečení.*

Ještě k těm přátelům na tom Facebooku. Vy ste říkaly, že tam máte i děcka, co jste je potkaly v jinejch zařízeních. Máte tam třeba nějaký lidi, který vůbec neznáte, jenom pro to, že to sou třeba kamarádi nějakých vašich kamarádů?

M: *Ne tak třeba co mám tady. To dřív sem si přidávala, co neznám, 'jo dobrý seš pěkněj, vezmu si tě do přátel', tak mám tam, co neznám, no, to je jasný.*

Ale teďka už to jako neděláš?

M: *Ne, ale nebavi mě, jak někdo píše 'jdu si promazat přátele', mě to nebaví. Ale aspoň mám víc lajků, vite. U fotky a tak.*

Tobě jde o to abys měla lajky na fotkách, jo?

M: *No tak dřív jo, ale teď už je mi to jedno.*

A: *Pche, jasně (směje se).*

Jo, a jak tady probíhá kontrola toho, co, a s kým si na Facebooku píšete? Alžběta říkala, že tady snad chodí nějakaj ajťák jednou týdně, nebo tak nějak, to kontrolovat.

M: *Hm, no, tak nějak, ale jako nevim.*

On jako nějak proleze historii toho počítače nebo co?

M: *Hm, ale on chodí tady tak jednou za tři měsíce.*

Takže ne nějak často, jenom třeba když je nějakaj průšvih?

M: *No, spíš.*

Takže preventivně, třeba jednou týdně, to ne, jo?

M: *To asi ne, on je takovej línej.*

A to probíhá jak, když on přijde?

M: *No nijak, já sem ve škole, on chodí dopoledne většinou.*

Ale teda nějaká kontrola, když třeba píšeš maily nebo tak něco, nechte to po době nikdo? Nekontroluje, co píšeš?

M: *Ne, tak to ne, to třeba když sou problémy jenom... (přemýšlí) ale beztak se nemůže podívat k nám na Facebook, když mu nedáme heslo, ne?*

Já právě nevim, jak to funguje. Jakože Alžběta říkala, že když se právě provalily nějaký ty průšvihy, tak že oni to zjistili jakoby zpětně z té konverzace.

M: *Jo, tak ale to mu ukázly holky, on nemá právo se nám chodit dívat...*

Že se jako přiznaly třeba, jo?

M: *Jo.*

Ty seš tady Mirko asi nejdýl, z téhle skupiny určitě, takže budeš mít v hlavě asi nějaký věci, co se tady děly skrz to, že se třeba přes ty facebookový stránky zkontaktovaly děcka z různých bytů a něco provedly.

M: *Tak tady byly dřív normálně návštěvy, se mohlo chodit na byty dřív.*

Aha.

M: *A pak to zakázali, nebo tady..*

A jak je to tak dávno, kdy to zakázali?

M: *Už dlouho, dva roky asi, no, sem tady tři, tak rok to tak bylo, možná půl roku, třičtvrtě.*

Jo, takže ze začátku, jaks přišla, tak ste se mohli normálně volně navštěvovat, pak to nedělalo dobrotu...

M: *No, tak oni tam spolu to, vite, no...*

Jo, vim, měli techtle mechtle (smích) takže jo, se to zakázalo s tím, že teď, když dete na návštěvu, tak se hlásíte u obou vychovatelů těch skupin a abyste s těma děckama byly v kontaktu, tak vlastně používáte ten Facebook.

M: *No.*

A vy si teda domlouváte, co si kde vzájemně necháte a tak. A co třeba nějaký hromadný útěky nebo hromadný vzpoury nebo tak něco?

M: *To už teďka vůbec, to dřív bylo jako, dřív se takhle domlouvalo.*

A pamatuješ si to třeba?

M: *Jo, já nevím, to si třeba napsali 'po večeři, nebo jak pudem z večeře', tak ono se chodilo normálně kouřit za bránu, že, chodilo se dřív.*

Fakt?

M: *No ale ven, jakože ven, že to nebylo v areálu, to se normálně mohlo, že, a teď už ne ale. Aji s vychovatelem sme chodili.*

Houby...

M: *No a to sme normálně mohli jít, že a tak sme stáli za bránou a kuřili sme a oni se dohodli, že u kouřové, že prostě všichni utečou. A oni třeba řekli 'omlouváme se, my musíme jít' třeba a odešli, omluvili se jako a odešli, utekli prostě.*

A: *No, jedna učitelka, tady ze školy, mi říkala, že vlastně, minule, už dávno, to nevím jestli tu už byla, že když někdo utekl, tak se, a chytili ho, tak se mu stříhaly vlasy.*

M: *To bylo v Koutech, to už je dvacet let asi.*

A ještě něco si takhle vybavíte?

M: *Si normálně napsaly třeba 'mrdko, počkej na večeři'. A jak šla na večeři, dostala. Nebo 'hej zdar to to to, nechceš se mnou zmlátit tu' a něco si vymyslí, 'ona o tobě říká, že seš piča' a ona řekne 'Fakt? Tak pudem do ni'. A už máte dva lidi hned a tak se to povýší třeba na pět. To bylo dřív jako. A pak normálně na večeři na šli s zbili ji.*

A co dělali vychovatelé, ti to do toho snad nějak zasáhli, ne?

M: *No, ale tak to máte rozdělený, to máte jídelnu a tu chodbu, že, co je tam. A oni na té chodbě. A ti vychovatelé, než doběhli, tak co, že.*

A: *To tam krev už byla.*

M: *Tam normálně holku kluci, že, mlátili holku.*

A kvůli čemu?

M: *Tak ona byla takovej, chlap, že.*

No ale tak udělala jim něco? Nebo si někdo jenom vymyslel, že mu něco řekla, nebo udělala?

M: *No, udělala, nevím co.*

A: *Jak Denisa, že, dělá ze sebe šaška no a teď je jak kluk, no. A líbí se jí z vrchu Pavel kluk, a třeba když jí s ním někdo chodí nebo tak, tak ona nám dělá naschvály tak, aby třeba, aby spolu ti dva nebyli. Buď dělá do té holky a řekne holkám, že ta holka něco udělala a tak, takže sou hádky, hádky, hádky a tak ne...*

A to takhle šíří přes ten Facebook?

A: *No, taky.*

Tak jo. Kdybych vám teď dala vybrat mezi dvěma dvojicemi věcí, tak mi řeknete, co z toho byste si vybraly spíš, jo? Tak kdyby vám někdo nabídl vlastní počítač s internetem anebo vlastní pokoj, co byste chtěly?

A: *Počítač.*

M: *Počítač.*

Kdyby vám někdo nabídl vlastní počítač s internetem a krabičku cigaret?

M: *Počítač.*

A: *Krabičku cigaret.*

M: *Já chcu počítač, krabičku si můžu koupit kdykoli.*

Anebo vlastní počítač s internetem a nějaký playstation, herní konzoli, něco takového.

A: *Počítač.*

M: *Počítač.*

A jsou nějaký tři věci, bez kterých byste tady nevydržely? Kromě cigaret...

M: *Tak vycházky, kdyby nebyly, počítač a televizi třeba, to potřebuju se dívat.*

A: *Tak počítač, vycházka a asi...třeba návštěvy.*

Na zprávy se dívat, no úplně to vidím (smích).

M: *Ordinace v růžové zahradě třeba.*

Jaký způsobem vůbec probíhá nějaký určování toho, kdo kdy na tom počítači bude?

Máte to nějak rozdělený, třeba podle věku, podle doby pobytu tady?

M: *Ne, my si řeknem. Normálně tam sedí, já ji řeknu 'prosim tě pusť mě tam' a du tam já.*

Hm, a dycky se domluvíte

A: *Buďto tam pustíme někoho, nebo kdo je na tom počítači fakt jenom s tou rodinou třeba Mirka, nebo tam byla Denisa, tak buďto tam sou dvě, protože tam sou vlastně dva internety jakože Mozilla a Google, takže můžeme zároveň.*

Takže většinou se nějak domluvíte, nehádáte se kvůli tomu?

A: *Někdy, někdy, někdy.*

M: *Já se nehádám, já mám telefon.*

A když vám seberou kabely od počítače a máte zákaz a ty máš ten svůj telefon s internetem, půjčuješ ho holkám?

M: *Ne.*

A stalo se teď někdy, že holky měly utrum počítače, ale ty sis byla na mobilu

M: *Jooo, ony mě prosily, říkám 'ježiš ne, to sou zbytečný problémy pak pro mě'.*

A kdyby to bylo naopak, kdyby měl někdo jinej mobil s internetem a ty bys měla zakázaný počítač a chtěla by sis s někým něco napsat, tak bys nechtěla, aby ti ho půjčili?

M: *Já nevím, já bych měla, já bych si sehnala svůj.*

A: *Spíš já bych třeba nedovolila, ale kdyby někdo potřeboval, fakt moc potřeboval tak jo.*

M: *Tak to taky kdyby moooc potřeboval nebo chtěl.*

Jako kdyby šlo o nějakou podstatnou věc, ne kravinu, ne si tam jen s někým z nudy psat.

M: *Tak jo, takhle jo.*

Vzpomenete si, kdy naposledy ste se bavily na Facebooku s někým z nějakýho jinýho výchovňáku?

A: *Včera.*

A kdo to byl a o čem ste se bavili?

A: *To sou spíš malý děcka. Mají 12 roků a oni mě mají strašně rádi, tak mi napíšou někdy, jak se mám, jestli budu někdy za nima nebo tak.*

A stane se někdy, že jsou třeba v nějakým jiným zařízení a napíšou ti, že plánujou útěk?

A: *Jo.*

Jo? A jak na to reaguješ?

A: *Tak jim třeba řeknu nedělej anebo dělej co chceš.*

A jako nějak nápomocná u toho útěku třeba seš?

A: *Ehm, jo.*

Jako když chce někdo utéct, tak mu s tím pomáháš?

A: *Jo, ano.*

Jo? A jak?

A: *To je moje věc, ne?*

Ale mě by to docela zajímalo.

A: *Hm.*

Neřekneš mi to, jo?

A: *Ne.*

M: *Šak ale ona to nebude nikde říkat.*

A: *To je jedno, může být něco moje, ne vole?*

A ty Mirko ses teď s někým takovým kontaktovala?

M: *No, třeba.*

A s kým a kdy to bylo?

M: *Tak normálně, ale když už s někým, tak jak se má, co je novýho, jestli furt někde je nebo jestli už je doma. No a tak.*

A co většinou je ta odpověď od těch děcek? Že furt někde je nebo už je doma?

M: *No, že furt někde je.*

A nějaký průšvihy maj, nebo už sekaj latinu?

M: *Jooooo, právě že ne, nikdo! Právě že oni sou ještě furt horší.*

Jo? Přijde ti, že se ještě zhoršujou?

M: *Jo.*

A to sou spíš holky nebo kluci?

M: *Kluci spíš.*

A máš někoho na kom jako fakt vidíš, že se řítí někam do háje?

M: *Jo.*

A máš nějak snahu mu třeba pomoci, něco mu říct nebo na to kašleš?

M: *Ne, kašlu na to, protože, to nemá cenu, vite.*

Jako, že je to každého věc?

M: *no, asi tak*

Tak jo holky, díky.

Soňa:

Tak jo, na začátek se tě zeptám, jestli bys mi mohla říct, jak to tady funguje jako by s internetem. Jak to tady máte? Jak často se dostaneš na počítač, na internet a jak to probíhá?

Tak to máme jakooo, máme rozpis, že každé po půl hodině. O víkendu nevím, jak to maj. A třeba tam bývám dvakrát prostě, dvakrát za den.

A počítače tady máte v rámci školy, nebo na pokoji, teda na bytě?

No, na bytě.

Jeden společnej pro všechny?

Ehm.

A ten internet tam máte zapojenej od rána do večera nebo jak?

Od rána do večera.

Jo? Vy si tady od vychovatelů nepůjčujete ty kabely k tomu? Holky nahoře to tak musí dělat.

Ne, my ne.

Vy máte teda pořád internet v počítači?

Jo, ale jako máme určitou hodinu, kdy můžeme zapnout a kdy vypnout.

Ehm, ale teda šňůry vychovatelům nevracíte.

Ne, my ne.

Tys říkala, že tady můžeš být tak dvakrát denně na počítači. Stačí ti to, nebo bys třeba ocenila častěji nebo naopak klidně i méně často?

No vic. Aspoň čtyřikrát, pětkrát. Já bych tam byla furt klidně.

A co tam tak děláš nejčastěji?

Tak dřív sem si psala s kámošama a tak, ale teď už tam jenom hraju hru, no.

A jakou?

Ježíš, já nevím, jak se tomu říká.

To je nějaká on-linovka jo?

No, to je právě že jako na Facebooku.

Takže ty, když se připojíš na Facebook, tak hned hraješ hru, nebo se třeba s někým aspoň pozdravíš, napíšeš mu, jak se má a tak?

No, tak jako tady se to strašně seká, takže tady si většinou píšu.

A s kým tak?

Ježíš...ze sestrou.

A jak často si s ní tak píšeš nebo jinak, kdybys měla jmenovat tři lidi, se kterými si na Facebooku nejčastěji píšeš...

Tak ze sestrou, s mamkou a s kámošem.

Tys říkala, že tady máte s holkama nějakej rozpis na ten počítač, to jste si udělaly samy?

Ne, to nám vychovatelka udělala.

A dodržujete to?

Jo, teď už jo.

A dřív ne?

Ne, tak ony se tam většinou hádaly a tak, tak jako vychovatelka jim řekla, že nebudou chodit na počítač, když se budou hádat, tak už se nehádají.

A jak to třeba probíhá, když přijde někdo novej sem?

Tak oni to přepíšou. Přide a vychovatelka to znovu udělá ten rozpis.

Takže se třeba nestane, že byste jí řekly 'ty seš nová, ty na počítač nepudeš'.

Ne!

Ty už tady budeš tak čtyři roky, kdo, nebo co, ti tady nejvíc chybí?

Tak kámoška s kámošem.

A to sou děcka odkud?

Tak oni tady byli právě že taky.

A kam teda šli?

Ježíš, jedna měla se mnou chodit tady na školu pod kopec, jenže ta utekla, tak to jako to, pokazila. A kámoš šel dom, na zrušku.

A ta holčina je teda na útěku?

Ne, oni ju převezli a teď už je asi doma.

A ty jsi s nima nějak v kontaktu?

Už vůbec ne.

Ani přes ten Facebook si nepíšete?

Ne.

Ale to bys přece mohla, ne?

No, nevím, ne.

Když jsi sem před těm čtyřma rokama poprvé přišla, co bylo první, co tě zajímalo?

Jestli budu někdy dom, jako. Kdy teda budu dom.

A třeba takový to, s kým budeš na pokoji nebo tak?

Tak to už vůbec nevím, to si napamatuju.

Tys říkala, že je ti nejvíc smutno po té kámošce s kámošem, ale že se s nima stejně ani přes ten Facebook nekontaktuješ. Jak si teda vynahrazuješ to, že už je tady nemáš?

No, tak nevím, už sem se s tím smířila prostě.

Tys říkala, že nejvíc si na Facebooku píšeš se sestrou a i s mamkou. O čem se tak nejčastěji bavíte?

Tak toš co je doma novýho.

Píšeš jim třeba co novýho se ti stalo, co ve škole a tak?

Ne, tak to většinou mamka se mě zeptá, tak jí napíšu.

Kdyby ti tady třeba vychovatelé dali možnost, že bys měla celej den vyhrazenej jenom pro sebe a mohla bys ho strávit jak chceš, ale jenom v areálu DDŠka tady. Tak co bys dělala?

(dlouze přemýšlí) nevím, já ani nechodím na vycházky ven. Já jsem radš tady.

A co tady teda děláš?

(dlouze přemýšlí)

Tak učíš se, čteš? Maluješ něco?

No, maluju si nebo si třeba uklízím.

Takže tobě nějak o vycházky ani nejde?

Ne-e.

To seš teda jedna z mála (smích) když teda zůstanem u toho Facebooku, tak kolik tam máš asi tak zhruba přátel na tom svém profilu?

Měla sem asi přes 800 a to sem mazala skrz přítele.

A proč?

Tak já sem tam měla většinu, který sem ani neznala, nebo sem dávno si s nima ani nepsala, tak sem si je smazala a teď tam nevím kolik mám, asi sto. Možná přes sto, nevím.

A máš mezi těmi přáteli na Facebooku i nějaký děcka, co s tebou byly třeba v nějakým jiným zařízení než tady? Třeba v DDÚčku a tak?

Už ne, já sem je všechny smazala.

To jsou právě ty, který sis promazala, jo?

Ehm.

A příteli to jako nějak vadilo, že tam máš děcka, který třeba neznáš nebo tak?

Ne, tak on říkal 'ukáž mi Facebook', tak sem mazala aji zprávy dřív, co sem si tam psala? (rozpačitě se směje)

Jak to? Ty ses styděla za to, nebo ses bála, že na sebe prozradíš víc, než bys chtěla?

No, spíš to. (rozpačitě se směje)

Takže s děckama, co s tebou byly v diagnost'áku, vyjma teda Mirky, ta je teď s tebou tady, se už nijak nekontaktuješ?

No, ne-e.

A co třeba s děckama tady? Vy ste tady na jednom bytě, ale nemůžete moc třeba chodit na byty ostatních, nemůžete se tak moc navštěvovat.

To si píšu jenom s Mirkou.

A o čem si tak s Mirkou píšete?

Tak kdy de ven, nebo když je na vycházce, tak ať ji du naproti nebo když chce něco pučit nebo já, tak si napíšeme.

A jak to pak probíhá, když si chcete něco půjčit?

Tak se zeptám a normálně tam jdu nahoru.

A to můžeš jít a dát jí to?

Jo, no.

A když jsi teda tady na internetu, nebo na tom Facebooku, kontroluje někdo z vychovatelů, nebo obecně, probíhá nějaká kontrola toho, který stránky navštěvujete s kým si píšete a takhle?

Ne, ale oni říkají, že tam nemáme nic psat. Nebo třeba nemáme jít na to, na co nemáme.

A jako, to asi nekontrolují protože to třeba někdo poruší a nedozví se to, že.

A stalo se teď někdy nebo i dřív, jestli si vzpomeneš, že jste ten internet měly zakázanej právě proto, že někdo udělal nějaký průsvih?

To ne ale, my sme to špatně vypínaly, my sme to prostě vypínaly, jak je v tom počítaču to kolečko, jak se to zapíná, a nám se to pokazilo, a tak sme měsíc byly bez počítače.

A to bylo teď někdy?

To už je tak tři měsíce zpátky asi.

A že by třeba celý domov tady byl bez internetu?

To bylo minulej rok.

A to bylo kvůli čemu?

Když nějaká holka napsala doma o tady tom domovu nějakou básničku sprostou nebo co tam psala. To sme byli no, ale nevím už ani jak dlouho.

A stalo se, nebo za dobu co jsi tady, zažilas, že by si třeba děcka tady v domově přes ten Facebook domluvíly útěk? Že třeba někomu napsali 'hele, za chvíli jdu na vycházku, počkej mě tam a tam'?

Ne-e, to vůbec nevím.

Tys říkala, že bys ocenila, kdy bys tady na tom internetu mohla být častější, to kvůli čemu?

Tak abych se tady nenudila.

Takže ty tím zaháníš nudu? Když nemáš co dělat, tak jdeš na počítač?

Ehm

A kdybys teda na tom počítači mohla být častější, tak co bys dělala?

dlouze přemýšlí

Tak jinak, když teda sedneš, zapneš počítač, jakou stránku navštívíš jako první?

Facebook. (rozpačitě se směje)

A pak?

Pak si k tomu pustím písničky a pak si píšu přítelovi SMSky.

A kdybys měla možnost si vybrat mezi dvěma věcmi – buď bych ti nabídla vlastní pokoj nebo vlastní počítač s internetem. Co bys chtěla?

Počítač.

A kdybich ti nabídla vlastní počítač anebo krabičku cigaret?

(dlouze přemýšlí), no kdybich ty cigarety neměla, tak ty cigarety.

A vlastní počítač nebo Playstation? Nějakou tu herní konzoli prostě?

Počítač.

A kdybys mi měla jmenovat tři věci, bez kterých bys tady nevydržela?

Telefon, počítač a cigarety.

A ty tady můžeš mít telefon u sebe?

No, jak u které vychovatelky.

Ehm. Jo. Nevím, jak to funguje tady na tomhle bytě, ale vy když přijдете z večere, tak máte takovej ten úklid, že musíte se jít všichni okoupat a uklízet. A neměly byste v tuhle dobu být napočítali, je to tak?

Ehm, jo.

Dodržují to všechny holky?

No, občas třeba jedna neuklízí a sedne si k tomu, že.

A co pak v takovém případě děláte?

Nic.

Necháte ji

Jo.

A kdyby přišla vychovatelka, nebyl by to průšvih, že tam sedí místo, aby uklízela?

Ne, tak oni třeba řeknou, že má uklízet a ne byt na Facebooku.

Ale neznamená to, že by vám pak ten počítač zakázali, že máte uklízet?

Ne-e.

A vám to nevadí, že ona se fláká, místo aby vám pomáhala uklízet?

Tak každéj máme svůj úklid.

Aha, takže ty si odbudeš svoje a máš jakoby splněno a že ona si to svoje neudělá, tak to je její chyba?

Ehm.

Tys sice říkala, že se vám to nestalo, ale co teda byste musely udělat, aby vám vychovatelka řekla, že budete bez počítače. K jakému velkému porušení pravidel, nebo provinění by muselo dojít? Co byste udělaly špatně?

Tak kdybychom tam třeba, já nevím, se dívaly na to, na porno, nebo já nevím, spíš u tady tohoto to dělej nebo fotky nahatý, když tam dáváme.

Jakože nějaký vaše fotky? Nebo stažený z internetu?

No, spíš naše.

Ty jo, a ty mezi přáteli teda fakt nemáš nikoho třeba z toho DDÚčka? Kdo tam všechno byl, myslim Kamila, pak Marcela...

Jo, Marcela, tak tu tam ještě mám, s tou se občas potkáme tady na nádraží.

A v přátelích na Facebooku ji teda máš

Jo no, tu tam teda mám.

A píšeš si s ní?

Ne-e, nepíšu.

A když se potkáte, tak se pozdravíte třeba?

Jo, to jo.

A ta je kde teda teď?

Ta chodí sem na školu, na zdravotku a bydlí tam, kde bydlela.

A Marcela a Mirka jsou teda jediný, koho tam z toho DDÚčka máš? Nebo si vzpomeneš ještě na někoho? Byla tam ještě myslim Helena.

Jo, tak to nevím, tu tam možná mám taky, ale nepíšu si s ní.

Katka myslim.

Taková ta tlustější? Tak tu tam nemám .(směje se)

A proč ne?

Tak protože sme...Mirka minule ju chtěla zabít nůžkama.

Jo, to si pamatuju, to sem tam tenkrát byla. No a pak nějaký kluky si z DDÚčka pamatuju, ty tam nemáš?

Ne, ty sem vymazala.

Všechny jo? Kvůli příteli?

Ehm

Tak jo, já myslím, že konec. Můžem na večeri

Žaneta:

Tebe už se nebudu ptát na takový ty základy, jak to tady máte s internetem a Facebookem, a tak. To už jsem si tak nějak všimla. Ty seš tady jak dlouho, ve výchovňáku?

S útéčkama?

No prostě od prvopočátku?

No tak dva roky.

A útěků máš kolik?

Dva dlouhodobé.

A předpokládám teda, že profil na Facebooku máš taky.

Ehm

Jeden?

No.

Kolik tam máš tak asi přátel?

Přes tisíc pět set, tisíc sedm set.

Jo? A znáš je všechny?

Neeeeee.

A co to je teda za lidi, když je vlastně neznáš?

Nevim, tak furt, tak ne, kámoši mají víc přátel, brácha a tak, tak já sem si též potvrdila pořád.

A máš tam třeba...bylas před tím v diagnostickém ústavu, než si šla sem?

Ehm

Jo? Máš tam třeba děcka z diagnost'áku nebo takhle na tom Facebooku?

Ne-e.

Nebavíš se s nima už?

Ne.

Ani tě nenapadlo si je přidat? Nebo mělas je třeba někdy přidat?

Jo, jednu mám, jednu holku, ale ta přišla též se mnou tady. A už je doma, má podmínku.

A seš s ní nějak v kontaktu?

Ne-e, já ji nemám v přátelích.

Takže tě nezajímá co dělá, jak se má.

Ne-e.

Když tady jdeš na počítač, tak tam nejčastěji děláš co?

Nudim se.

No a když seš na tom počítači?

No tak na Facebook.

A na tom Facebooku je nejčastější tvoje aktivita jaká?

Nevim, když tam nikdo není jakože, tak hraju hry nebo se divám na filmy a tak.

A když tam někdo je?

Tak si píšu a tak.

A s kým tak nejčastějš?

Nevim, různě, brácha a kamošky a tak, kamarádi.

A jaký kamošky?

Z domu.

A o čem se tak bavíte?

Nevim, různě.

Například?

Nevim, třeba kde byla dneska a tak.

Ty seš tady dva roky, na vycházky a na nějaký dovolenky asi jezdíš domu, že?

No.

A kdo ti tady nejvíc chybí, když třeba zrovna nejedeš na tu vycházku domů?

Nikdo.

Není ti smutno po nikom?

Jako z tadyma?

No spíš z těch lidí co máš jakoby venku.

Jako doma? Rodina?

Třeba. Jako by, když ty seš tady, kdo ti tady nejvíc chybí z těch lidí, se kterými tady nemůžeš být?

Nevim, různě. Rodina celá, Ostrava a tak

A seš s nima nějak v kontaktu, když je ti po nich smutno?

Telefonuju jim a tak.

Rodičům telefonuješ?

Všem.

Oni nemají Facebook, třeba, že by ses s nima jakoby kontaktovala a tak?

Brácha má.

A s ním a stěma, co mají ten Facebook si teda píšeš spíš na tom Facebooku?

Nevim, různě, podle nálady.

Jo, a co třeba vychovatelé. Máš na Facebooku tady ty vychovatele odsad'?

Ne.

Ale některý děcka tam vychovatele mají, proč ne ty?

A proč jo?

Já nevím, tak někteří říkaj, že to je fajn, že se jich můžou zeptat, když potřebujou s něčím poradit, tak jim napíšu a tak.

Ne, nemám je tam.

Přijde ti to zbytečný?

Ehm.

Nebo bojíš se třeba, že by pak mohli vidět, co si píšeš nebo takhle?

Ne, nechci je tam, na co.

Mezi přáteli na Facebooku máš aji děcka tady vodsad', předpokládám.

No, mám.

Jenom děcka tady z bytu nebo i z jinejch skupin?

Tak když něco potřebuju, tak tam musím mět všechny.

A co si tak s něma píšeš?

S nima? Jestli mi jdou vyžehlit vlasy nebo tak.

Vy se jako nějak domlouváte?

Jo, napíšu 'pod' na chodbu, domluv to a to', a tak. Nic víc.

A jenom takovýchle věci si tak domlouváte nebo třeba aji když tě někdo naštvě, tak ho třeba pomlouváte?

Ne, já nepomlouvám.

Takže třeba když tady byl ten problém, že holky po Facebooku nadávaly a vyhrožovaly holce, co sem měla přijít, tak toho ty ses neúčastnila?

Ne, proč bych to dělala?

Tak já nevím, třeba ses jí chtěla pomstít.

Tak jí to snad řeknu do očí, ne?

A když je to někdo na jiným bytě? Z jiné skupiny?

Tak jí to řeknu ve škole.

Ještě by mě zajímalo, tys říkala, že seš tady dva roky a mělas dva útěky. Jak se ti povedlo utýct?

Poprvé sem utekla vychovateli a podruhé sem se nevrátila.

A tomu vychovateli si utekla jak?

Z Kauflandu.

Ste šli nakoupit a tys prostě zdrhla.

Ehm.

A byly to nějaký plánovaný útěky nebo sis prostě řekla, že teď zdrhnu a udělalas to?

Ehm.

Neplánovalas to teda?

Ehm.

Ty nejsi moc sdílná. Minule si mi přišla víc upovídaná.

Hm.

Si unavená z toho hledání pokladu, že?

Hm, nebaví mě to tady. Chvilu sme byli venku, to je jak dlouho, tak dvě hodiny ne, a od té doby sme zase tady zavření.

Hm, jo, hele. Je ten Facebook třeba tady pro tebe hodně důležitěj? Jakoby být na tom počítači, mít tu možnost se s někým kontaktovat nebo takhle?

Jo.

A cos dělala třeba, když si sem přišla, tak jak rychle od toho, co jsi sem poprvé přišla, ses přes ten Facebook kontaktovala s někým právě třeba z rodiny nebo tak?

Tady jak sem přišla, tak byl zákaz počítače. Tak přes telefon.

A vadilo ti to, žes nemohla na ten počítač?

Tak vadilo mi to.

A z jakýho důvodu nejvíc?

Nevim, že nemůžu jít na Fecebook.

Proč zrovna ten Facebook?

Tam je život, nevím proč, tam mě to tahá, já nevím prostě

A co tě, nebo vlastně obecně všechny, co vás na tom Facebooku tak fascinuje?

Nevim, tak to je zvláštní.

Jako že se tam třeba můžeš bavit s lidma? Seznamovat se cizíma lidma? Nebo špehovat někoho, vlastně jako do soukromí se mu dívat když tam má ty fotky a takhle?

Ne-e, tak psát si, tak s kamarádama v kontaktu byt. Nebo domluvit se a tak, ne. Vy nemáte Facebook?

Ne.

Fakt?

Ne-e, právě, že ne, protože, já nevím...mně to nějak, já nevím, neláká.

Tak třeba teďka nechcete volat nebo tak, tak jdete na Facebook. Ted'ka se nudíte, máte tam kamarády nějaké online, ted'ka si píšete. Zároveň si třeba se čtyřma, a tak, a uteče vám čas a řešíte věci, a tak

A co bys teda dělala, kdyby vám ho tady, ono to tady párkrát bylo, že třeba ten Facebook se jako by, nebo obecně počítač se jako by zakázal a vy ste nemohli. Jakože, co děláš v tom čase, kterej bys jinak trávila na tom Facebooku.

Tady? Různě, do tělocvičny, ven a tak dále, pořád dokola.

A ten Facebook, počítač je teda to, čím tady trávíš nejvíc času, když máš volno?

Hm, no, ne, moc ne.

Tak co teda hlavně děláš?

Nevim, nic. Tady to je na umírání.

Hm, když bys měla na výběr tady od vychovatelů, kdyby ti dali jeden celej den, že si můžeš dělat co chceš, ale jenom v areálu tady výchovňáku. Co bys dělala?

Kouřila bych (směje se). Ne, tak nevim, šla bych pryč, domů.

Ale kdybys musela zůstat jenom tady? Kdyby ti prostě řekli nemusíš do školy, nemusíš uklízet, celej den si dělej co chceš?

Tak bych byláááá, nevim, nuda, prostě pořád nuda tady paní. Počítač možná, kouřila bych, telefon u sebe, a to bych mohla, no, tak.

Bez kterých tří věcí bys tady nevydržela? Který věci, kdybys tady neměla, by ten pobyt zde dělaly naprosto neúnosnými?

Nevim, to už je tady, už umírám pomalu ale jistě.

Tak to nemůžeš brát všechno pořád takhle negativně, ne? Co by ti prostě strašně vadilo, kdyby tady nebylo?

Tak ten počítač a telefon.

Televize by ti třeba nechyběla? Nebo nějaká kámoška tady?

Ne, já je tady nenávidím (směje se).

Tak s Denisou si docela rozumíte, ne?

Jo, no.

A ještě mi řekni, kdyby ti tady dali na výběr vlastní pokoj nebo vlastní počítač, co by sis vybrala?

Co myslíte?

Já třeba vlastní pokoj.

Já počítač, vy ste fakt divná (směje se)

Jo, sem divná (smích) dík hele (smích) kdyby ti nabídli vlastní počítač nebo krabičku cigaret?

Počítač.

A kdyby ti nabídli vlastní počítač nebo herní konzoli? Jakože nějaký Playstation a takový ty věci?

Počítač.

A proč?

Počítač prostě, tam můžete dělat víc věcí.

Ještě mi řekni, kontroluje vás někdo tady jakoby co tam na tom počítači děláte?

Jak kontrolujou?

Jestli třeba ti vychovatelé se ptají s kým si píšeš, co si píšete?

Ne, to ne.

Kontroluje třeba někdo tu tvou zed' na Facebooku, že by se podíval, jaký tam dáváš fotky, jaký statusy a takhle?

Nevim, asi jo. Potají to dělají, kdo ví. Ale oni to, když prostě je nějaký problém, tak to se dozví a zruší ten počítač, takže to tam musí mít podle mě.

Ehm, ale že by za tebou třeba jednou za týden někdo přišel a řekl 'tak a ted'ka mi ukaž celej tvůj Facebook, komentáře, fotky, za celej týden', aby viděli, že třeba, já nevim, nedomlouváš útky a tak.

A kdo ví co dělají na černo, všechno možný.

Paranoia (smích) nevěř nikomu (smích).

Jo, (směje se).

Vy tady ten Facebook, nebo ten počítač máte v zásadě neomezeně?

Jak neomezeně? Do osmi, to je málo, no.

Chtěla bys dýl, jo?

Do rána.

A stane se někdy, že jenom ty sama, za špatný chování, můžeš mít zakázaný počítač?
Jo, když máte to, přestupek, tak nemůžete jít na počítač.

A jak oni to hlídají? Když ten počítač tady mají ostatní holky.
Normálně, tak chodí tu ne, kontrolovat každý půl hodiny a tak.

A stalo se ti to někdy, žes tenhle zákaz měla?
Já? Po útěku, jinak ne.

A dodržovalas to, žes tam fakt nešla?
Ne.

A jak to udělala, že na to nepřišli?
Normálně, sem řekla, ať hlídá holka, kdyby přišel, tak ať zakašle nebo tak, a já sem odstoupila a šla jakože do koupelky.

Jakože nic, jo?
A jako to jim řeknete za chvíli?

Ne.
Já to stejně popřu.

A takový ty vaše úklidy a takhle, když vy skončíte večeri, a máte tady nějakou tu půlhodinu, hodinu, kdy máte prostě uklidit, tak to je doba, kdy se má jenom uklízet a vy na tom počítači taky nemáte být.
No.

Dodržujete to?
Někdy vezmou šňůru a někdy ji nechají. Tak deme tam, chodíme tam.

A kdo pak teda uklízí?
Tak střídáme se, tak. Koukneme se.

A co by se stalo, kdyby na to někdo přišel, že místo, abyste tady šušovaly, tak facebookujete?
Tak vezmou šňůru.

Ale i přesto to riskujete.
Tak risk je zisk.

Ale nestává se to moc často asi, že by vás takhle vyhmátli.
Ne-e nebo tak se deme podívat, minuta, a odcházíme. Nebo napíšem, že přídem.

Jo ještě mě napadlo, když seš na tom útěku, tak byla si nějak v kontaktu přes Facebook s děčkama tady? Jako sondovalas, co se děje, jestli se po tobě někdo shání nebo tak?
Tak jo, napsala sem, co je novýho a tak.

Takže oni o tobě věděli jako.
Jako nevěděli, kde sem, a tak, ale jako jo.

Spojila ses s nima.
Jo.

A s kým?
Nevim, s holkama.

Jako tady ze skupiny?
Různě, různě.

Aha a nebála ses, že třeba řeknou vychovatelům, žes s nima navázala kontakt?
Tak ne každému a aji kdyby, tak co, nic se nestane.

A na co ses jich tak ptala nejčastějš?
Jak je, co je novýho a čau.

A neřeklas jim třeba, co děláš, kde seš nebo...
Tak ptaly se, ale neodepsala sem.

A proč?
Nechtělo se mi.

Ty jo, ty seš dneska fakt výřečná já už tě asi nebudu trápít.

Mě netrápíte, ten ústav mě trápí, kdybyste tu byla na mém místě, tak chápete.

Vychovatelka D. Hanáková:

Co vy si myslíte o používání Facebooku tady?

Tak je to strašně baví, protože mají kontakt se světem díky tomu, že, neustále. Ale musí se to hlídat, aby toho nezneužívaly.

A jak to tady probíhá, ta kontrola toho.

No tak paní vychovatelky jsou na dětském Facebooku, takže ony se kdykoliv mrknou. Jednou za čas se podíváme, co si tam děcka jedou, s kým si, co si.

Tam je trošku problém v tom, že i když tady existuje ten personální Facebook, nebo jak to nazvat, prostě ten váš, co vám slouží pro tu kontrolu, tak jedna věc je vlastně to, že vy vidíte ty zdi těch děcek, co ony si tam napíšu nebo dají za fotku, ale už se nedostanete do té jejich interní komunikace jako by v rámci toho chatu.

Dostaneme.

Ale vždyť vy přece nevidíte s kým oni si píšou a co.

Jo takhle, víš co, já ti k tomu podrobně moc neřeknu, protože já tohle nemám. Ale má to pan Prikryl, má to tady paní vychovatelka, dole obě dvě paní vychovatelky. Oni to tady maj skoro všichni kromě mě.

Vy jste říkala, že Facebook je fajn, že ty děcka mají kontakt se světem. Kdybyste měla říct klady a záporny Facebooku tady v tomhle prostředí, toho DDŠka?

Tak klady to má ty, že teda jsou v kontaktu s rodičema, oni si s rodinou, s kamarádama, jo takže se necítí tak izolovaní, jo. A záporny, že toho dovedou zneužít, domluvit si útěk, kde na ně kdo má počkat, jo. Totok je blbý. Potom ještě, občas navazují kontakty s nevhodnými lidmi z venku, to se musí hlídat a někdy si vyřizují spolu účty přes to a sprostě si nadávají.

Kyberšikatana, taky. To se nám stalo, kdy to bylo, listopad, takže byl stop počítačů, že. Měly měsíc stopku. Měly přijít nové kočky, že, z Bohumína a ta jedna se nějak prezentovala na tom Facebooku prostě fotkama nevhodnými, ona je taková silná, ta Nela, měla tam výstřih prostě a tak. A některý holky to tady popudilo a ta Alžběta se s ní znala, že, ony byly v kontaktu, no tak proto prostě ony že na ňu takto zaútočily přes počítač, a proto měly tu stopku, no.

Vy jste říkala, že navozují vztahy s nevhodnými lidmi. Tak jestli to můžete nějak jakoby přiblížit.

S neznámými nevhodnými, jo. Prostě, ony toho člověka neznají, ony sou strašně hloupý, důvěřivý, jo, někdo je tam hezky osloví, hezky si s něma povídá a ony okamžitě to je můj kamarád nejlepší, že jo, a sou schopný naletět na všechno. Sou schopný prostě naletět na všechno, takže totok se musí hlídat.

Mohla byste mi popsat, jak tady fungují pravidla k přístupu na počítač, který ony mají na bytě?

Počítače mají v odpoledním klidu, to je ta hodina po obědě, a potom večer od půl sedmé do půl osmé nebo do osmi hodin, kdy se tam teda musí všichni prostrídat, jo. Pokud sou schopný se ta skupina domluvit, v tom střídání, tak to neřeším, jo, kdo kdy bude. Pokud ne, tak musíme udělat prostě harmonogram. O víkendu je to nepřetržitě, nebo i teď sice tam nikdo není, ale mají to. Abychom furt nevyndávali ty šňůry, no. Jinak večer v osm hodin odevzdávají šňůry, aby večer neměly přístup na počítač.

Vy jste říkala, že kdysi tady byl nějaký dlouhodobější zákaz toho počítače, kdy se odhalilo, nějaké to zneužití sociálních sítí. Jak to ty děcka snáší, když ten zákaz je?
Vzaly to dobře. Vzaly to dobře. Tak ony veděly, co provedly, byly si toho vědomy, takže to tak vzaly.

Nebyla tam třeba nějaká hustší atmosféra, že se víc nudily třeba a tak?

Ne-e, ne-e.

A jak je to s tím IT specialistou, který má možnost zpětně zkontrolovat, komunikaci holek na Facebooku?

No, to je můj výmysl. Tady je centrála, je tady jakejsi prostě mozek toho všeho a já jsem jim nakecala, protože prostě aby toho nezneužívaly, že se jim sdělilo co můžou a co nemůžou, ale člověk nemůže u toho sedět, jo, a čekat kdy co si tam kdo jede. Ten vychovatel jeden není schopnej u toho sedět a hlídat to. Takže sem jim řekla, že jako jednou za čas si udělám kontrolu s panem, co nám tady spravuje celou síť počítačů a těch pípáků a toho všeho. A že on si to otevře, že to má paměť a že si zjistíme, kdyby tam někdo jel něco škaredýho. A ony tomu prostě uvěřily, no.

Někteří.

Vypadá to, že někteří fakt to zbaštili.

Jak jste řekla, to negativum Facebooku, nebo obecně těch sociálních sítí, spatřujete hlavně v tom, že se to zneužívá k narušování pravidel, nebo jako by chodu a funkce tohohle zařízení. Vy jste tady už hodně dlouho, vlastně od prvopočátku, můžete zkusit říct, kolik těch průšvihů s tím zneužitím Facebooku už se tady tak stalo? Je to jednou za čas nebo co chvíle?

Není toho hodně, ale občas se nám to stávalo. Ono teď poslední dobou nějak úteky nemáme, i když vezmu minulý rok. A před tím, to se nestávalo nějak často. Ale přesně kolikrát, to fakt neumím říct.

Vy jste za dobu, co působíte jako vychovatelka vlastně zažila i dobu, kdy v zařízeních nebyla žádná média, respektive počítače a internet. Vidíte nějaký velký rozdíl třeba v chování těch dětí? Jestli třeba to, že jim to umožňuje větší kontakt s rodinou a tak vlastně převažuje nad těmi negativy, která jste jmenovala? Že to snižuje negativní důsledky izolace tady a podobně?

Myslím si, že je to dobrý. Pokud se to bere rozumě a nepřehání se to, tak si myslím, že je to dobrý, že ty děcka jsou klidnější, když si tady denně promluví třeba s mámou s tátou. Protože telefon mají jednou týdně tady umožněnej, že.

Jenom jednou týdně?

No, protože to bysme platili pácky, že za telefon.

Jakože pevnou linku, jo? Ale mobil mají každý večer, ne?

Mobil, jo, ten mají každé den. Ale oni všichni nemají mobil, že. U mě na skupině mají dvě holky mobil a když mají mobil, tak nemají kredit, že jo. Takže ony ten mobil, akorát když jim někdo chce zavolat, že. Ale tak myslím si, že ty počítače, že mají svůj, plní svou funkci, že pokud se to bere rozumě, tak určitě jo.

Já jsem si všimla, že ty děcka jsou přes ten Facebook v kontaktu s jinými klienty výchovně vzdělávacích zařízení.

S kámošema, no.

Myslíte si, že to je fajn, nebo v tom třeba vidíte nějakou možnost, že se jim třeba nepodaří tak snadno dosáhnout té změny v přístupu nebo v chování právě tím, že na ně má někdo stále špatný vliv?

Ne, to si myslím, že ne. Totok jsem nepostřehla, že by toto mělo nějaký záporný efekt.

Na druhou stranu, když třeba odsud odešly děcka na základě zrušení ústavní a ochranné výchovy, tak tam třeba může fungovat nějaká pozitivní motivace z jejich strany?

Ehm, jo.

Máte s tím nějakou takovou zkušenost?

Já to tak moc nesleduju, to spíš se zeptat paní vychovatelky nebo vychovatelek dole. Já tě tam zavedu, ať si s nima o tom pokecáš, jo?

Tak pokud by to nevadilo.

Skupinový rozhovor s vychovatelkami:

V1: L. Zmrzlíková

V2: M. Mitáčková

V3: J. Vitásková

V4: D. Hanáková

Ty rozhovory pro vychovatele mám poměrně kratší než ty pro děčka. Jsou spíš takové obecnější. Jaký je teda váš názor na to, že děčka tady v těchto zařízeních mají přístup na internet a můžou vlastně jako by používat tady ty sociální sítě?

V3: Já osobně s tím nemám problém, jo, já si, že prostě zase ty děčka... Samozřejmě toho zneužívají, ale sou součástí nějaké skupiny doma, můžou to tam ventilovat prostě svoje problémy. To, že potom se to dycky jako nějakým způsobem stáhne k tomu, že ty děti jsou jaký jsou, tak že prostě jsou tam prostě nějaký porno věci nebo... Samozřejmě, že oni ventuluji věci, co jsou tady, někdo se jim znelíbí tak prostě oni to samozřejmě okamžitě promítají do toho Facebooku, reagují třeba jmenovitě nebo jsou takový jakože sprostí, to tak jako je no, ale já třeba s tím problém nemám, že tady ty počítače mají, mohlo by to být třeba jako omezenější, ale zase sou v kontaktu třeba s rodinou, se světem, no.

Omezenější třeba jako ve smyslu nějaké kontroly? Nebo napadá vás jakým způsobem se tohle dá korigovat, aby to bylo prostě ku prospěchu věci?

V3: No tak my třeba se snažíme to trošičku korigovat tím, že máme ty dětský Facebooky, kde ty děti máme na těch našich profilech, takže třeba vidíme a hnedka na to reagujeme, když tam mají nějakou, něco vulgárního nebo tam mají nějaký prostě věci, který by tam prostě jako mít neměli jo, co se týče nějaké nahoty nebo prezentace něčeho takovýho.

V2: Ale nemáme tam všechny.

To jsem se právě chtěla zeptat, máte tam všechny děčka, nebo třeba jenom ty z vašich skupin?

V3: Ne-e.

V2: To je na jejich dobrovolnosti.

V3: Samozřejmě ty děti se snaží, nebo jakýmkoli způsobem to můžou obejít, protože si udělají tři profily, jo, z toho prostě jeden mají takovej jakože obecnější

V2: A dva sou fiktivní třeba, s falešnejma profilovkama, to taky rádi používají.

V1: A dva sou fiktivní.

Jo? Máte teda zkušenost, že obsluhují víc než ten jeden profil?

V3: Jo, máme.

V2: Tak to sou takový úplně fiktivní prostě, že oni tam nemají prostě použitý svoje fotky, úplně jiný iniciály, úplně jiný přezdívky a tak.

V3: Mají tam třeba fotku Pamelý Anderson, narození, že mají 18, 19 roků, fotky mají z nějakýho časopisu.

V2: Vymyšlená práce, vymyšlený vzdělání, úplně fiktivní prostě profil.

A co oni na něm tak prezentují?

V2: No tak vyhledávají tam jako nějaký potenciální kamarády nebo partnery.

V3: *Oni se předvádějí, nebo jako co oni si tam dají, stahnou si fotku nějaké třeba polonahé slečny, která má pěkný tělo, a teď si to tam dají a teď oni jim to prostě všechno komentují jako ta je krásná, ta je úžasná a takový jo a oni se čepýří, no.*

V2: *Zvedají si ego prostě.*

V1: *Zvedají si ego.*

Vy prostřednictvím těch dětských Facebooků kontrolujete to jejich nakládání s tou sociální sítí. Můžete mi nějak víc popsat, jakým způsobem ta kontrola probíhá? Jak třeba často vy ten dětskej Facebook zapínáte, jak často ho nějakým způsobem hlídáte, na co se tam soustředíte nebo tak?

V3: *Tak já osobně teda, když sem ve službě nebo když mám jít do práce, tak se na to podívám každéj den. Jestli tam není něco závadovýho, protože oni tam třeba prezentují i svoje úteky, jako jo. Dřív to teda bylo docela pravidelně, že tam psali jako prostě že už toho mám plný zuby, dneska uteču, jako takže prostě hnedka se to nějakým způsobem řeší, rozkryje.*

Oni to napíšíou přímo takhle na tu zed', kde si to každéj může přečíst?

V3: *No.*

To mně zas přijde, že třeba nepřemýšlí nad tím, když vědí, že mají v přátelích dobrovolně vychovatele a tuhle otevřenou myšlenku tam napíšíou.

V3: *Jim to v tu chvíli nedochází, protože tam mají třeba, oni tam samozřejmě mají spoustu přátel, spoustu lidí, který v životě neviděli, jako jo, takže oni tam mají třeba 800, 900 přátel, takže jim to třeba zrovna třeba nedojde, že si to můžeme přečíst. Takže oni buď to napíšíou jako veřejně s tím, aby jim to ti lidi nějakým způsobem rozmlouvali anebo si tam třeba zajišťovali nějak odvoz, no že si tam prostě hledali to alibi, no.*

Za to dobu co tady jste jako vychovatelka, uměla byste říct, kolikrát se vám díky té kontrole Facebooku povedlo zamezit nějakému rodičímu se průšvihů:

V3: *No, já si myslím, že mockrát. Dřív to bylo pravidelně. Teď ne-e. Nebo, oni možná spíš teďka si dávají větší pozor.*

Protože u toho Facebooku je celkem problém, že jedna věc je, co oni napíšíou na zed' a druhá, co si spolu píšíou na chatu.

V1: *No jasně, tak né samozřejmě oni tam nejdřív napíšíou nějaký status a potom jim na to někdo napíše, reaguje, jako co se děje, a oni okamžitě napíšíou 'chat'. A jdou do chatu, že. Jako teďka už si to více hlídají, dřív byli takový jakože více impulzivnější v tomto, že oni okamžitě, když měli problém, no tak to tam prostě vyventilovali. Takže to sme jako mohli tím docela rychle podchytit.*

Teď mě ještě napadlo, jak jste říkala, že některý děti mají těch profilů víc, nemůže se stát, že by ten svůj rebelující profil měli tak jakoby bokem, aby u vás nějaký způsobem vytvořili ten pocit kontroly, tak si vás přidají do přátel na tom fiktivním profilu a hrají na vás jako by hru – já jsem ten hodnej, nic nedělám, ale přitom rebelují na tm druhém profilu, ve kterém vás za přátele nemají.

V3: *Já si myslím, že oni takhle vůbec nepřemýšlejí.*

V1: *Pro ně je to podle mě úplně zbytečný, oni si nás do těch přátel dávat nemusej, to je jejich svobodná volba, jo.*

V3: *Tak my je nežádáme o přátelství.*

V1: *Jsou tady děcka, který nás nemají v přátelích, sou tady děcka, který nás mají v přátelích, jo. Takže to jakože se tak nedá, oni spíš si dělají různý profily z různých důvodů jako, jo. Já mám třeba, co si vzpomínám, tak to je taková úsměvná příhoda, jednu holčičku, a ta má dva profily, na jednom je Nikol Smutná Dojebaná a na druhým je Nikol Zamilovaná Šťastná. A souběžně funguje ze dvou tady těchto profilů. Takže prostě, jo...ono totiž některý věci u těch dětí jsou hodně nelogický a spontánní.*

Ještě mě napadlo, pokud vám ten dětském Facebook funguje jako způsob té kontroly, tak třeba některý holky mi říkaly, že si i rády s těmi vychovateli přes ten Facebook píšou, jestli třeba máte nějakou tu zkušenost, že přes něj vidíte to pozitivní působení, když třeba to dítě je na dovolence doma, tak se třeba samo ozve, zeptá se co nového. Jestli teda fakt jako udržuje tu dobrou komunikaci s těmi vychovateli ve smyslu, že o sobě dává vědět.

V3: Jo.

V1: Jo, tak to je myslim si hlavně důvod, proč to je. Že oni chtěou být s náma v kontaktu, ve chvíli, kdy tady ten člověk není.

V4: Nebo když jsou venku, na dovolence a mají nějaký problém, tak se i radí, že. Ozvou se a potřebují nějakou podporu.

V1: Jak jsem vám říkala, že tam je spousta lidí, který odsud odešly, děti, který kolikrát už mají rodiny, děti, takže oni se jako rádi ozvou, zavzpomínají na ty doby, kdy tady byli, jo. Takže pro něj je to takový, taková zpětná vazba.

V3: V podstatě toto byl důvod, proč my jsme si to zřídili. Protože od nás vlastně odcházely holky, bylo to takový asi oboustranný, abychom věděli, jak třeba do budoucna to s něma je, jak dopadly nebo prostě jak ten jejich život se prostě vyvíjí, no. Takže proto jsme si vlastně zřídili ten dětskej Facebook.

A ty zpětný vazby jsou teda jaký, pozitivní?

V1: No tak když se ozývají, tak buď se chtějí teda jako pochlubit, že je všechno pořádku, ale povídají i starosti jako průšvihy. To není jenom pozitivní.

Když jste říkaly, že se chtějí poradit, máte třeba nějaký příklad teď? Když třeba děcko jede na dovolenku, něco se stane a ono vás skutečně bere jako ty mentory, se kterými potřebuje něco probrat nebo vám věří v tom, že ta vaše rada pro něj bude dobrá, jestli můžete říct nějaký příklad, v čem oni se takhle radí nebo jak to je?

V2: Já si vybavuju tu Mirku.

V4: Mirka, Mirka, no.

V3: Mirka, taky, no.

V1: No, přesně, Mirka (směje se).

V3: No oni většinou o vztazích. Když mají nějakýho partnera a teď jako s ním prostě mají nějaký problémy, tak to třeba ona jako řeší. To většinou oni řeší jako chlapy.

V1: No já mám hodně zkušenost, když mám děcko na dovolence, tak že řeší vztah s rodiči, s mámou, jo. Že třeba 'doma je ponorka, co mám dělat', jo, prostě 'zase sme se pohádali a co teď'

V3: A já uteču, no.

V1: To spíš takový, jako jo, že. Ted'ka nedávno mi Kája psala jenom dvě větičky, 'že máma není doma, že nemá peníze na cestu zpátky co má dělat', jo prostě. A takový spíš...

V2: Hlavně přes velký prázdniny to bývá že, když jsou delší dobu doma.

V3: Tak oni třeba tady tu potřebu nemají, ale oni vlastně když jednou na tu dovolenku tak tam najednou jsou jakoby ztraceni, no.

V1: Protože tady nás mají pořád za zadkem, když sou v úzkých.

Hlavně tady mají daný ty pravidla, ten režim a v tom prostě jedou a vědí přesně kudy kam jít a najednou se ocitnou v situaci, kdy si mají sami organizovat čas a nevědí jak a proto se na vás obrací, ale to je fajn, že to takhle funguje.

V4: Tady za ně přemýšlíme my a hlídáme, aby se něco, do něčeho ne to. T tam sou odkázáni sami na sebe a když rodiče selžou, tak není kdo a potřebují někde jinde tu radu, že.

V3: Oni jsou impulzivní a pro ně je docela těžký aby voni sami přišli racionálně na nějaký jako řešení situace. Takže proto oni potom vyhledávají ty dospělý, aby prostě teda něk jim to pomohlo, no, v tom rozhodování.

V1: *No a jinak, když jsme se bavily o negativech, tak jasný, zneužitelný věci, to je kapitola sama o sobě, ale já třeba vidím velké rozdíl a velký problém v tom, že ty děcka nemají mezi sebou tak kvalitní vztahy tady, že nejsou schopný spolu natolik komunikovat, protože mají samozřejmě ventil v těch svých mnohdy virtuálních přátelích jo, takže se jako ventilují tam a že ty vazby nejsou tady tak silný mezi těma holkama, jo.*

V3: *To ne, dřív to bylo jiný, no.*

V1: *Já když to srovnám, protože to srovnání mám, jo, tak to bylo fakt jako hodně jiný.*

Ta kvalita toho vztahu byla teda větší, jo?

V1: *Učili se řešit problémy tím, že museli spolu hovořit, jo, což někdy příjemný není, nešlo to obejít nějakýma vzkazama a podobně a teďka, on když má konflikt s jedním, tak se vyleju tam dvaceti dalším, prostě, lidem na chatu a s tím člověkem to neřeším a ten paradoxně se to dozví oklikou přes další holky, takže zbytečně vznikají takhle intriky hodně velký, takže třeba v tomhle já vidím to negativum.*

V3: *Ono je takový jako zvláštní, že holky se pohádají na skupině, naštvou se na sebe, takže spolu nemluví, a ta jedna okamžitě napíše vulgárně na zed', aby to všichni teda viděli jakože teda 'ty chcípneš do rána', jo, dávám příklad. A teď prostě 'udělalas mi, podrazilas mě, nechci tě nikdy vidět' a sedijou vedle sebe, jo.*

A do očí nejsou schopný si to říct.

V3: *Je to pro ně problém.*

Napadá vás, jak se tohleto dá nějak ošetřit? Protože vy jste říkala, že máte to srovnání předpokládám ještě z doby, kdy ty sociální sítě takhle jakoby nefungovaly a ti klienti si museli ty problémy vyříkat mezi sebou, tak jak toto nějak ošetřit, protože ta komunikace se rozplývá.

V1: *Ale to mají i normální lidi ve společnosti.*

To ano.

V1: *Akorát že tady ty děcka mají prostě svýma zkušenostma a inteligencí a prostě vším a tím, čím si prošly, tak jsou ještě zranitelnější a náchylnější k tomu, že jo, prostě. Takže...*

Funguje tady něco, třeba nějaké sezení, kde by se jim skutečně jako vysvětlilo 'pokud máš problém, neventiluj to přes zed' na Facebooku, ale prostě pod'te, řekněte si to'.

V1: *To říkáme pořád, jo.*

V3: *To je každodenní práce.*

V1: *My jim to říkáme pořád, paradoxně se osvědčilo, když se udělá problém a počítače nejedou, tak ta skupina se stmelí. Ale to chce delší čas, třeba měsíc bez počítačů, tak ta skupina se stmelí. Jo, protože oni nemají ten ventil jinej, jo, a oni musí spolu začít mluvit, protože o sebe zakopávají tady, že.*

A potom ještě k takovým těm negativům, který jste tady zmiňovaly, jakoby ve smyslu porušování těch vnitřních norem, nebo jakoby pravidel, který tady jsou, jestli za poslední dobu byl nějaký větší průšvih, kterej nastal a pravděpodobně by nenastal, kdyby tady ten Facebook nebyl.

V4: *Tak to bylo to vyhrožování těm holkám, co měly přijít, vlastně.*

V3: *Hm, to bylo to poslední asi.*

V4: *To bylo to poslední.*

V1: *No, já si třeba vzpomínám, to bylo o prázdninách to byla nějaká, nějaká, teď nevím co to byla za společnost. To byl nějaký klubík a najednou přes nějaký další, protože ona ta moje holčina to měla zablokovaný, tam měla fotky, kde polonahá tam roznášela alkohol, tančila Johana z toho klubu. Ale měla to ošetřený, že ona si to nedala na svůj profil, ale prostě nějak náhodou jsme se na ty fotky prostě dostali, jo a ona tady měla 14 let a o prázdninách, kdy měla být doma u matky na dovolence a nějakým způsobem fungovala a přižívovala se tím, že prostě v nočním podniku roznášela alkohol a tančila tam, což by se normálně nikdo*

nedozvěděl, jo. Nebo, ne hned, možná časem, když by udělali nějakou razii policie a podobně, jo. Ale takhle, díky těm fotkám vlastně, se na to přišlo že jo, tak se to řešilo.

A pak asi teda nějaká ta šikana a vyřizování si účtů, jak jste už říkaly.

V3: Voni i třeba ty děcka samozřejmě to trošičku, je to takový zneužitelný v tom, že když se hádají na tom chatu mezi sebou, tak pak už se to třeba vyhrotí, jo, třeba k takovému tomu vyhrožování a tak. Protože ony většinou nás zavolají k tomu, jo, abychom si to teda přečetly, to je takovej ten důkazní materiál, protože samozřejmě, když se něco řeší, tak ona to zapře, že prostě 'ne já sem nic neříkala', jo a tady toto je takovej ten důkazní materiál jo, kde teda my s tím můžeme nějakým způsobem operovat.

Já se vás zeptám, kolik vy tak zhruba na těch svých dětských profilech máte těch klientů?

V2: Já mám kolem stovky, já myslím, že to máme tak asi podobně.

V3: Já stejně no.

V1: Já si myslím, že mám asi víc.

V3: Tak ty máš zase ty starší, že.

V1: Ty starší no, ale abych se přiznala jako, já tam téměř nechodím. Já jako nějak nemám tu potřebu ty stránky navštěvovat. Já jednou za čas se tam mrknu, jestli tam nemám právě nějaký vzkaz, dopis od někoho, prostě normální zprávu, tak, jak jsme se bavily, e-mail jako, na kterej třeba až budu mít čas, tak odpovím. Ale nejsem, nejsem tam jako nějak často.

A vy to kontrolujete jak často?

V2: Já tak jednou týdně se tam podívám.

V3: My sme tam spíš tak inkognito.

V2: No, většinou si jako vypneme ten chat.

V1: No, okamžitě si vypneme chat.

V3: No my když sme se přihlásily, tak okamžitě ty děcka, i když sou tady o patro vejš nebo tak, tak okamžitě, tak okamžitě začnou psát jak se máte.

V1: Okamžitě vlastně všichni, většina co tam je on-line, tak začnou prostě okamžitě tam vyskakovat okýnka.

V3: Jo, ano.

V1: Děcka starý, nový, ony jako kdyby ten kontakt vyžadujou, ale sou spíš zvyklý na ten chat.

V3: Takže my jenom tak mrknem jako co, jestli tam není něco závadovýho nebo odpovíme na nějaký starší vzkaz no.

A potom jestli teda byste mohly tak nějak odhadem říct, kolik z těch přátel, procentuálně, nebo odhadem počet, jsou právě už klienti, kteří odsud odešli.

V1: Já tam mám většinu.

Vy teda s těma klientama komunikujete spíš ve smyslu, abyste viděla, jak se vyvíjí dál a tak?

V1: Moc nekomunikuju, když napíšou, tak odpovím, jo. Když už se přihlásím, tak se podívám samozřejmě na fotky dětí, jestli se jim daří, jo, něco třeba olajkuju a tak...

Na to jsem se chtěla zeptat, nějak aktivně na tom Facebooku vystupujete? Že byste jim třeba komentovaly fotky, komentovaly statusy?

V1: Klidně, já třeba, když tam sem, tak sem aktivní, to určitě.

A v pozitivním slova smyslu nebo třeba i řeknete 'hele, nemyslíš si, že ta fotka není přiměřená tvému věku' nebo tak něco, teď si vymyslím, nebo tak třeba.

V1: To já neřeším, já to řeším u dětí, který jsou tady, jo. Takže za tím přijdu osobně a řeším to s ním osobně jo, popřípadě, když se mi tam něco nelíbí, tak řeknu prostě 'je to tvoje veřejná vizitka, prostě seš tady, není to v pořádku, stáhni to, smaž to', jo. Ale řeším to osobně, určitě. Nějakým komentářem k fotce, to fakt ne. Nevím teda, jak to dělají ostatní.

V3: Já když je nějaká pěkná fotka, tak okomentuju.

V1: Pozitivní komentáře určitě.

V3: Když je nějaká fotka, která je podle mě nad rámec a mám tu chuť na to nějakým způsobem reagovat, jako jo, tak to napíšu spíš do chatu. V tomto jako chcu bejt tolerantní jakože v podstatě mně může bejt úplně jedno, co ty děcka, když tady nejsou, tak co si tam dávají. Jako to už musí být hodně přes míru, ale řeším to tak, jak kolegyňě, pozitivní komentář a když je něco přes, tak prostě to vyřešíme tady.

V1: Tak pro to původně ten Facebook vznikl, že jo, aby vlastně byla nějaká pozitivní vlna sdílení, jo. Proto tam sou taky jenom palce nahoru a ne palce dolu, takže tak nějak by to asi mělo fungovat. Ale oni jsou vůči sobě dost drsní, dost krutí. Co se týče komentování.

No tak to je to, co jste říkaly, jsou impulsivní a potřebují se ventilovat a tohle je jedna z možností jak k tomu přistoupit. A jestli se teda ještě vás můžu zeptat na tu vaši aktivitu na dětském Facebooku?

V2: Já to mám stejně jak kolegyňě. Taky jako olajkuju, když se mi to líbí. Pokud to je dítě, který prostě tady k nám už nepatří, tak to nějak neřeším.

A tady tyhle vlastně pracovní facebookové profily nějakým způsobem aktivně neudržujete. Máte je prostě jakoby...

V1: Já moc ne, abych se přiznala, tak tam mám zastaralou fotku. Fotky, co tam mám, tak pár pracovních, to třeba děti tam něco přihodí.

V2: Když máme nějaký jako z Vánoc, co jsme měly třeba, nebo z nějakého výletu, z prázdnin, tak jim to tam dáme, aby se tam mohly pojmenovat, nebo to nasdílet. To jo. Ale jinak maximálněji popřeju hezký Vánoce nebo hezký prázdniny a...

V3: To máme všichni stejně, no.

V1: No já, že bych si nějak udržovala svůj profil, tak to taky ne.

Takže vy to máte jako pracovní nástroj prostě, pro zjištění těch vnitřních věcí tady.

V1: A i takovou prostě schránku, kde se vlastně ukládá ta pošta, že.

A ještě se vás zeptám, nějaká třeba zkušenost právě tady s tímhle, že by si přímo s vámi někdo vyřizoval účty prostřednictvím jakoby tady toho dětského Facebooku? Někjaký negativní komentáře nebo zprávy?

V3: To nemám.

V2: Já taky ne, spíš pozitivní.

Ani když třeba mají nějaký velký vztek, nenapíšou vám tam nic škaredého?

V3: No tak když jsou tady, tak ne. A většinou ty hrany se potom obrousí, takže pak už to asi, bych řekla, si myslím já, tím jak odejdou, že už to pro ně jako není důležité.

V2: Mě napadá naše, ta, Lucie, že?

V3: No tak ta mi píše takový krásný liebesbrieffy.

V2: To se obrousilo. Když byla tady, tak pořád nějaký konflikty, problémy. A jak odešla, že, nějaký roky uběhly...

V1: Taky mi psala.

V2: ... tak je jak milius jako.

V1: No.

V3: To stejný Sandra třeba.

V2: Sandra, ta taky, no.

V1: Je jich tam spousta.

V3: Všechny zdraví, pozdravuje, hlavně paní Hanákovou.

V4: To si děláš srandu?

V3: Nedělám.

V1: Ale třeba já sem teďka vysloveně měla radost, protože z Koutů, ta jedna holčička, taková ta kudrnatá, na čtverce byla. Tak ta má hrozně krásný děti a ten její chlapeček s fotografií vyhrál nějakou obálku časopisu a dostali pro celou rodinu nějaký zájezd za 50 tisíc a je to

jako prostě fakt fungující rodina. Mají dvě děti a jako úžasná ženská. Ta pořád nějaký recepty, fotky, že je vidět, že žijou společenským životem i s těma dětma prostě, s partnerem jo, že je vidět, že to k něčemu bylo.

A jak to na vás působí tahleta zpětná vazba:

V1: No mám z toho radost samozřejmě. Jo, že. A je to i pozitivní pro ostatní, když vidí, že to někde fungovat může.

Právě na ty vaše pocity jsem se chtěla zeptat. Když zapnete jednou za čas Facebook, teď tam vidíte nějaký zprávy a fakt jakoby tyhleto pozitivní informace, že se třeba něco podařilo anebo třeba jenom to 'dobrý den, jak se máte' jak to na vás působí, že ty děcka s vámi tak jakoby chtějí zůstat v tom kontaktu?

V3: No, tak mě to těší, že, protože to je taková jako pro mě osobně zpětná vazba. Která třeba tady se nedostává, ale ty děcka prostě potom i třeba když napíšou z toho vězení nebo odkad'koliv jo, tak je to prostě taková ta zpětná vazba, že třeba určitý věci, já vim, že teďka je to takový zvláštní, že když sem řekla z toho vězení, ale jo, mně to dělá radost samozřejmě. Ale jako, já osobně to беру hodně s rezervou. Protože oni samozřejmě málo kdy napíšou, protože oni se stydí, jo, oni prostě jako chtějí mít nějakou laťku, chtějí aby prostě sme teda na ně byli pyšní jako oni se nám snaží, jako nám všem, oni se nám hrozně snaží dokázat, že v tom životě obstojí. Jo a proto jako i pro ně je docela náročný, aby oni napsali prostě 'sem v háji', prostě 'nemám kde bydlet, su pod mostem', tak je jednodušší napsat 'bydlím ve čtyřpokojácu krásným luxusním, mám krásnýho chlapa a dvě pěkný děti a práci za 30 tisíc', jo. Toto jako je samozřejmě jednodušší. Jo, takže já to беру jakože hodně s rezervou.

V1: Tak tady ty statusy jo, ale když to máš dlouhodobě, tak to samozřejmě potom funguje. Že poznáš, co je asi smyšlený a co asi je realita.

V3: No...

V1: Poznáš, když to máš nějaký dlouhodobý.

V2: Tak když jí projedeš možná ten profil.

V1: Jo, jo.

V2: Protože to se mi taky stalo, už ani nevím, u koho to bylo.

V1: Jo, ale viš co, to si na prstech jedny ruky spočítáš ty supr radostný změny, jo. Jinak třeba já tam nechodím právě z důvodu, že mě to docela stresuje a vytáčí, jak ty děcka se prezentují, jakým způsobem mezi sebou komunikují, prostě, to jsou samý sprostý slova.

V2: A hlavně hrubky, šilený, to se kolikrát nedá ani přečíst.

V1: Hrubky, sprostý slova a je to takový, nevím, mně to prostě nedělá dobře.

Že pak máte pocit takové té nedocenené práce nebo házení hrachu na stěnu?

V1: Ne, oni se tam tak prezentují, to není nic společnýho se mnou, prostě mezi sebou se tak baví. To je to, že před náma se nějak snaží, jo, a drží nějakou laťku.

To je právě to, co jsem myslela, že tady před váma se snaží, hrají nějaký divadlo, ale mezi svejma se tak nechovají, že si pak člověk může říct, že to jeho působení na ně není až tak veliký, když to prostě sami nezvládnou.

V1: Tak já nejsem idealista, takže já si fakt nemyslím, že bych někoho převychovala tak, aby prostě nemluvil sprostě, a aby...prostě nemyslím si to.

A na vás to teda působí jak, tahle zpětná vazba od děcek?

V2: Tak určitě mě to těší, ale zase bohužel já mám ty zkušenosti, že prostě to dítě, jak říkala tady kolegyně, se mi prostě odprezentovalo, jak je to úžasný chodit do školy, všechno super, tak nějak jsme to tam popsali a když jsem se pak, nebo když jsem chtěla tak nějak zjistit, jestli to tak opravdu je, tak sem najela vlastně na její facebookový stránky a tam prostě úplně pravej opak, jo. Chodím za školu, dneska salám, prostě pečú na to, du do baru a prostě.

V3: No, proto já to беру prostě s rezervou.

V2: *No, s obrovskou rezervou tohleto brát, no. Takže na jednu stranu mě to potěší, ale pak zas ten pád prostě do té reality, že to tak jako není, no.*

Jo no. Já se teďka teda ještě vrátím k takovým těm základům, jak to tady funguje s tím Facebookem, internetem, nějaký ty pravidla toho užívání tady, jestli jsou stanovený. Ono asi na každé té skupině je to myslim jinak.

V3: *Je to jinak.*

V2: *Ono asi každej vychovatel si to stanoví sám.*

V3: *Je to individuální.*

V2: *Já to mám třeba tak, že když si půjčujou foťák a chtějí se nafotit, tak chci vidět fotky, jaký tam vkládají, jo takže oni většinou.*

V1: *To já taky, ale nekontroluju mobily, protože to ani nejde.*

V2: *Mobily ne, no.*

V1: *To je jejich soukromá věc, takže když ony se nafotí na mobil, tak to nasdílí, plus doma, dovolenky, jo. Samozřejmě na foťák, kterej je tady, tak taky to kontroluju*

V2: *Tak já to kontroluju přímo v tu dobu. Vim, že má foťák prostě, ukážeš mi to, vim že si to tam chceš dát. Protože párkrát se mi stalo, že to musely odstranit, protože to byly výstřihy a lechtivý nějaký jako pózy.*

V4: *Tak včera sme zrovna, že odstraňovali. Takhlens, jejich foťák a někdo vyfotil Renatu, jak se převlíká ze zadu, jenom ve šprndě, jako že...*

V1: *Ale jako bylo to jenom ve foťáku, jo. Oni to zřejmě něchtěli nikam dát*

V4: *To nebylo ani asi úmyslný.*

V1: *Ale přes to sem to jako kdyby smazala, jo*

Jasně, kdyby to náhodou někoho napadlo.

V1: *Tady jsou jako pravidla celkově s počítačem, jo. Jako jak přistupovat k počítači, takže zatím to nebylo zvlášť. Facebook byl vyňatej jenom v jedno období, jo, kdy se, kdy byl zablokovanéj, právě kvůli tomu, že tady byly problémy.*

A můžu se zeptat, co to bylo za problémy? Čeho se to zablokování Facebooku týkalo?

V2: *To bylo nabízení nějakých služeb.*

V3: *Ne, ne, ne, to bylo...*

V1: *To sme byli úplně bez počítačů, jednou to bylo nahý fotky přes mobil za SMSky.*

V2: *To bylo poprvé, za dobití kreditu.*

V1: *Ano, za dobití kreditu.*

V2: *Pak si tam objednávaly nějaký zboží, co sem pořád chodilo, balíčky nějaký.*

V3: *A pak byl Facebook zablokovanéj protože vlastně ...*

V1: *Ta fotka...*

V3: *Ahm, ona si holka dala na Facebook, stahla fotku, kde byli prostě zezadu vyfocení, je to prostě nějaká veřejná jako fotka.*

Jo, jasně odněkud stažená, prostě běžně dostupná na síti.

V3: *Běžně dostupná, samozřejmě vulgární. Byli tam tři chlapeci zezadu, měli nahý zadky a vepředu stály tři slečny, který byly tedy dole, jo ...*

V4: *Klečely tam.*

V3: *No, klečely ano, a ona prostě chtěla bejt...*

V1: *Já si myslim, že ta fotka, pánové byli zepředu a slečny byly zezadu.*

V3: *A jo, ano, pardon.*

V1: *A ještě byli do půl těla vyslečení.*

V3: *Áno a ona prostě označila na tý fotce tři chlapece, kteří jsou nás v ústavu.*

V1: *A ještě tam bylo nějaký 'tak to tady máme u nás v pasťáku'.*

V3: *Ano.*

V2: *Tam byla i nějaká básnička složená k tomu.*

V3: Napsala k tomu básničku, nějaký takovej komentář, brala to jako hroznej vtíp a samozřejmě nějaká matka někoho si prostě tady toho všimla a začali jsme to řešit tady, no. Takže díky tomu byly asi, já nevím na kolik měsíců, zablokovaný, nebo vzitý jako.

V2: No ale ta dotyčná si myslela, že ti chlapci, co jsou tam vyfocení, sou tady od nás.

V3: Že sou naši.

V2: Ale to byla prostě veřejná fotka, stáhlá.

Jasně, jako by fotomontáže nebo takhle. Jestli bych vás mohla poprosit, vy jste tady zmínily nějaký varianty, k čemu všemu teda ten Facebook jde zneužít, jestli byste to mohly nějak jakoby...asi to nejčastější, co tady za poslední dobu, prostě co proběhlo.

V3: Tak asi nejdůležitější šikana.

V4: To vyhrožování asi.

V3: Šikana, stalking. Na ten stalking oni mají, měli hodně, docela dost komunit, řešilo se to jak ve škole, tak na těch komunitách.

V1: Pořád se to řeší, pořád se to probírá, obnovuje, i ta důležitost té komunikace.

V3: Oni prostě komunikují jinak, no kdybysme si takhle psaly my, tak je to prostě fakt jako velice vulgární, jo. Kdybychom se pohádaly nějakým způsobem, pro ně je to běžná forma komunikace, jako že oni tomu prostě ani nepřikládají nějaký význam.

Jasně, emoce nebo významy.

V3: No. A tak asi nejvíc ta šikana.

V2: Pak určitě ty útěky, ne, domlouvání nějakých odvozů a mezi sebou, když se domlouvaj na útěky.

Jo? Stalo se i tak jako by, že se domluvili kolektivně?

V3: No, hodně.

V2: No, jo.

V3: Když se k sobě nedostanou, protože my nechceme, aby navštěvovali se na skupinách.

V1: Jinak by to byl velkej problém, kdyby ty lidi všichni se domluvili proti nějaké fakt velké hromadné akci, to by byl podle mě velkej problém.

To sem právě se chtěla zeptat, to se tady jakoby nestalo, že by se skrz toto, fakt nějak skutečně, že by, nechci říkat proběhla vzpoura, ale někde to třeba je tohleto.

V1: Tak voni jsou tady docela spokojený, děcka.

V2: Asi jo no, ale tak došlo tady někdy třeba k nějakému napadení vychovatele, těžko říct, jestli mezi sebou byli domluvení nějak na to, nebo to byla spontánní akce.

V3: Těžko říct, no.

V2: To my jako nevíme.

V3: Jako asi k určitému domlouvání tenkrát došlo.

V2: Asi nějaký informace asi si předávali, ale nemyslím si, že to bylo úplně jakože zítra deme na to. Že to bylo asi spontánnější, nebo možná dýl připravovaný a čekali na vhodnou chvíli. Těžko říct, to se jako nedošetrilo.

Aha, ale jakoby ten Facebook v tu dobu už tady fungoval?

V3: Byl no.

Takže bylo možný, že jako by se takhle skrz ty byty domluvili, aniž by spolu mluvili přímo a nějak to naplánovali.

V3: Jo, no, jasně.

V2: Určitě, no.

A vy jste potom ještě říkali, že nějaká nabídka služeb, nebo takhle, že...

V3: Tak to bylo že třeba 'pošlu ti MMSky, dobij mi kredit' jo a takový jako, co ještě...

A objednávání balíčků, co bylo co?

V2: To si třeba jako objednávali já nevím kdovíjaký vzorky tamponů, vložek, SIM karty třeba a já nevím jaký ještě.

V1: Tady byl boom simkaret, no s těma volnýma minutama.

V2: Že třeba za dvacet korun jim přišla SIM karta s přednabitýma nějakým SMSkama. Co všechno ještě... víc toho bylo určitě toho zboží, ale nemůžu si teď vybavit.

A kdybyste teďka měly třeba na druhou stranu říct ty pozitivní věci a tom, že teda ty sociální sítě jsou tady zavedené a že ti klienti jima mohou komunikovat? Jakoby takový ty největší pozitiva, který vy v tom vidíte?

V2: Tak já bych tam vyzdvihla asi to, že sou tady prostě klienti, kteří prostě třeba sou od malička někde po ústavech, mají někde dalších devět sourozenců a do té doby je neznali. Tak tady aspoň si je prostě vyhledají třeba, nebo i biologickou rodinu, a aspoň zjistí, jak třeba ta matka nebo ti sourozenci vypadají. A můžou navázat kontakt.

Jo? Máte zkušenost, že by třeba někdo takhle přišel, úplně bezprizorně a díky tomu tady zjistil, že tam má ségru a tam má bráchu a tam má rodinu.

V3: No.

V2: Já myslím, že jo.

A jako fakt se s nimi zkontaktoval?

V2: Já teďka přemýšlím, nebyla to ta Dlesková?

V3: U nás je to Domča, no, ta vlastně sem přišla a matku viděla naposledy asi v roce. Samozřejmě to si nepamatuje, včetně sourozenců. Kromě asi dvou, jinak ona má nějakých osm sourozenců.

V1: No, ona má spoustu sourozenců, sestřenic.

V3: No a do té doby nevěděla vůbec nic, no. Teď najednou se to prostě rozkrylo, ten zná toho, ten zná toho, oni všichni takhle navzájem se znají a sourozenci byli na Facebooku, takže nějakým způsobem se zkontaktovali, Dominika byla nedávno doma u rodiny vlastně se podívat jak to, v jakým prostředí žijou, takže jo jako, má to...

V2: Hlavně ti sourozenci, že mezi sebou...

V3: Jako tak s rodinou no.

A nějaký třena snížení té izolace nebo jakoby rychlejší orientace se tady v tom prostředí, když sem člověk přijde, je tady vlastně sám a teďka zažívá to, že je vlastně sám, na cizím místě, neví jak to tady chodí.

V1: Já si nemyslím, že to je jako pozitivum.

V3: Ten počítač.

V1: Ehm.

Jakoby že právě mají ten...

V1: Ten Facebook, bavíme se o Facebooku

V2: Jo jako že by jim to pomohlo se líp adaptovat tady jo?

V1: Myslím si, že ne.

Spíš že by, myslím, jakože by dřív přestal mít ten pocit té izolovanosti, že je tady.

V3: To ne-eee naopak.

V1: To spíš naopak, ten Facebook je negativum.

V3: Ten Facebook je únik, oni potom se nechtějí jako kdyby zapojit, nechtějí tady vzít nový přátele, jo.

V1: Jo, přesně.

V3: Oni se pořád tady snaží jakoby přežít, jo jakože ty vazby už nejsou.

V1: Přesně, oni žijou úplně ve virtuálním světě.

V3: Ty vazby nejsou tak pevný, protože oni řeknou 'a já mám doma kamarádky, ty jsou aspoň kamarádky', tam sou v každodenním kontaktu třeba a toto nejsou kamarádky, hotovo, jo.

Takže myslíte si, že vlastně oni skrz tady tuhleto sociální síť stále udržují kontakty prostě s někým, s nějakou tou skupinou právě venku, že to může třeba brzdit trošičku té výchovně-vzdělávací funkci tady? Nebo tomu účelu toho zařízení, že vlastně oni tady

nějakým způsobem přežívají jenom na základě toho, že jsou s nima v kontaktu a hlavně už se těší, aby s něma byli jako i fyzicky až pojednou na vycházku? A takhle?

Dlouhé tichio

V3: No.

V2: Já jsem nad tím nikdy takhle nepřemýšlela.

V3: Nevím, co odpovědět.

V1: Tak jo i ne, že. Tak částečně to tak je, ale myslím si, že to není jenom tak jako jo, oni fungují fakt trošku jinak ty naše děcka.

Mě právě kdysi, když sem nad tím tak nějak víc přemýšlela, tak sem si říkala, jestli právě třeba díky tomu Facebooku, tak někdo kdysi definoval pojem ústavní děti, a jestli právě díky tomu Facebooku, oni tím, že jsou spolu pořád takhle v kontaktu, to v sobě jakoby ještě neprohlubují. Jo, že vlastně místo aby přetrhali nějaký vazby s nějakými dětmi, se kterými byli tady v tom zařízení, tady v tom zařízení, tady v tom zařízení, tak oni jsou s nimi vlastně pořád, stále v kontaktu a můžou na sebe pozitivně anebo i negativně působit. Tak právě jak vy se na to díváte, jestli třeba připouštíte, že tady ta možnost je, protože já v tomhle fakt tu zkušenost nemám, tak jestli vy si třeba ze zkušenosti myslíte, že to tak může být anebo naopak v žádném případě, protože ty jejich vztahy jsou natolik povrchní a takhle to na ně působit nemůže.

V1: Jako ono to na ně působí, jako nějaký emoce to vyvolává, když se dozví, že tam v nějakým zařízení můžou to, můžou to a tady se to nemůže. Oni to řeší, jo. Samozřejmě reagují na jakoukoliv, jakoukoliv status kohokoliv. Oni tam mají lidi třeba, který nikdy neviděli, to nemůžou, nemusí být jenom z jiných zařízení, ale je to kamarád té kamarádky tam toho kamaráda a ted'ka prostě pro ně je to vzrušení, pro ně je to trošičku únik od této situace, jo. Takže ted'ka chvílku mám půl hodiny a budu si tam prostě řešit úplně jiný věci, budu v jiným světě, jo.

V3: Jako oni samozřejmě mají, tam je ta možnost volby, že když oni se samozřejmě naštvou, tak první jejich věc, kterou oni udělají, si toho člověka odstraní nebo zablokují, jo. Takže oni pořád tady tu šanci, že s tím člověkem nechtějí komunikovat, že ty vztahy chtěou nějakým způsobem přetrhat, tak v tom problém není jo, ale von je problém v tom, že oni samozřejmě stejně, když jednou domů, tak jedou do stejného prostředí, kde jsou se stejnýma lidma. Chtějí být se stejnýma lidma v podstatě jako nechtějí z tý společnosti ven, jo. To by asi muselo být, že ten rodič vyloženě by musel se odstěhovat tady z Prahy třeba do Brna nebo do Olomouce zpřetrhat všechny vazby jako, jo, takhle jako cíleně. Ale oni sami jako nechtějí.

V1: Jako není to o Facebooku, je to o zázemí, jo. Samozřejmě ten Facebook jim to jako kdyby trošku víc usnadní tu komunikaci, jo, a člověk je v tom jakoby tak nějak víc, je více informovaný.

V3: Ale jasně, že je to rozhazuje, o tom žádná.

V1: Protože ty informace má.

V3: Protože když tam napíše nějaký kamarád 'dneska du chlastat, du do baru prostě a zhulim se' tak samozřejmě ona tam sedí a vibruje, když je nějaký feťák nebo je závislá nebo tak. Samozřejmě, že ta informace pro ni není příjemná no. Proto se snažíme někdy ty počítače jako tak nějak korigovat nebo tak jako, aby to, aby to nebylo pořád, že.

Takhle sem právě tenkrát nad tím jakoby začala přemýšlet, že jsem si vlastně řekla, pokud by účelem tady těchto zařízení měla být skutečně výchova a vzdělávání a nějaký jako by posun v hodnotách a chování těch klientů, tak jestli právě tady to neustálý udržování vazeb s tou skupinou, která měla negativní vliv na jejich chování a prostě s ní se třeba i stáhli natolik, že skončili v nějakým výchovnáku nebo takhle, tak jestli skutečně to nemůže být na škodu...

V1: Jo, znesnadňuje nám to práci, to určitě.

V2: *No, to určitě.*

V3: *To jo, no.*

V1: *To jako každopádně, ale v dnešní době prostě už ty mantinely jsou takhle prostě nastavený, jo. A svým způsobem ty děcka, když mají jako kdyby ten únik nebo ten náhled do toho svého vlastního vysněného světa, kterej oni milujou, jo, tak jim to někdy stačí, když můžou pravidelně jezdit domů, že třeba nemají tendenci utíkat.*

V3: *Ale je to pro ně, jako jsou z toho rozhození.*

V1: *Jsou z toho rozhození, ty emoce tam jsou silný.*

V2: *A další věc je, že oni jako velkou křivdu berou, že třeba ne každý člověk z nějakým, s poruchou chování nebo nějakým antisociálním chováním se dostane třeba do takového zařízení, jo. A to je prostě neskutečně vytáčí, že oni vidí, že třeba tam právě píše, že třeba bere drogy, tam toho okradl bla bla bla něco, a tak jako proč já sem tady a on jako ne, jo to je další věc.*

Jak jim to třeba vysvětlujete tady tohleto?

V2: *Tak jako, ona, no, toto nejde vysvětlit když třeba nevim, kolik ten člověk má let, jo to prostě.*

Ale mluvíte s nimi o tom

V2: *Určitě tak jako snažíme se to nějak probrat, základ je asi vyzjistit jako co to je vůbec za člověka nebo prostě kolik má let, jakej postih mu může hrozit a takový další věci.*

Takže kdybyste měly teďka nějak shrnout, jak jste říkaly, že vám to znesnadňuje práci, tak shrnou obecně, jak ty sociální sítě tady usnadňují anebo znesnadňují tu vaši práci tady? Jestli jste nad tím někdy takhle přemýšlely. Jestli prostě to vaše poslání toho vychovatele, kterej má motivovat a směřovat k nějakým změnám, tak jestli potom fakt si člověk neřekne 'tak já se tady můžu snažit, ale tady má pět, šest, přátel, který přes ten Facebook pořád do něho budou valit prostě ty špatnosti'.

V1: *Tak to nejsou jenom přátelé, to je základ v jeho rodině.*

No, jasný

V1: *Ale to my si říkáme pořád tady toto.*

Jasně, ale i ta rodina jsou přátelé na Facebooku, tak jestli máte pocit, že vám to tu práci tady znesnadní, ale zase na druhou stranu tam jsou ty pozitiva, když vidíte, že ta dobrá práce se povedla, ta zpětná vazba je, prostě tady někdo založil fungující rodinu, všechno je v pořádku, tak si řeknete prostě jako fajn, povedlo se mi to...

V1: *Jestli byste to položila jinak tu otázku a byla možnost, že by Facebook nebyl nebo byl, tak já bych brala, aby nebyl.*

A z jakého důvodu?

V1: *No právě kvůli tomu, že mám tu zkušenost, s tím, jak se s těma dětma pracovalo tehdy, že ta skupina byla soudržnější, vztahy byly opravdovější a teď je to daleko víc povrchní. I přes to, že třeba ta zpětná vazba byly já nevim maily, byly dopisy, byly telefonáty takže třeba nebyla tak intenzivní, jo. Ale pro mě to třeba určitě je jako, bylo, jako líp se mi pracovalo.*

Aha, hm, děkuju.

V3: *No já to mám úplně stejně.*

V2: *Já teda ale nemám to srovnání jako že, já mám maximálně to srovnání, když byl třeba ten měsíc jakože stop, že.*

V3: *Já nemám srovnání s tím, kdy Facebook nebyl nebo kdy počítače nebyly.*

V4: *Já mám třeba to srovnání, že kdy nebyl. Jako ty děcka byly jiný, byly přátelštější. Skupina soudržnější všechno, ale nejsem si jistá, jestli je to pouze vinou Facebooku.*

V1: *To taky si myslím, že ne, ale kdybych si měla vybrat, tak bych ten Facebook nebrala.*

V4: *Tady je ještě otázka, to je aji o tom, že ty děcka jsou dneska jiný jo. Tam je víc faktorů, není to jenom ten Facebook, jo.*

Ehm, a vy teda to srovnání nemáte, vy pracujete jako vychovatelé v době, kdy ty sociální sítě jsou dostupný ať zcela nebo v nějaké omezené míře.

V3: Ano. Já to srovnání nemám, ale samozřejmě často jako to komplikuje práci v tom, že to dítě prostě je za ten den má... třicetkrát změni náladu, že. Pět minut je úžasný, vysmátý, protože mu to, holce to olajkuje nějaký pěkný kluk, takže je z toho šťastná, za pět minut se dozví, že ten kluk má holku, takže je slzavý údolí a potom ještě nedej bože ten kluk ju pošle prostě do háje, takže to je úplně už skoro na sebevraždu, to v tom věku prostě tak je.

V1: Do toho agrese vůči té „píííp“.

V3: Do toho se to prostě nějakým způsobem řeší a do toho něco jim řeknete a oni hned mají pocit, že to musí jako kdyby ventilovat asi těm rodičům jako, jo, a tak dál, takže ona ta práce by byla svým způsobem jednodušší.

V1: Určitě, to jako každopádně.

Protože ty děcka jsou pak nějakým způsobem roztěkaný, rozhozený.

V3: Sou, no jasně, sou.

V1: Teď samozřejmě sou ještě boje o počítač, že.

Další věc, ehm.

V2: Další věc je taky, že prostě sou v kontaktu s rodičema, což jako je logický, ale kolikrát ty rodiče prostě popouzí vůči nám, jo. Snaží se je prostě očkovat.

Aha, máte nějakou zkušenost?

V3: No jasně.

V2: Máme no.

V4: To je zase děcko od děcka, jo, některý.

V2: Jako já vím, že to je děcko od děcka, ale ty případy tady sou.

Takže ty rodiče prostě nespolupracují a podrývají tu vaši autoritu.

V3: No.

V2: Přesně tak.

Aha, a třeba ze strany těch rodičů může i nastat takový to 'tak přijď' tam a tam a my si tě vodvezem'?

V3: Tak byly tady takový případy, kdy ty rodiče si vyloženě přijeli a čekali tady pod kopcem v autě a...

V2: ...ta mezitím zdrhla.

V3: A oni ji naložili a odjeli, takže jo. Ale to je spíš takový, když oni se nějak prezentují 'ona mi řekla' a 'ona mi', jo, tak to je samozřejmě oni jako očkují 'nedej se ty máš právo' a tady tohle 'nenech si to líbit' a 'dej jí' a takovým stylem, jakože ty rodiče se prostě snaží, jak na ně kašlou normálně, tak takhlens najednou se v nich prostě něco jako, jo, vzedne a mají pocit, že hrozně prostě teda ať to dítě bojuje za ty práva a že teda na moje děcko se nikdo křivo nepodívá. Samozřejmě ty děti to mají zkreslený jako, jo. Takže toto, v tomto je to samozřejmě jako horší.

Ehm, jo. Pokud teda máte ještě nějaké vaše názory, něco co třeba nezaznělo a mělo by nebo je to zase nějaký další pohled a takhle. Ne? Tak já vám moc děkuju.

Terénní poznámky

16.2.2014

Příchod do DDŠ 14:30 a seznámení se základními pravidly – hlavní vychovatel.

15:00 vychovatelka druhé skupiny D.H.

Ve druhé skupině – Mirka, Aneta, Alžběta, Denisa

Zatímco Mirka sedí na bytě, s ostatními děvčaty jsme šly na nákup do místního Kauflandu. Cestou toho holky moc neřekly, dělaly si srandu z Alžběty, že se jí líbí jeden místní kluk. Aneta si stěžovala, že přibrala, Denisa toho moc neřekla, drží se zpátky a nedůvěřivě po mně pokukuje. Před Kauflandem dostaly holky rozchod s tím, že až si nakoupí, tak je sraz před vchodem. Sešly jsem se všechny asi za 15 minut – holky plný vozík čínských polívek a nějaké oplatky. Alžběta si koupila skittlesky. Zarazilo mě, že Aneta si šla po domluvě s vychovatelkou koupit ještě tři krabičky cigaret na benzinku.

Zeptala jsem se vychovatelky, jak to tady mají s kouřením, že jsem byla zvyklá, že to bylo zakázané a celkem mě zaráží, že si holky takhle okatě kupují před vychovatelkou cigarety. Na DDŠ prý všichni vědí, jak to je – klienti na domě a v okolí kouřit nemohou a to prý dodržují, ale všichni z nich jsou závislí na cigaretách mnohdy od dětství, takže jim v tom nikdo nijak extrémně nebrání – když jsou na osobní vycházku, všem je jasné, že si jdou zapálit, ale nedá se tomu nijak zabránit. Holky mají cigarety u sebe na bytech, nikdo jim je nezabavuje a všichni se tváří, že o tom nevědí.

Cestou z Kauflandu už byly holky hovornější. Zejména Aneta, s tou jsme se bavily o běžkování a o tom, jak je šikovná na stolní tenis. Denisa s Alžbětou šla kus před námi.

Před příchodem na domov (16:00) se Denisa zeptala, jestli se může ještě chvilku projít (potřebovala si zapálit) vychovatelka jí to dovolila a na domov jsme se vrátily bez ní, došla později. Všichni klienti znají kód hlavní brány, takže se dovnitř i ven celého areálu kdykoli dostanou. Jednotlivé budovy areálu se však otvírají prostřednictvím čipové karty a číselného kódu – karty a číselný kód mají pouze vychovatelé, takže bez jejich otevření „vpuštění a vypuštění“ se do jednotlivých budov domova nelze dostat.

S Anetou jsem se domluvila, že za chvilku zajdeme do klubovny na kulečnick a stolní fotbálek.

Po návratu z Kauflandu jsem si prošla vnitřní řád a bavila se s vychovatelkou D.H. o děvčatech z její skupiny.

Aneta mě vyzvedla kolem 5, půjčily jsme si míček od fotbálku a vychovatelka D.H. nám otevřela klubovnu – ta se nachází ve vedlejší budově, tam jak je jídelna, takže jsme se s ní domluvily, že už tam s Anetou zůstaneme až do večere (tedy zhruba do 17:45) a ona nás pak vyzvedne jak půjde se zbylými děvčaty na jídlo. Hrály jsme dvakrát stolní fotbálek – Aneta mě vždy porazila, a dvakrát kulečnick – ten šel líp mně. Aneta toho moc nenamluvila. Spíš jsme jen komentovaly hru. Nemluvily jsme ani o mně, ani o ní, ani o DDŠ...

Na večeri se postupně sešel celý domov. Seděla jsem u stolu s vychovatelem a čekala, až se děcka navečeří. Ti, kdo již byli po večeri, vyšli z jídelny a čekali na chodbě na zbytek své skupiny, než si je pak vyzvedl příslušný vychovatel. V jídelně jsem poprvé viděla i Mirku, kterou znám už z DDÚ, ale tady jsme se spolu ještě neviděly. Její reakce mě poněkud překvapila, protože jsem čekala, že mě aspoň pozdraví, místo toho byla trochu nesyvá, chovala se vyhýbavě.

Po večeři jsme šly zpět na internát a vychovatelka D.H.mě provedla bytem skupiny č.2. holky se chystaly na povinný úklid a hygienu. Mirka mě ani nepozdravila a rychle zmizela v obýváku. V obýváku mají holky počítač a když jsem tam nakoukla, měly na ploše přihlašovací stranu na Facebooku.

Byt: byt skupiny č.2 má tři pokoje, celkem pro 8 obyvatel. Jsou zde dvě koupelny, přičemž jedna je vybavena pračkou, a velký obývací se třemi sedačkami, televizí a počítačovým stolem s počítačem. V obýváku je také lednička a malá kuchyňská linka, jídelní stůl a židle.

20.2.2014

Příchod na domov ve 14:10.

Vychovatelka D.H. mi při minulé návštěvě řekla číselný kód od brány, takže jsem se do areálu dostala sama a na domov/internát mě pustila vychovatelka D.H. po zazvonění.

Denisa byla na dovolence, Mirka stříhala kluky a Aneta dole připravovala nástěnku s jarní výzdobou. Na bytě byla jen Alžběta, tak jsem za ní šla a domluvila se s ní na rozhovoru na bakalářku. Když jsem za ní přišla, byla v obýváku u počítače a měla puštěný Facebook. Alžběta celkem ochotně souhlasila s rozhovorem. Po krátké chvilce přišla do obýváku Mirka, sedla si k počítači a přihlásila se na FB, současně pustila z počítače hudbu (kupodivu to nebyl hiphop, což mě překvapilo, protože si ji pamatuji jako strašnou hiphoperku)

Mirka se občas zapojovala do mého rozhovoru s Alžbětou, a pak připomněla i to, že se známe z DDÚ, kde jsem kdysi taky dělala praxi. Řekla jsem, že ano a že jsem překvapená, jak se Mirka za ty tři roky změnila. Pochválila jsem jí účes a vyjádřila radost, že je na učňáku – evidentně ji to potěšilo.

Po Alžběte jsem vyzpovídala Mirku a Anetu, když se vrátila z aranžování nástěnky. V některých případech jsem si u odpovědí holek nebyla jistá, jestli nemanipulují nebo nelžou. Každopádně Mirčino chování, i přes velkou změnu za ty tři roky, je pořád hodně účelové. Aneta ještě víc. V průběhu rozhovorů si holky donesly svačinu, co připravovaly dívky z jiné skupiny.

Po ukončení rozhovorů jsem se holkama rozloučila, Mirka s Anetou mi řekly ahoj, ale upozornila jsem je, že to není správně, takže se pak opravily a s mírným uchychtnutím mi řekly na shledanou.

Okolo půl 5 jsem byla na vychovatelně kde jsem se bavila s vychovatelkou D.H. a pročítala osobní spisy holek z druhé skupiny. V zásadě mě překvapil hlavně Anetin spis – 3x hospitalizace (psychiatrie Opava) kvůli pokusu o sebevraždu, emočně nestabilní, raná deprivace a syndrom ADHD - jednak na to moc nevypadá, jednak se mi ale trochu spojily ta její poměrně rychlé výkyvy nálad, respektive emocí. I při rozhovoru totiž byla ze začátku veselá, potom spíš znuřená až smutná (když jsem pak odcházela z domova, tak mě ani nepozdravila). Další, co mi přišlo zajímavé je, že při rozhovoru Aneta mluvila o nějaké klientce z vedlejší skupiny – označila ji jako blázna, který byl několikrát na psychiatrii

v Opavě za předávkování léky – to co o dívce povídala jako bych o hodinu později četla v jejím spisu.

S vychovatelkou L.Z., která patří ke 3. skupině, ale má s vychovatelkou D.H. společnou vychovatelnu, jsem se chvíli bavila o systému záznamů situací z domova – mají zde červenou knihu, která slouží k informování personálu o podstatných věcech. Dále je zde velmi propracovaný systém na způsob intranetu, kde se elektronicky vedou veškeré záznamy o klientech – i přes propracovanost systému a jeho myslím velmi praktickou funkčnost na něj vychovatelé nadávají, že tento typ zapisování je velmi časově náročný, neboť mají na vychovatelně jen jeden počítač, takže záznamy klientů musejí psát postupně a ne vždy se to dá časově stihnout.

Vychovatelka L.Z. mi dále řekla, že ona a několik dalších kolegů má například dva profily na FB, přičemž na tom jednom má mezi přáteli výhradně klienty z domova a hodně také ty, kteří z něj již odešli. Striktně mi řekla, že mi však tento profil neukáže (aniž bych se jí na to stihla vůbec zeptat). Dle jejího vyjádření si aktivně nechte příspěvky klientů na jejich „zdech“, ale čas od času se tam podívá, aby věděla, o čem se děti baví. Prý se jí již minimálně jednou takto podařilo zabránit útěku, který si klienti přes FB plánovali. Vychovatelka L.Z. mě také upozornila na další zajímavý rozměr mého „výzkumu“, o kterém samozřejmě vím, ale v současné situaci nemám zázemí jej takto realizovat, a to skutečnost, že mnoho informací bych se právě také dozvěděla, kdybych si zřídila jeden profil také z toho důvodu, abych v něm právě postupně mohla mít klienty z domova a sledovat tak jejich projevy na Facebooku. Bohužel vychovatelka L.Z. si asi ne úplně neuvědomuje, že Facebook nabízí řadu možností, jak jej využívat – jednou z nich jsou příspěvky na zdech uživatelů (ať už statusy, videa nebo fotografie), druhou je ale online chat, který umožňuje okamžitou komunikaci s připojenými přáteli – a právě tento online chat je to, co klienti na FB používají – mnohem častěji, než statusy na zdech. Baví se po chatu se svými přáteli, rodinou nebo s ostatními klienty tady z DDŠ.

Příští víkend bude místo vychovatelky D.H. vychovatel P.P., který má prý také FB, v němž má klienty domova. Zkusím se s ním minimálně domluvit na rozhovor, ale ráda bych ho taky poprosila o to, jestli mi tento profil může dát k nahlédnutí. Pravidla FB totiž zakazují, aby měl jeden uživatel dva profily – takže vychovatelé si musejí při založení druhého profilu změnit jméno a datum narození – asi se paní vychovatelky L.Z. příště zeptám, jak vyřešila tuto skutečnost...

Vychovatelka D.H. mi také potvrdila několik informací, které jsem získala z rozhovorů s holkama. Současně mi prozradila, že ten pan technik, který podle Alžběty chodí kontrolovat, o čem si kdo píše na chatu na FB, je jen jakási kamufláž na děcka, aby měla respekt a nezneužívala sociální síť. Je to prý její známý, který na domově působí jako správce serverovny a sítě. Ona však děčkám řekla, že jí vždy jednou za čas vyjede namátkově historii konverzací na FB a ona tak může zjistit, kdo komu nadával, co si kdo s kým psal apod. Podle ní tomu děti do jisté míry věří.

Současně mi vychovatelka D.H. potvrdila, že někteří kolegové mají ještě speciální profil na FB, kde mají přidány místní klienty. Podle ní to slouží jako jakási kontrola užívání FB klienty – opět ale zapomněla na to, že něco jiného klienti mohou psát na zeď a něco jiného si píše po chatu.

Spolu s vychovatelkou L.Z. mi D.H. vyprávěla o situaci, kdy jedna klientka – Vendula – dala na FB pornografickou fotografii znázorňující orální sex tří mužů a tří žen, přičemž jednotlivé postavy na fotografii označila jmény některých klientů z DDS. Tuto fotografii viděla na zdi matka jiné klientky (která byla právě jako by označena na fotografii) a nahlásila tuto skutečnost na domov. Podle vychovatelek se to tenkrát velice řešilo a nakonec měl celý domov několika měsíční zákaz používání FB (stalo se to někdy v listopadu a do konce ledna nebyly na žádném bytě počítače).

Vychovatelka D.H. mi také sama řekla o jedné situaci s FB, o které mi při rozhovorech vyprávěly i holky. Jednalo se šikanu Neli, která měla na domov přijít z DDÚ. Protože některé klientky ji právě z předchozího pobytu v DDÚ znaly, začaly jí na její FB zeď psát urážlivé a výhrušné zprávy. I toto bylo potrestáno nějakým typem zákazu. Vychovatelka D.H. už přesně neví na jako dlouho a jestli jen pro ty, kteří se na psaní zpráv aktivně účastnili, nebo jestli celé byty. Vychovatelka L.Z. ještě dodala, že v mnoha případech tato porušení ale řeší jen domluvou, že je to nejlepší si s těma děčkama o tom promluvit a vysvětlit jim to.

27.2.2014

Příchod na domov něco po 14:00.

Mirka byla ještě ve škole, ostatní holky už byly na bytě. Chvilí jsem seděla na vychovatelně a bavila se s vychovatelkou D.H. o tom, co se v průběhu týdne stalo. Pan vychovatel P.P. je dlouhodobě nemocný a vypadá to, že se s ním asi po dobu mého působení zde nepotkám. Do rodinné skupiny přišla nová klientka. Jmenuje se Marcela a má kolem 12 let. Přišla z protější rodinné skupiny, protože ji tam holky zlobily. Podle vychovatelky D.H. je její (tedy i moje) rodinná skupina nejstabilnější, protože jsou v ní spíš starší holky, které už jsou trochu klidnější. Protější skupina jsou podle ní spíš puberťačky a ta práce s nimi je hodně náročná. Z toho důvodu byla právě Marcela přeřazena mezi starší holky, které jí pomáhají a neposmívají se jí. Marcela je podle slov vychovatelky D.H. trochu opožděnější. Z důvodu ADHD užívá silné zklidňující léky, takže reaguje pomaleji.

Vychovatelka D.H. se domluvila s vychovatelem z chlapeckého bytu, že jí bude dělat doprovod a vezmeme po svačině holky do tělocvičny, aby se protáhly. Všechny kupodivu nadšeně souhlasily a šly se převlíkat. Cestou do tělocvičny jsme se minuly se skupinou holek z přízemí. Všimla jsem si, že je mezi nimi i Soňa, kterou znám, tak jako Mirku z dřívějšíka z DDÚ. V tělocvičně Aneta s Alžbětou hrály stolní tenis. Marcela běhala kolem dokola a Denisa házela s vychovatelem na koš. Pak šla na koš házet i Alžběta a já jsem hrála s Anetou stolní tenis. Šlo jí to vážně hodně dobře, až jsem se za sebe styděla. Když nás viděla

Alžběta, chtěla se mnou hrát taky, tak se s Anetou střídala. Obě holky mě docela slušně porážely. Holky pak přišly s nápadem, že by chtěly hrát florball. Protože jich ale bylo málo, musela jsem se zapojit já i vychovatelka D.H. Byla jsem v týmu s Denisou, vychovatelkou D.H a Marcelou. Proti nám hrál vychovatel s Anetou a Alžbětou. Hráli o mnoho lépe a samozřejmě nás porazili. Vychovatel při rozehrávce několikrát po sobě dost silně hodil míčkem po Denise. Ta se asi po třetím takovém zásahu rozbřečela, prohodila několik vulgarismů a přestala hrát. Chvíli se hrálo bez ní, ale pak jsem to zabalili. Na internát jsme se vrátili kolem půl páté. Mirka ještě pořád nebyla zpátky ze školy. Holky postupně zkontrolovaly nové příspěvky na svých FB profilech a šly se převlékat. Denisa byla zaražená a pořád chodila a ukazovala, jaké má od florbalového míčku modřiny.

Seděla jsem chvíli na vychovatelně, kam přišel i asistent. Vychovatel z chlapeckého bytu mu líčil, jak jsme hráli florbal a že Denisa se po pár ranách míčku rozbřečela a přestala hrát. Měli z toho docela legraci. Zeptala jsem se vychovatelky D.H. jestli by nebyl problém udělat rozhovor i se Soňou ze spodní skupiny. Řekla, že ne zavedla mě dolů, že se domluvíme s jejich vychovatelkou. Celá skupina seděla zrovna v obýváku a hrála hru – v klobouku byla jména a témata. Každá holka si vylosovala jméno své spolubydlící a téma, většinou to bylo tak, že musela říct, co jí vadí na té či oné spolubydlící, nebo co jí na ní mrzí, čeho si na ní cení atd., a pak to všichni spolu rozebírali nebo si vysvětlovali proč je to tak. Přišlo mi to celkem dobré i holky k tomu přistupovaly docela zodpovědně a jejich vychovatelka M.M. hlavně uměla velice dobře ty jejich vzájemné rozhovory vést a korigovat. Počkala jsem asi 20 minut než to dohrají a pak jsem šla udělat rozhovor se Soňou do jejího pokoje. Soňa je úplně stejná jako před těmi třemi roky, zase sem z ní měla pocit, jako by sem vůbec nepatřila. Rozhovor jsme dodělaly těsně před večerí. Takže zatímco holky šly na jídlo, já jsem se rozloučila a jela domů. Cestou jsem z auta viděla Mirku, která se vracela ze školy a asi i rovnou z vycházky.

2.3.2014

Příchod do DDS těsně po obědě.

Mirka a Alžběta byly na dovolence. Otevřel mi asistent s tím, že vychovatelka D.H. je s Denisou v keramické dílně. Šla jsem za nimi s tím, že se aspoň pokusím s Denisou navázat bližší vztah, protože bych s ní ráda udělala rozhovor, ale připadá mi docela bez zájmu a spíš se drží stranou. Vyráběly tam nějaké keramické cedulky na dveře. Denise to docela šlo, i když bylo zřejmé, že ji to moc nebaví a práci dělá jen účelově. Moc u toho nemluvila, snažila jsem se s ní bavit aspoň na téma nedávné olympiády. Vyjádřila jsem pochvalu za druhé místo, ale moc to nekomentovala, jenom si postěžovala na zánět spojivek.

Když s vychovatelkou skončily výrobu keramiky, šla Denisa na pokoj a byla jsem domluvená, že se za ní zastavím kvůli rozhovoru. Bylo jí to evidentně jedno. Chvíli jsem ještě seděla na vychovatelně. Vychovatelka D.H. mi řekla, že se z útěku vrátila Žaneta. Byla na útěku několik měsíců. Vrátila se taky vychovatelka L.Z. byla se svou skupinou na výletě. Holky si od ní půjčovaly foťák, aby si mohly stáhnout fotky a dát je na FB.

Po svačině jsem šla za Denisou kvůli rozhovoru. Seděla v obývacím u počítače a měla zapnutý FB. Sedli jsme k ní do pokoje a bavily se. Denisa mi přišla strašně zrudlá a otrávená. Rozpovídala se, až když do pokoje vešla i Žaneta. S Žanetou jsou evidentně silná dvojice. Žaneta prošla pokojem a odešla do obývacího. Ke konci rozhovoru nás vyrušil ještě asistent, který bral svou skupinu a Žanetu na nákup do Kauflandu. Denisa chtěla jít s nimi, takže jsme konec rozhovoru rychle dodělaly.

Od Denisy jsem se dozvěděla spoustu zajímavostí o Žanetě. Podle ní byla Žaneta jednou z dívek, které po FB urážely nově příchozí holky. Hlavně Nelu z vedlejší skupiny. Denisa mi taky řekla, že na svém FB má v přátelích vychovatele P.P., že je to jediný vychovatel, kterého tam má a že je moc fajn.

Protože holky odešly na nákup, seděla jsem ještě docela dlouho na vychovatelně a četla si spis Denisy a Žanety. V obou případech jsem nevycházela z údivu. Vychovatelka D.H. spolu s dalšími vychovatelkami seděla na balkoně a kouřila. Do vychovatelně občas vstoupila nějaká holčina s otázkou kolik je hodin, nebo šla nahlásit, že jde pro něco do úklidové místnosti.

Před večerí jsem jela domů.

16.3.2014

Příchod do DDS kolem druhé hodiny.

Na dnešní den jsem měla naplánovaný rozhovor s vychovatelkou D.H., protože vychovatel P.P. je stále ještě nemocný. Vychovatelka D.H. mi po chvíli rozhovoru řekla, že ona vlastně FB vůbec nerozumí, a že by bylo lepší promluvit si o tom s ostatními vychovatelkami. Zavedla mě dolů do kanceláře vychovatelek 1. rodinné skupiny. Byly zde dvě. Vychovatelka J.V. a M.M. Vychovatelka D.H. zůstala po dobu rozhovoru přítomna a po krátké chvíli se k nám přidala i vychovatelka 3. rodinné skupiny, L.Z.

Z rozhovoru s vychovatelkami jsem se dozvěděla další zajímavosti se zkušenostmi používání Facebooku v DDS.

Po skončení rozhovoru jsem počkala, až se vrátí holky ze svačiny. V DDS byla Aneta, Karolína, která sem přišla před několika dny a Marcela, ta byla celou dobu ve svém pokoji. Aneta s Karolínou seděly u počítače a pouštěly si nějaký film, který si stáhly z internetu. Obě u toho zároveň měly zapnuté své facebookové profily. Holky mají na počítači nainstalované dva různé internetové prohlížeče právě pro to, aby mohly mít obě zároveň zapnutý Facebook. Při sledování filmu holky střídavě komunikovaly na Facebooku.

Chvíli jsem s nimi koukala na film a pak jsem šla na vychovatelnu. Půjčila jsem si papíry Marcely a četla si je. Pak jsem si ještě jednou půjčila papíry Žanety. Holka je evidentně pěkný kvítko. Holky z naší a vedlejší skupiny občas strčily hlavy do dveří a hlásily, že si jdou pro

čisticí prostředky. Až dneska mi došlo, proč všechny tak často chodí do úklidové místnosti. Pravděpodobně jak říkala Mirka, si tam nechávají jídlo nebo oblečení anebo další věci.

Před večeří jsem šla ještě vyzvednout holky na byt. Pořád seděly u počítače. Film už skončil tak byly na FB. Ptaly se mě jestli bych jim nedoporučila nějaký smutný film, na který by se mohly dívat.

22.3.2014

Příchod do DDS kolem druhé hodiny.

Na celém DDS je jen vychovatelka D.H. Chlapci jsou s vychovatelem a asistentem na hřišti a dívky jsou s ostatními vychovatelkami v lese a hledají poklad. Těsně jsem se nima minula. Vracet se budou až kolem páté hodiny. Trochu mě to naštvalo, protože vychovatelka D.H. mi to neřekla předem a tím pádem sem přijela celkem zbytečně. Vzala jsem si a pročítala další papíry holek.

Z hledání pokladu se holky vrátily kolem půl 5. Z mé skupiny tam byla Žaneta, Aneta, Alžběta, Marcela a Karolína. Denisa a Mirka jsou na dovolence.

Domluvila jsem se s Žanetou, že do večere ještě stihneme rozhovor. Souhlasila. Ostatní holky kromě Marcely se hned po návratu z hledání poklady vrhly na počítač a střídavě se přihlašovaly na internet. Žaneta tam v rychlosti odpověděla na několik zpráv a šly jsme do pokoje.

Při rozhovoru byla strašně otrávená a znuděná. Pořád nadávala na DDS, vychovatele, jaká je to tam nuda. Po rozhovoru šla za dalšíma holkama do obýváku podívat se na profil. Holky tam měly z youtube puštěnou strašně hlasitě nějakou hudbu. Divím se, že jim to vychovatelka takhle nahlas povolí.

Seděla jsem s nima chvíli v obýváku. Holky se střídaly u FB. Žaneta je celkem dominantní, seděla tam nejdýl, holky ani neměly potřebu ji nějak vyháňet, jen se občas v mezičase koukly na svůj profil. Žaneta si prohlížela zdi svých přátel. Byla nadšená z jakéhosi videa, na kterém byla potyčka mezi dvěma mladíky. Byly u toho titulky, takže se nejednalo o video z českého prostředí. Ukazovala to ostatním holkám, pouštěla si to několikrát dokola. Úplně plesala nad tím, když jeden kopl toho druhého do hlavy. Pak to i sdílela na své zdi a hlásila, kolika přátelům už se to líbí.

Před šestou hodinou přišla vychovatelka vyzvednout holky na večeří. Odešla jsem s nima a jela domů.

Přemýšlela jsem ještě nad rozhovorem s Žanetou. Je to fakt pěkný kvítko a zkušená lhářka. Zatímco minule mi spolu s Denisou strašně líčila, jak nadávala po Facebooku té nové Nele a měla z toho děsnou srandu, že se jich Nela bála. Při rozhovoru na diktafon mi dnes řekla, že něčeho takového by se ona nikdy nedopustila, protože přece takové věci se řeší osobně

a říkají se do očí. Trochu mě štve, že sem ze sebe nechala udělat blbku a nezareagovala ihned a nějak jí neoponovala. Co už,

30.3.2014

Příchod do DDŠ kolem třetí hodiny .

Vychovatel P.P. je stále nemocen, takže holky má na starost opět vychovatelka D.H. Na bytě jsou kromě Mirky a Denisy všechny. Žaneta, Alžběta, Karolína, Marcela a Aneta.

Když jsme přišla, Alžběta a Karolína se fotily v koupelně. Zkoušely si různé účesy a pořád se převlíkaly. Aneta se vztekala, že má Alžběta vši a ať se nečeše v koupelně, že to roznese po celém bytě. Nadávala, že s tím nikdo nic nedělá, že to přece není normální a že ona je sice taky cigánka, ale vši teda nikdy neměla a kdyby je měla, něco by s tím dělala.

Žaneta byla na FB a ukazovala mi svůj profil. Má na něm fotky bráchy a rodiny. Ptala se mě, jestli se mi líbí její mamka, že prý vypadá mladě. Potom mi ukázala ještě další svůj profil, má na něm dost sprostou přezdívku a místo titulní fotky zvětšeninu klíštěte. Ukazovala mi videa, která sdílí na zdi toho druhého profilu s klíštětem. Byly dost brutální. Kluci na videích si skákali po hlavách apod. Na tomhle profilu má Žaneta i svoje dost drsné fotky. Je na nich sice oblečená, ale ty pózy a výraz jsou dost odvážný. Ptala jsem se jí, proč má dva profily. Řekla, že prý jenom tak, proč ne, že si může dělat co chce. Hlavně mi zase došlo, jak při rozhovoru lhala, protože to mi tvrdila, že má jenom jeden profil.

Když ostatní holky viděly, že mi Žaneta ukazuje svůj profil, chtěly se taky pochlubit. Alžběta má taky dva. Na obou ale komunikuje sama za sebe. Má tam hlavně fotky sebe před zrcadlem, taky jsou ty fotky dost odvážný, nechápu. Součástí přezdívky na FB má Alžběta i nějaký divný slova, myslím, že to bude něco z romštiny.

Adéla mi ukázala svého bratra a sestřenic. Taky má na FB jejich fotky. Kupodivu mi ale neukázala psa, o kterém mluvila v rozhovoru.

Holky ze spodní skupiny dneska s vychovatelkou vařily langoše, takže místo svačiny dnes holky dostaly na byt každá dva langoše. Dala jsem si s nima.

Žaneta mi pak názorně ukazovala, proč má FB tak děsně ráda. V rozhovoru mluvila o tom, že tam může mluvit s několika přáteli současně. Ukazovala a vysvětlovala mi, jak funguje chat. Nechala jsem ji, i když to samozřejmě vím, pak mi ještě ukázala, jak strašně jednoduchý je založit si nový profil, a taky přidat si nové přátele.

Odcházela jsem před večerí. Než jsem šla, rozdala jsem holkám ještě nějaký sladkosti jako poděkování za to, že mi poskytly rozhovory a tak celkově, že prostě spolupracovaly. Měly z toho radost. Na chvíli jsme pro ně byla „nejlepší paní“ a strašně je mrzelo, že nejsem jejich vychovatelka.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Barbora Číhalová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Miluše Hutyrková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Sociální síť v prostředí dětského domova se školou: subverzivní nebo subventivní vztah
Název v angličtině:	Social networks in the environment of the Residential Group Care Institution with school: subversive or subventive relationship
Anotace práce:	Tato bakalářská práce se zaměřuje na roli sociální sítě Facebook v prostředí dětského domova se školou (DDŠ). Zabývá se problematikou vzájemného vztahu DDŠ, jakožto totální instituce, a sociální sítě Facebook; sociální sítě Facebook a klientů DDŠ a v neposlední řadě také klientů DDŠ a instituce samotné. Primárně se práce soustředí na integrační či desintegrační potenciál sociální sítě Facebook v prostředí DDŠ. Klade si otázky, jakým způsobem může sociální síť Facebook v prostředí DDŠ fungovat jako prostředek integrace a zda může u klientů zmírňovat pocit izolace. Zaměřuje se také na to, zda sociální síť Facebook směřuje klienty DDŠ k realizaci různých subverzivních taktik namířených proti funkci a cílům tohoto zařízení. Teoretická část práce přibližuje konceptuální východiska, ze kterých následně čerpá interpretační část práce.
Klíčová slova:	Výzkumná práce, zúčastněné pozorování, rozhovor, totální instituce, dětský domov se školou, sociální síť, Facebook, dospívající děti, rizikové chování, integrace, on-line

	komunikace.
Anotace v angličtině:	This thesis focuses on the role of social network Facebook in Residential Group Care Institution with a school (RGCI). It deals with the issue of the relationship between RGCI as a total institution and the social network Facebook; social network Facebook and RGCI inmates and RGCI inmates and the institutions themselves as well. Primarily, the work focuses on the integrative or disintegrative potential of the social network Facebook in the environment of RGCI. The questions about, how the social networking Facebook in an environment of RGCI works as an instrument of integration and whether the inmates can alleviate the sense of isolation, are asked in this work as well. This work also focuses on whether social networking Facebook leads RGCI inmates to implement various subversive tactics aimed against the objectives and functions of this institution. The theoretical part of this work introduces conceptual basis from which is subsequently drawn in the interpretive part.
Klíčová slova v angličtině:	Research, participant observation, interview, total institution, Residential Group Care Institution with school, social networks, Facebook, teenagers, risky behaviour, integration, on-line communication.
Přílohy vázané v práci:	Přepisy rozhovorů Terénní poznámky
Rozsah práce:	51 221 slov (včetně příloh) 300 233 znaků včetně mezer (včetně příloh)
Jazyk práce:	Český jazyk